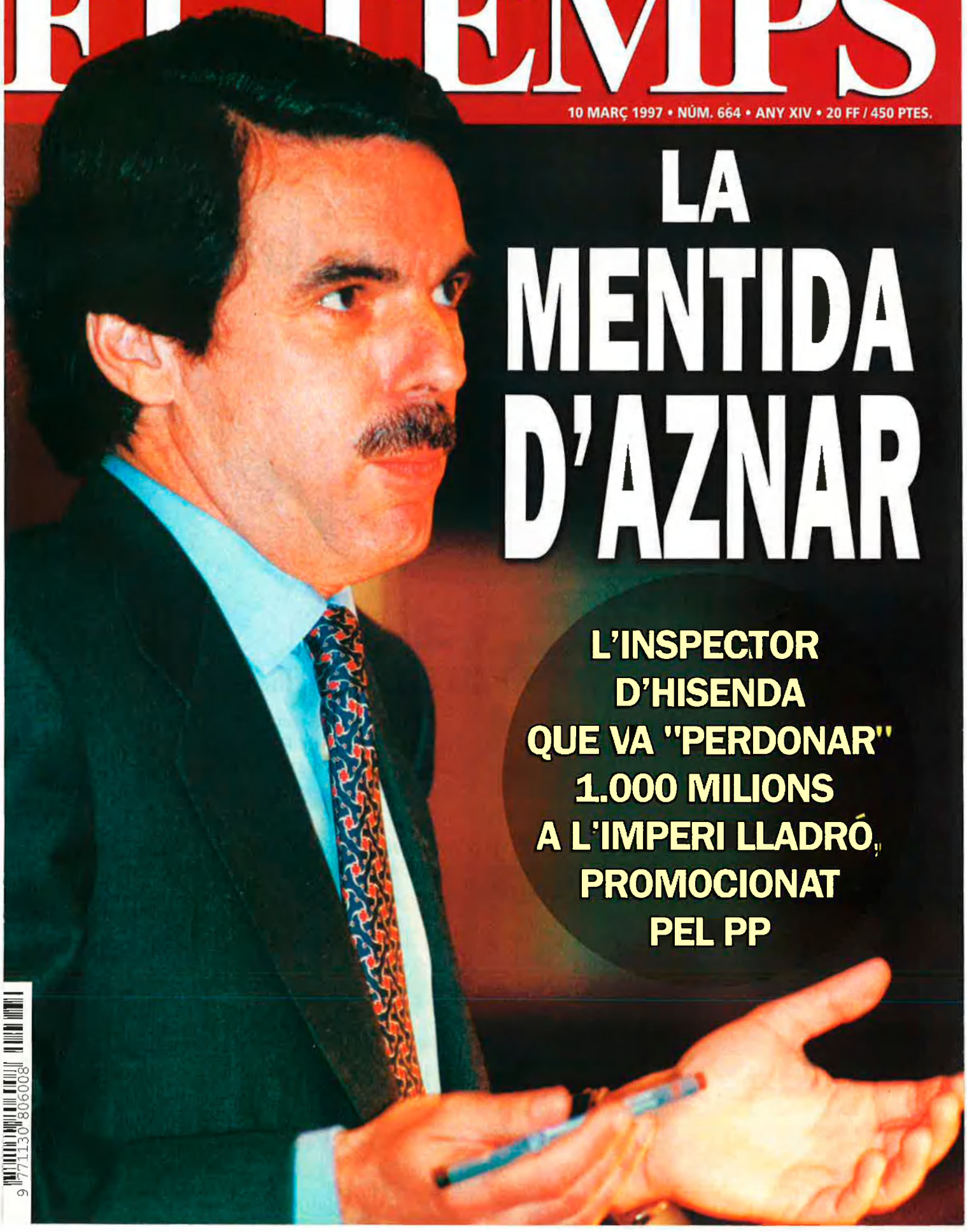
AVANÇAMENT EDITORIAL: 'SOBRE LA NACIÓ DELS VALENCIANS', DE JOAN F. MIRA

EL TEMPS

10 MARÇ 1997 • NÚM. 664 • ANY XIV • 20 FF / 450 PTES.

LA MENTIDA D'AZNAR

L'INSPECTOR D'HISENDA QUE VA "PERDONAR" 1.000 MILIONS A L'IMPERI LLADRÓ, PROMOCIONAT PEL PP

9 771130 806008

Elimina la tensió fiscal.

INVER 200

VITAMINES PER ALS SEUS ESTALVIS

COMPOSICIÓ: INVER 200 conté dos principis vitamínics actius: una **revalorització del capital d'entre un 10% i un 30%** (per a tractaments a 25 i 61 mesos, respectivament) i una **assegurança de vida amb cobertura del 200%** del capital aportat.

PROPIETATS: INVER 200 associa l'acció tranquil·litzant de l'assegurança amb l'alt poder estimulant de la rendibilitat (podrà gaudir-ne del 100%, fins a 200.000 ptes., sense necessitat de pagar a Hisenda).

INDICACIONS: Ansietat envers el futur i malestar pels baixos tipus d'interès que amenacen l'estalvi. Tensió d'origen fiscal. Debilitat o aturada del desenvolupament dels estalvis.

DOSIFICACIÓ: Flexible, **a partir de 500.000 ptes.** Durada del tractament **entre dos i cinc anys,** segons símptomes.

CONTRAINDICACIONS: No en té.

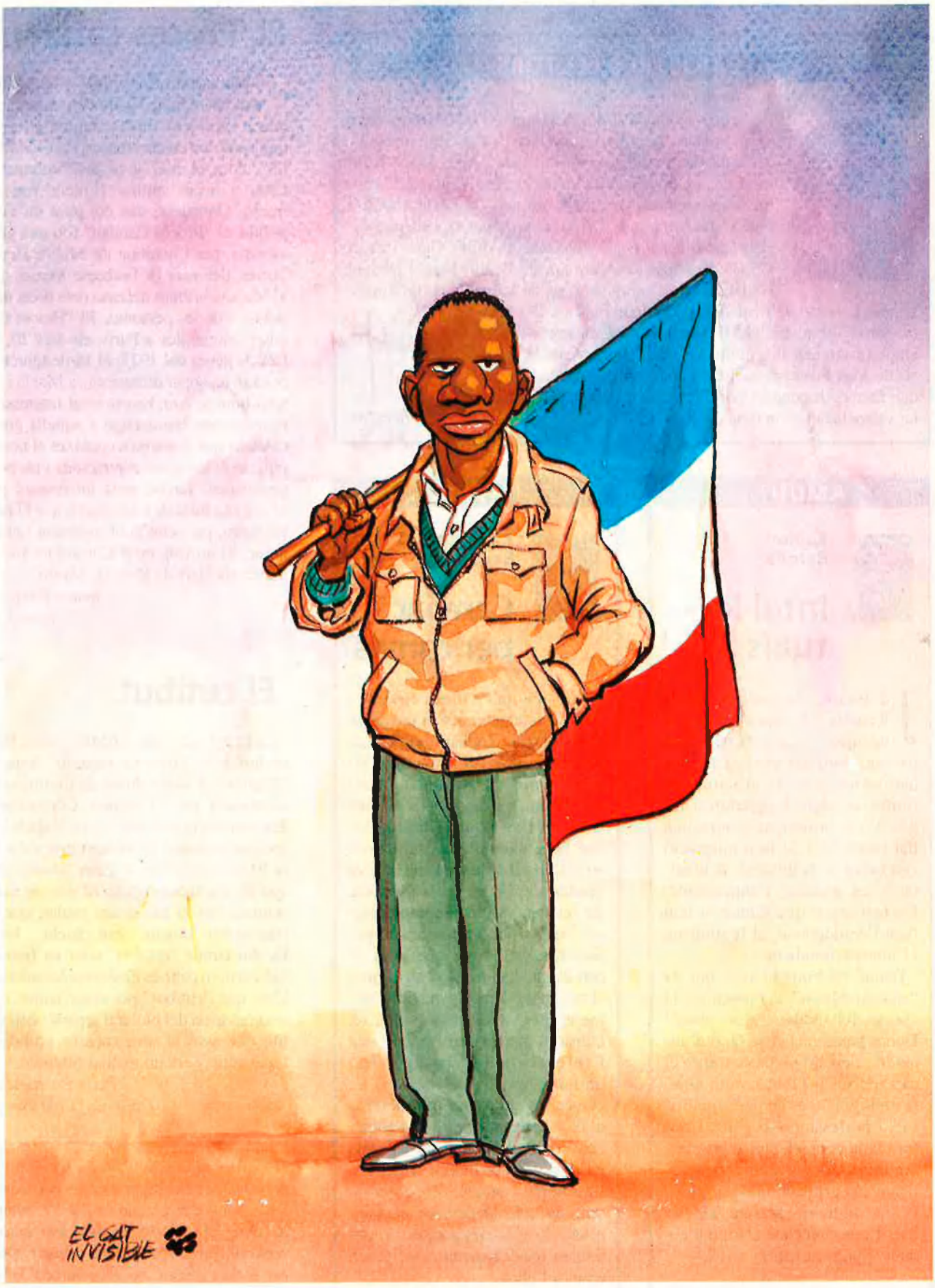
EFECTES SECUNDARIS: Incrementa la sensació de benestar general.

Informació les 24 hores:

Línia TOTAL 900 12 00 12

Societat d'Agència d'Assegurances Caixa de Catalunya (núm. de registre 90 2999999). Entitat asseguradora ASCAT-VIDA, S.A. d'Assegurances i Reassegurances.

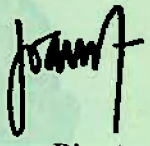
CAIXA DE CATALUNYA

EL GAT
INVISIBLE

ALS NOSTRES LECTORS

Aquest dimecres, dia 5 de març, l'historiador Josep Fontana (a la foto) pronunciarà una conferència titulada "Fuster i el País Valencià". Això serà al Paranimf de la Universitat de València a les 20 hores. El motiu: la presentació de quatre novetats de l'Editorial 3i4. Què són: *Llengua i política, cultura i nació. Un epistolari valencià durant el franquisme*, d'Alfons Cucó i Santi Cortés; *Tradició i modernitat*, de Benito Sanz i Miquel Nadal; *Tots els colors del roig*, de Josep Vicent Marquès, i *Sobre la nació dels valencians*, de Joan F. Mira. D'aquesta, darrer llibre, EL TEMPS us n'ofereix en exclusiva un ampli resum dels dos últims capítols. Una revisió de les tesis de Joan Fuster precedida d'una profunda anàlisi interna dels factors de cohesió i conflicte que caracteritzen la societat valenciana i de la seua evolució històrica.

Director

AMUNT...

Ramon Barnils

Intel·lectuals

Ja tenim els nostres intel·lectuals de diari tornant a trempar (metafòricament parlant, com sempre): a França han tornat a sortir al carrer en forma de paper i signatures, i a peu i tot, protestant contra una llei restrictiva de la immigració i en favor de la llibertat, la igualtat i, en general, l'antiracisme. De ben segur que també hi han ficat l'ecologisme, el feminisme i l'internacionalisme.

Tenint en compte que qui és "antiimmigrant" a França és la classe treballadora, què passa? Doncs passa una cosa fàcil d'entendre, deixant de pensar amb el cap sencer: a França, com aquí, la immigració és de poca qualificació professional o gens, i només fa la competència a les classes treballadores amb poca qualificació professional o gens. I ara diguem racistes als de baix i conscienciats als intel·lectuals, i ja hi tornarem a ser.

I AVALL

J. J. Pérez Benlloch

Canviar per canviar

Els qui millor diuen conèixer-lo asseguren que el president Eduardo Zaplana és un home prudent i reservat, cosa que no minva la seua jovialitat. Això no obstant, un dia, potser en una sobretaula col·loquial i distesa, tingué la debilitat d'anunciar canvis en el Consell de la Generalitat. I va quedar pres de les seues paraules. En realitat, va ser una improvisació i més avant tindria ocasió per penedir-se'n. Prova que això és cert és que han transcorregut quasi tres mesos fins que ha dut a terme el que va ser, sens dubte, un transtorn mental transitori. Ja està fet el canvi: ha rodat un cap i s'han traslladat uns quants mobles. Es percep un augment en la nòmina d'alts càrrecs, alhora que s'atapeeix l'organigrama. Ara, a aigua passada, hem de buscar el trellat a l'assumpte, perquè els observadors no coincideixen en el diagnòstic. Jo apostaria perquè tot continuarà igual. Esperem que posen mans a l'obra.

El 'Procès catalan'

En morir Joan Coromines s'ha glossat la seva formidable figura com a gran català i excel·lent filòleg, també s'ha dit que participà en els "fets de Prats de Molló", com el més jove dels voluntaris. Com a acció militar l'intent fou un fracàs, tanmateix, des del punt de vista polític, el "Procès Catalan" fou una gran victòria, per l'habilitat de Maître Henry Torrès, defensor de Francesc Macià, que hi féu una brillant defensa dels drets dels pobles i de les persones. El "Procès Catalan" tingué lloc a París, els dies 20, 21 i 22 de gener del 1927; el 16 de febrer se celebrà un sopar homenatge a Macià i als seus homes. Ara, hauria estat interessant retre un nou homenatge a aquells grans catalans que donaren a conèixer el nostre país, amb les seves aspiracions i els seus problemes. També seria interessant publicar una llista de tots aquells que hi participaren, per retre'ls el merescut homenatge. Si no vaig errat Coromines fou el darrer als "fets de Prats de Molló"

Rafael Battestini
Barcelona

El cutibut

Llegeixo, en el EL TEMPS, núm. 658, un article d'"Històries naturals" intitulat "Cutibut". L'autor dubta de l'etimologia proposada per "l'estimat Coromines". Em sembla que té raó i, amb l'ajuda del provençal potser hi trobem una solució: hi ha un ocelló que li diem "chichibut", que és una onomatopeia. Al mes de març sentirem tot el dia el seu piular, que fa dues notes: "chichi... but, chichi... but". Es diu també "ortolan" com en francès i el seu nom culte és *Emberiza hortalanus*. Crec que "cutibut" pot ésser també una onomatopeia del piular d'aquest ocell petitó que avui la seva caça és prohibida i que antany era un menjar renomat.

Peire Pessamessa
Occitània (Estat francès)

Les cartes al director han de ser com més breus millor, màxim quinze ratlles mecanografiades, i han d'anar signades i amb el número de DNI. EL TEMPS agraeix tota la correspondència adreçada a aquesta secció, però, per motius d'espai, no en garanteix la publicació.

PUNTS ESTRELLA
Un univers de regals
Per acumular Punts Estrella només ha d'utilitzar la seva targeta de "la Caixa", on i quan vulgui. Així de fàcil i senzill: per cada 1.000 pessetes de compra, un punt; i, com més punts, millors seran els regals que podrà escollir del catàleg del nou programa Punts Estrella.
Rellotges, càmeres fotogràfiques, espectacles, viatges... Ara, les targetes de "la Caixa", a més a més de la comoditat i seguretat que li proporcionen, li permetran d'accedir a un univers de regals. Passi per qualsevol oficina de "la Caixa" a recollir el seu catàleg Punts Estrella.
"la Caixa"

EL TEMPS

DIRECCIÓ, ADMINISTRACIÓ, PUBLICITAT I VENDES: Av. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001-València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83.
REDACCIÓ DE BARCELONA: Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011-Barcelona. Telèfons: (93) 451 03 75 i 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41.
REDACCIÓ DE MALLORCA: Costa de la Pols, 6, 1-7. 07003-Palma de Mallorca. Telèfon i Fax: (971) 72 07 63.
ADREÇA CORREU ELECTRÒNIC: temps@bcn.servicom.es.

EDITA: Edicions del País Valencià, SA.
EDITOR: Eliseu Climent.

DIRECTOR: Joan Marí.
REDACCIÓ DE VALÈNCIA: Miquel Calvet, Laia Climent (*Coordinació Llibres*), Àlex Milian, Joan Morales (*Cap de tancament*), Joan M. Oleaque, Jordi Sebastià I Xelo Tortosa (*Secretària de redacció*).
REDACCIÓ DE BARCELONA: Eduard Voltas (*Cap de redacció*), Eliseu T. Climent, Oriol Cortacans, Pere Martí, Francesc Viadel i Mercè Montoliu (*Secretària de redacció*).
REDACCIÓ DE PALMA: Miquel Payeras.
PRODUCCIÓ: Josep Agustí i Jem Cabanes (*Correcció lingüística*), Lina Casanovas (*Maquetació*), David Fernàndez (*Gràfics*) i Rosanna Puchades.
RÚBRIQUES: Ramon Barnils, Fabià Estapé, Jordi Fortuny, Joan F. Mira, J. J. Pérez Benlloch, Joan de Sagarra, Xavier Vinader.
COL·LABORADORS: A. Alfaro, V. Arqué, J. Balló, Ll. Bonada, A. Bosch, F. de P. Burguera, X. Bussé, F. Calafat, R. de la Calle, T. Canís (*Coordinació Economia*), A. Castel, P. Codonyan (*Perpinyà*), A. Cort, M. Domínguez, X. Duran (*Coordinació Ciència*), Ll. Ferri (*Coordinació Món*), C. Gàmez, A. Gil, J. Iborra, V. Jiménez, V. Lozano, X. Montanyà, A. Muns, M. Ollé, A. Papiol, M. Porta Perales, A. Reig, M. Reyes, E. Rimbau, A. Rotger (*Coordinació La Galeria*), J. Roura, E. Sanjuan, M. Serra, J. Ll. Sirera, Ll. Soler, M. Soler, F. Torrent, M. Vicent.
DISSENY: Domènec Òrrit.
COL·LABORADORS GRÀFICS: P. Carmona, J. Celià, R. Cugat, R. Gil, X. Gómez, V. A. Jiménez, S. Llosà, M. Margenat, C. Puértolas.

ARXIU: Jesús Prats (*Fotografia*), Rosa Serrano (*Documentació*).
PUBLICITAT I PROMOCIÓ: Salva Martínez, València. Tel.: (96) 352 48 69. Anava Publicitat, València. Telèfon: (96) 397 30 94. Molas-Batalla. Carrer d'Aribau, 15. 08011-Barcelona. Tels.: (93) 453 20 31 i 453 32 10. Fax: (93) 453 14 08.
SUBSCRIPCIONS: Quica Sena.
ADMINISTRACIÓ: Susanna Alacreu, Pilar Martí.

TRACTAMENT ELECTRÒNIC D'IMATGES I FOTOMECÀNICA: Jemagraf, SL.
IMPRESSIÓ: Rivadeneyra, SA.
DIPÒSIT LEGAL: V-853-1984.

Cap part d'aquesta publicació pot ser reproduïda per cap mitjà, ja siga mecànic, fotoquímic, electròptic, magnètic, de fotocòpia, o qualsevol altre, sense permís de l'editor.

EL SUMARI

42 **Andy Toolson, un jugador de bàsquet inquiet.**

22 El PP pot caure en el parany de l'amnistia fiscal que va denunciar.

64 **'El escàndalo de Larry Flynt' popularitza la vida de l'excèntric editor.**

ANÀLISI

Present contra futur, P. Martí 18
La foto és el missatge, J. Fortuny 19
Elohim City, X. Vinader 20
Un model per a l'esquerra, V. Lozano 21

EN PORTADA

'Amnistia fiscal': la mentida..., F. Bayarri 22
L'imperi Lladro, com vendre..., T. Canís 25
Entrevista a Robert Garcia-Cairó, T. Canís 28

PAÍS

L'assignatura pendent del PSPV, À. Milian 30
Extrema esquerra: ia revolució..., F. Viadel 33
Confessions d'un govern..., M. Payeras 38
El començament del compte..., P. Martí 40

ENTREVISTA

Entrevista a Andy Toolson, O. Cortacans 42

MÓN

Bèlgica, la babèlia del nord, C. Colomina 46
Els monstres de Bibi, J. Roura 49

AVANÇAMENT EDITORIAL

Sobre la nació dels valencians, J. F. Mira 50

SOCIETAT

Dones entre reixes, J. Bilbeny 56
Ironia inflable, J. M. Oleaque 62
Larry Flynt, màrtir de la..., Ll.Soler 64

CIÈNCIA

La vida és d'esquerres, X. Duran 68

CULTURA

Paisatges units per la lletra, J. Sebastià 70
Entrevista a Joan Flaquer, M. Payeras 73
Jornades sobre l'obra de..., E. Rimbau 78

GALERIA

Els neofuturistes italians..., A. Rotger 91

OPINIÓ

Un infart de miocardi, J. F. Mira 98

EL TEMPS

'Amiguisme fiscal'

El Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE) i el Partit Popular (PP) mantenen un frec a frec polític basat, sobretot, en grans temes. Temes que serveixen als primers per tapar la manca de forces per a intentar alguna cosa similar a un atac digne d'una oposició recomposta i als segons per tapar la mancança d'un projecte polític definit. El govern encapçalat per José María Aznar mostra, des de la seua arribada al poder, una especial dedicació a la política d'embolica que fa fort. Primer, van ser les declaracions, la presa de decisions i l'aprovació de mesures que eren desmentides en qüestió d'hores. Després, la cosa ha anat des dels forats en els pressupostos fins a l'anomenat "amiguisme fiscal", tot passant per la guerra oberta al voltant de la plataforma digital i del futbol gratuït per a tothom... per citar-ne alguns dels més sonats i populistes. I això és així perquè es governa a colp d'enquesta d'intenció de vot i de grau de simpatia per un polític o un altre, la mateixa pedra en què ensopegaran cada dos, tres i quatre vegades els membres del govern i el partit que representen.

I mentre ells es perden en aquesta teranyina virtual aconsegueixen de fernos-hi perdre a tots, que és del que es tracta. L'última carcassa a l'aire del govern Aznar és la ja esmentada de la suposada "amnistia fiscal" que Juan Costa, secretari d'estat d'Hisenda, assegurava que havia practicat el PSOE amb els amics i mitjançant la qual l'estat deixarà d'ingressar uns 200.000 milions de pessetes. Una acusació que ha portat cua i que ja ha provocat la formació d'una comissió parlamentària que ha estat batejada d'una manera tan barroca i tan fàcil de recordar pel contribuent com Comissió d'Investigació sobre la Tramitació d'Expedients en l'Agència Estatal Tributària.

Però Costa, tot i acusar el PSOE d'haver practicat el favoritisme amb 600 grans contribuents d'arreu de l'estat, s'ha negat a facilitar al grup parlamentari socialista els expedients. I aquests s'han vist obligats a recórrer al Tribunal Constitucional.

És difícil generalitzar, però resulta curiós que l'expedient que EL TEMPS fa públic en exclusiva –l'únic aparegut fins ara i al qual dediquem la nostra portada d'aquesta setmana– es tracte d'una amnistia fiscal que afavoreix la família Lladró i que la qualitat prescrita siga de 1.000 milions de pessetes. I encara resulta més curiós que l'inspector en cap regional de València que va signar les actes de la família Lladro deu dies després dels sis mesos que obrien la prescripció, de nom Alfredo Pérez Lodares, siga avui el delegat especial d'Hisenda per a Castella-La Manxa nomenat pel PP.

Juan Lladró, el gran dels tres germans propietaris de l'imperi de la porcellana, no és precisament un amic del PSOE ni un exemple de progressisme. Juan Lladro, vice-president del Banc de València i cofundador de l'empresa familiar, era nomenat el passat dia 19 de febrer acàdemic de número electe de la Real Academia de Cultura Valenciana, màxima defensora de les tesis lingüístiques secessionistes al País Valencià. El diari *Las Provincias* li atorgava, en la seua crònica del dit acte, el títol d'"acadèmic amb tots els honors".

EL TEMPS aporta una informació valuosíssima, tant per al govern d'Aznar com per al PSOE, una primera escletxa per on entrar al gran muntatge de l'"amnistia fiscal" i deixar de marejar amb el seu particular combat de boxa.

EL TEMPS aporta una informació valuosíssima, tant per al govern d'Aznar com per al PSOE, una primera escletxa per on entrar al gran muntatge de l'"amnistia fiscal" i deixar de marejar el personal amb el seu particular combat de boxa polític.

Robert Garcia-Cairó, delegat de l'Associació d'Assessors Fiscals de Catalunya i Balears, assegura en una entrevista que publiquem en pàgines interiors, que "segons a llei, si hi ha mal funcionament de l'administració, i aquest mal funcionament és generalitzat, hi ha responsabilitat política de qui dirigeix aquesta administració. A vegades, es confonen les responsabilitats polítiques amb les jurídiques". I això és el que ha d'intentar el PP, no permetre l'embús administratiu que sí que va possibilitar el PSOE. ■

Pensat i Fet

Degana de la premsa fallera. Fundada el 1912. Març 1997. 700 ptes. *Enguany, a més,* 'La Traca'

Ja a la venda al ser
quiosc

UPV obre el camí cap al Bloc Nacionalista

L'executiva d'Unitat del Poble Valencià ja ha preparat un primer document de reflexió per iniciar la creació del Bloc Nacionalista, una organització oberta i plural de tot el valencianisme polític.

ALEX MILIAN

En el darrer congrés, la Unitat del Poble Valencià (UPV) va aprovar que un dels objectius prioritaris seria la creació d'un bloc nacionalista que aplegara els partits polítics i les organitzacions socials i culturals que es reconegueren valencianes i nacionalistes. UPV oferia la seua estructura per posar en marxa el procés que hauria de concloure amb la consolidació d'una organització oberta i estable on cada grup poguera conservar la seua autonomia però ajuntara les forces en accions polítiques i conteses electorals.

El primer pas efectiu per a la formació d'aquest bloc van ser els congressos comarcals, efectuats durant el mes passat (només falta el de l'Alcoià-el Comtat) on van ser convidats grups, associacions i persones independents amb simpaties nacionalistes per tal d'explicar-los el projecte del bloc nacionalista.

Ara l'executiva nacional del partit, que encapçala Pere Mayor, ha redactat un document de reflexió de cara al primer consell nacional que se celebrarà el pròxim dia 8 de març. El document que serà discutit pels membres del consell, que van ser triats en el darrer congrés general i després en els diferents congressos comarcals, fa una petita anàlisi de la situació política i llança una proposta concreta per actuar en els pròxims mesos. En l'anàlisi es destaca la descomposició d'UV i la seua renúncia a qualsevol política distanciada del PP, alhora que es denuncia la falta d'oposició del PSOE (que es va abstenir en votacions claus com la de creació de la Universitat d'Elx i comparteix la política del PP de control de les caixes d'estalvi) i la falta de coherència d'Esquerra Unida, dividida i plegada als interessos d'Izquierda Unida. Les propostes inclouen una invitació formal als partits que integren la coalició electoral UPV-BN per superar aquest estadi i obrir-se a altres partits, agrupacions i persones, i la creació d'una mesa estable del Bloc Nacionalista (nom que encara no és definitiu) on podran participar les forces interessades. El document esmenta algunes: Unió Democràtica del Poble Valencià, Joventut Valencianista, Joves del Tirant lo Blanch... Aquesta mesa coordinarà els esforços que se centraran a cercar adhesions, articular els grups a nivell comarcal i promoure un manifest públic a la societat valenciana presentat per personalitats independents del món de la cultura, l'economia, el sindicalisme i la universitat.

El document a debatre parla de la possibilitat de tancar aquesta primera fase amb una gran convenció que presentarà les bases d'un vertader programa valencià i un programa de treball per al 1997.

ARXIU / RAFA GIL

Pere Mayor, secretari general de la Unitat del Poble Valencià. El camí cap al Bloc Nacionalista és obert.

SUMARI

País 10

Societat 11

Internacional 12

Economia 14

LA SETMANA PAÍS

L'1 de març es van lliurar a l'Hotel Astoria de València els premis Pensat i Fet 1997, que atorga la revista del mateix nom. El premi Escalante de Teatre va ser per a la Falla Na Jordana, el premi de Música Salvador Giner, per a la Falla el Campot de l'Albufera, el premi de Llibret Bernat i Baldoví, per a la Falla Universitat Vella-Plaça del Patriarca, i el premi a la Innovació Estètica per a Ricard Rubert, per la Falla Cadis. La falla de la Plaça Malva d'Alzira va rebre el premi de Llengua Carles Salvador.

Joan Coromines va ser homenatjat la passada setmana a Madrid. En l'acte organitzat per Blanquerna, Centre Cultural de la Delegació de la Generalitat de Catalunya a Madrid, van intervenir Carlos Alvar, de la Universitat d'Alcalà, José Antonio Pascual, de la Universitat de Salamanca, i l'escriptor i lingüista català Carles Duarte.

Un informe de la Universitat de Barcelona demostra que en les carreres impartides per les facultats valencianes, els crèdits per assignatures són els més barats de l'estat (1.317 ptes.). El preu, fixat per la Generalitat valenciana, minva el capítol d'ingressos externs de les universitats. La situació es complica perquè les corresponents subvencions administratives per alumne se situen també molt per davall de la mitjana estatal.

Nou judici contra membres del GAV

ARXIU

Els acusats, durant el judici. La fiscal considera provada l'agressió.

Ha quedat vist per a sentència el judici contra tres membres del Grup d'Acció Valencianista (GAV) per agressions a membres del partit nacionalista Unitat del Poble Valencià (UPV) que penjaven cartells durant la passada contesa electoral del 3 de març de l'any passat i per desperfectes en el cotxe que portaven.

Durant el judici, els acusats, Manuel Latorre Castillo, Gonzalo J. Mejías Pardo i José M. Vidal Ramírez, que eren defensats per l'advocat Juan García Santandreu, president del GAV i actiu militant, primer en grups ultradretans espanyols i ara en el GAV, negaren els fets i arribaren a dir que els d'UPV estaven arrancant els seus cartells i ells responegueren l'agressió. La fiscal ha considerat provat que els acusats portaven armes contundents i causaren desperfectes en el cotxe dels membres d'UPV. L'acusació manté que els membres del GAV van ser avisats i acudiren (els fets passaren ben a prop de la seu del grup) per agredir els que enganxaven cartells nacionalistes i demana tres anys de presó.

Unió Mallorquina confirma Munar

Maria Antònia Munar va ser reelegida presidenta d'Unió Mallorquina en el setè congrés d'aquesta força política. El congrés –en què va estar present, entre altres representants de forces aliades, Duran i Lleida– serví fonamentalment per enfortir el lideratge de Munar. La presidenta va insistir, en el seu discurs, en la necessitat de mantenir l'expansió del partit per tal d'assegurar-se la continuïtat com a força decisòria en futures conjuntures de formació de majories de govern. Era evident que Munar es referia a les eleccions de 1999. Per altra banda va fer públicament una crida d'acostament al PSM-Nacionalistes de Mallorca per tal que ambdós partits nacionalistes puguin arribar a futurs acords de col·laboració i expressà el desig que puguin anar junts a les pròximes eleccions generals. **M. P.**

Les JERC insten a retirar les banderes espanyoles

Les joventuts d'ERC presentaran la setmana que ve una campanya per "la plena normalització de la simbologia de Catalunya". La campanya inclou una crida a "substituir o normalitzar" tota mena de símbols estatals, ja siguin banderes espanyoles d'edificis tant públics com privats, cartells de l'administració estatal, plaques de carrers o aquells símbols franquistes que encara puguin estar presents pertot arreu dels Països Catalans.

La campanya, que duu per lema "Catalunya no és Espanya. Fora símbols espanyols" tindrà el seu acte central al voltant de la Diada de sant Jordi. Els responsables de les JERC preveuen fer un acte de lliurament per retornar tot el material "requisat" durant la campanya a les autoritats estatals.

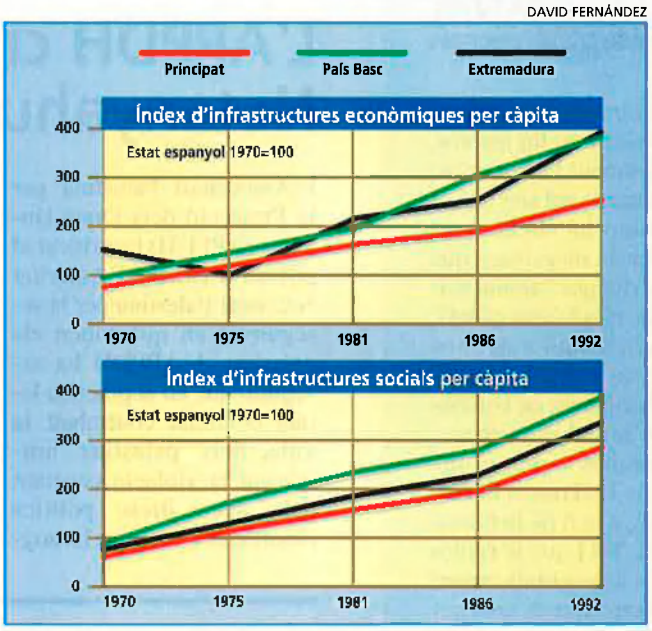
JOAN CELIA

Imatge del congrés d'UM.

ERC recorre contra els greuges econòmics

DAVID FERNÁNDEZ

Esquerra Republicana de Catalunya ha sol·licitat al Defensor del Poble que presenti un recurs d'inconstitucionalitat contra els pressupostos generals de l'estat de 1997, per discriminació econòmica envers Catalunya. Segons els republicans, la inversió territorialitzada i el nou model de finançament de les comunitats autònomes previst en els pressupostos del 97 "no salvaguarden, per als ciutadans de Catalunya, els principis i valors defensats per la Constitució en els articles 1 de justícia i igualtat; en l'article 9 que afirma que l'estat ha de promoure la igualtat i facilitar la participació dels ciutadans en la vida econòmica, cultural i social; i l'article 139 que afirma els mateixos drets i les mateixes obligacions en qualsevol part del territori".

Entre altres dades aportades per la formació independentista per argumentar el recurs d'inconstitucionalitat hi ha la discriminació que pateix Catalunya pel que fa a inversions regionalitzables, que només arriba al 59,6% del que tocaria als catalans per nivell de població. Cosa que, com recorda ERC, és un fet que no és nou. En un altre punt s'aporten diversos estudis que alerten sobre el fet que els actuals criteris de redistribució estatal poden tenir "efectes negatius per al creixement del conjunt de l'estat", perquè poden portar a la "paradoxa d'aconseguir una renda internament distribuïda de forma més homogènia entre les províncies espanyoles" alhora que l'anivellament les allunyi de la renda mitjana dels països europeus. **O. C.**

Us preocupa l'educació ambiental?

Us agradaria conèixer com es treballa l'educació ambiental a *França?*

Si és així, us convoquem a la 6a Estada Formativa d'Educació Ambiental al Centre Permanent d'Iniciació a l'Entorn (C.P.I.E.) de Bagnères de Bigorre (Pirineu Francès)

Programa:

- Interpretació del paissatge
- Activitats de vegetació i geologia
- Activitats humanes (vida tradicional de l'home/dona a la muntanya)
- Pedagogia del Medi Ambient
- L'educació ambiental a França (legislació, equipaments,....)
- Activitats lúdico-esportives: esquí de fons, balls tradicionals,....

Dates: del 26 al 30 de Març (Setmana Santa)
Lloc: C.P.I.E. Bagnères de Bigorre (Pirineu Francès)
Inscripcions: Fins al 17 de març (places limitades) C.Entença 157
Tf. 410.16.02 Fax. 439.45.15
E-Mail : peretarres.car @ bcn. servicom.es

93/410 16 02

FUNDACIÓ PERE TARRÉS
Institut de Formació
Entença, 157 08029 Barcelona
Tel. 93/410 16 02 Fax 93/439 45 15

Entre els participants sortejarem un lot de videos de MEDITERRÀNIA

LA SETMANA INTERNACIONAL

El ministre de defensa rus, Igor Rodionov, ha reconegut finalment l'estat crític de l'exèrcit del seu país. Rodionov ha afirmat en conferència de premsa que si es perllonga l'actual crisi a tots nivells que pateix l'exèrcit, d'aquí a sis anys les forces armades russes seran incapaces de combatre. L'actual situació és comparable, segons el ministre de Defensa, a la dels anys 20, a la fi de la Guerra Civil. Tot i que la crítica situació dels soldats russos ja fa temps que és coneguda, fins ara mai cap alt càrrec del govern rus ho havia reconegut oficialment. Un altre fet alarmant és que Rodionov ha manifestat que ha fet pública aquesta situació perquè no ha trobat altra manera de fer-se entendre pel primer ministre i el president russos. Per frenar aquesta crisi, Rodionov considera que cal reduir l'exèrcit d'1,6 milions d'homes a 1,2 i conservar en bon estat les forces nuclears estratègiques.

Els EUA han prohibit a l'ex-governador de Tòquio, Shunichi Suzuki, que entri al país. Segons la revista japonesa *Aera*, les autoritats nord-americanes sospiten que Suzuki, de 86 anys, va estar lligat a experiments mèdics amb éssers humans fets a la Xina durant la Segona Guerra Mundial. Segons el setmanari *L'Express*, Suzuki, un dels grans amics de Chirac al Japó, va estar destinat al nord de la Xina l'any 1938, encarregat de l'administració fiscal de l'agència militar secreta.

L'APPDH critica Netanyahu i Arafat

L'Associació Palestina per la Protecció dels Drets Humans (APPDH) ha criticat el govern d'Israel i l'Autoritat Nacional Palestina per la inseguretat en què viuen els palestins. L'APPDH ha assegurat que en la pràctica Israel continua controlant la vida dels palestins mitjançant la violació constant dels seus drets polítics i econòmics, cosa que ha augmentat amb l'arribada al poder del líder de la dreta sionista, Benjamin Netanyahu. En un informe publicat la setmana passada, també es fa referència a la demolició de centenars de cases palestines i a casos de tracte humiliant en els passos fronterers. L'APPDH, però, també critica que el govern d'Arafat faci detencions arbitràries i censuri la premsa.

ARXIU / EFE

Amb Netanyahu han augmentat les arbitrarietats.

Els damnificats de la modernització xinesa

Les autoritats xineses que han recollit l'herència de Deng Xiaoping no solament reprimeixen amb duresa les dissidències polítiques, un altre sector que ha estat severament castigat han estat els treballadors que han volgut crear sindicats independents. De fet, els treballadors industrials són els qui pateixen més els canvis capitalistes promoguts per Deng Xiaoping. Les condicions de treball d'aquest sector són pèssimes, l'atur no deixa de créixer i els intents de vaga són freqüents.

ARXIU / EFE

Els treballadors industrials viuen en pèssimes condicions.

Un dels primers sindicalistes represaliats va ser Han Dongfang, que actualment viu exilat a Hong Kong. El juny de 1989 Dongfang i altres treballadors van crear la Federació de treballadors autònoms de Pequín (BWAF), el primer sindicat independent a la Xina des de 1949. Però el govern no va tardar ni dues setmanes a prohibir-lo. Tots els sindicalistes independents van patir llavors la repressió, que coincidia amb els fets de la plaça de Tiananmen. Els intents de crear un sindicat autònom es van repetir els anys 92 i 94, però també van ser durament reprimits, tot i que majoritàriament eren grups que defensaven exclusivament millores en les condicions de treball i no canvis polítics radicals. Dongfang considera, en un article publicat en un butlletí que ell edita des de Hong Kong, que els problemes del sindicalisme xinès han estat l'explotació per part dels grups mafiosos, i la utilització que n'han fet els diferents grups polítics per arribar al poder.

Els EUA demanen que Albània celebri eleccions

Davant la creixent inestabilitat i protesta popular a Albània, l'ambaixadora dels EUA, Marisa Lino, ha insistit al president Sali Berisha que prepari una nova constitució i convoqui eleccions aviat. Lino ha declarat que la seva posició és compartida per la Unió Europea i que sempre han considerat manipulades les eleccions del maig de 1996. Diverses veus, però, han criticat la tardança dels EUA a pressionar Berisha. Miranda Vickers, escriptora especialista en Albània, ha criticat els EUA i la UE perquè tot i haver reconegut la manipulació de les eleccions del maig passat "van preferir tancar els ulls per no posar en perill els acords de Dayton" ni provocar un esclat de violència a la veïna regió sèrbia del Kosovo, de majoria albanesa.

Un telèfon amb millors prestacions

nou

902 416 000

Telèfon obert

- Ampliació de l'horari d'atenció telefònica: de 8h a 21h, de dilluns a divendres
- Desviació automàtica de telefonades als serveis d'informació dels departaments
- Més informació de la Generalitat de Catalunya

E.mail: sdginfo@correu.gencat.es
Infovia: http://gencat.inf
Internet: http://www.gencat.es
Teletext: Teleservei de TV3
Videotex: (nivell 031) *CATALUNYA#

Generalitat de Catalunya

LA SETMANA ECONOMIA

El govern central ha convocat els concursos per l'adjudicació del servei del cable al Principat. La inversió mínima exigida és de 100.000 milions de pessetes: 20.000 a Barcelona, i 40.000 a les dues zones més en què s'ha dividit el territori. De moment l'empresa Cable i Televisió de Catalunya (CTC) pretén presentar-se als tres concursos. En CTC participen l'americana US West, amb el 25% del capital, i Caixa Catalunya i Cablevisión, amb un 20% cadascuna.

El grup català Roca Radiadors invertirà 2.000 milions de pessetes a la Vall d'Uixó (Plana Baixa) en la construcció d'una fabrica de rajoles i revestiments ceràmics. Roca ha comprat uns terrenys de 120.000 metres quadrats en el polígon industrial Belcaire. Es preveu que aquesta planta entri en funcionament l'any que ve amb més de cent empleats. Roca factura prop de 100.000 milions anuals i és present en vora setanta països.

La suspensió de les importacions de porcs d'Holanda i Alemanya a causa de la pesta porcina ja té les primeres conseqüències. Segons la Generalitat de Catalunya, el preu dels porcs provinents de la Península ha augmentat de cop un 70%. De 6.000 pessetes cadascun, s'ha passat a les 10.000. La demanda no troba prou oferta a causa del tancament de fronteres i pugen els preus.

PSOE i PP pacten canvis a Bancaixa

La dimissió del president de Bancaixa, Josep Maria Simó, per motius de salut ha acabat provocant una paradoxal entesa entre socialistes i populars. El govern Zaplana ha pactat amb el PSPV de Joan Lerma que sigui l'exalcalde socialista de Castelló, Antoni Tirado, el nou president de l'entitat d'estalvi i de la seva filial Banc de València. Tirado està ben vist pel PSOE tot i haver abandonat el partit, i també pel PP, encara que estigui en el consell de Bancaixa en el bàndol socialista. Malgrat això, se li augura una presidència curta, ja que la composició del consell es veurà afectada per la reforma de la llei de caixes que impulsa Zaplana, reforma amb què el PP obtindrà el control del consell d'administració. **T. C.**

ARXIU / RAFA GIL

Antoni Tirado, nou president de Bancaixa.

ESTAPÉ RESPON

—Vostè qui creu que té els 7.700 milions de pessetes que van desaparèixer del Grup Torras, Javier de la Rosa o els antics directius de KIO?

—Tal vegada, coneixent els antecedents, tots dos.

—L'advocat Joan Josep Folchi es mereix estar imputat?

—Oh i tant que sí! El que em dol és que fins avui sigui membre de la junta directiva del Barça.

—Per què creu que ningú no va denunciar De la Rosa fins que tot se'n va anar en orris?

—La raó, la trobo en el fet ben sospitós que els vells capitostos de Banesto no portessin endavant accions penals per les malifetes de Javier de la Rosa Martí que van desembocar en el conegut "forat" del banc Garriga Nogués per una respectable quantitat de 100.000 milions de pessetes.

—Diu l'advocat Joan Vives que va rebre l'encàrrec de Pujol d'ajudar l'ex-jutge Estevill a ingressar a l'Acadèmia de Jurisprudència de Catalunya. Vostè se'l creu?

—Home jo aquesta vegada sí que em crec el que diu l'abans honorable advocat Juan Vives Rodríguez de Hinojosa. No es pot oblidar que Pujol havia nomenat Jordi Planasdemunt conseller d'Economia i Finances; que havia dit que Javier de la Rosa era *"un empresario modélico"* i que també manifestava grans elogis de l'advocat Joan Piqué Vidal.

—Entén la raó de tant d'interès per promocionar-lo?

—Mirin: alguns el que volien era "exportar-lo" ben lluny de la Ciutat Comtal.

—Creu justa la pena de quatre anys que ha imposat el suprem a l'industrial tèxtil Puigneró per delicte ecològic?

—Potser és una mica exagerada. El que em sembla propi de la provocació és que la senyora Isabel Tocino, ministra de Medi Ambient, aboni entusiasmadament la sentència quan fa pocs dies passejava en una monumental motocicleta Harley-Davison. No sabia que fos un model ecològic.

La corrupció de Volkswagen també esquitxa SEAT

Segons publica el setmanari *Der Spiegel*, l'acomiadament de Jorge Álvarez, col·laborador de José Ignacio López de Arriortua, per part de Volkswagen no va ser –com es va dir aleshores– per una imposició de General Motors. La revista *Der Spiegel* afirma que Volkswagen va detectar la implicació d'Álvarez i altres col·laboradors en el cobrament de comissions il·legals. Estan presumptament implicats en xantatges als subministradors, als qui obligaven a pagar comissions a canvi de contractes. En el cas de SEAT, el fabricant de plantes de lacats Eisenmann pagava comissions il·legals a través d'una empresa domiciliada a Liechtenstein i recuperava part dels diners sobrecarregant les factures a SEAT. **T. C.**

EL RUMOR

Darrere del conflicte dels camioners recentment esdevingut hi podria haver alguna cosa més que les reivindicacions que públicament havien expressat els representants dels vaguistes. Concretament, la clau de les negociacions amb el govern pot haver estat la pretensió que aquest comprés les llicències de transport als camioners autònoms que decidissin retirar-se del negoci. Els camioners saben que d'aquí a quatre anys, per imperatius de la Unió Europea, desapareixeran les llicències i es liberalitzarà completament el transport per carretera, de manera que estaran exposats a una competència encara més feroç que l'actual. Vendre ara la llicència seria l'última oportunitat de treure-li un rendiment, i d'aquí la desesperació mostrada pels vaguistes amb les seves actituds violentes.

Francesc Cabana, la memòria de Banca Catalana

EL PERFIL

Li ha costat recuperar-se. Per bé que, possiblement, no acabarà de pair-ho mai, per molts anys que visqui. Per Francesc Cabana, la crisi de Banca Catalana va ser un cop massa fort. De fet, ha viscut des d'aleshores entestat a buscar-ne les raons i els culpables. I amb aquesta perspectiva, no dubta a assenyalar encara amb el dit acusador l'ex-governador del Banc d'Espanya, Mariano Rubio, el periodista Alfons Quintà, la UCD i el Partit Socialista. Una conxorxa sorprenent feta de coincidències i interessos més aviat foscos. Però, en tot cas, mai s'ha considerat responsable de la crisi d'una entitat de la qual va ser cofundador juntament amb el seu cunyat, Jordi Pujol, i en la qual va arribar a ser secretari general i vice-president. Retirat de l'ofici de banquer des d'aleshores i immers en l'estudi de la història econòmica de la Catalunya contemporània –la seva gran passió–, creu que el cas Catalana fou l'enèsim capítol dels intents centralistes per anul·lar un poder financer català.

El Francesc Cabana historiador ha dedicat la seva tenacitat, meticulositat i constància a desempolsar els noms propis de la burgesia i de la industrialització catalanes. Una narració històrica a cops èpica, potser romàntica, però amb final frustrant.

De formació jurídica, riu quan se li pregunta com és que sense ser economista sap tant d'economia. Recorda encara l'any 59 quan, una setmana sí i una altra no, agafava el sis-cents per anar a veure Jordi Pujol a la presó de Saragossa per mantenir-lo al corrent del banc que acabaven de crear. I reconeix que els vint-i-tres anys a Banca Catalana van ser la seva facultat. Des de l'any 1982 ha fet d'historiador i d'assessor del Banc Mundial per al tercer món. Ara representarà la Generalitat en el consell de Potasses de Llobregat, que ha de ser privatitzada. Serà qüestió de mesos, perquè Francesc Cabana sembla que no vulgui sortir de la història. **T. C.**

DAVID FERNÁNDEZ

BARÒMETRE

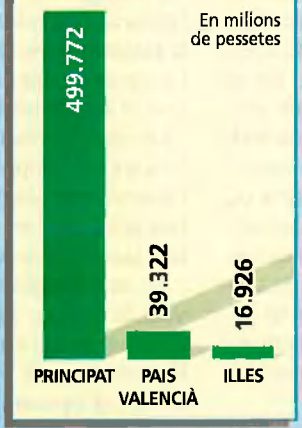
Servei Català de Col·locació

Total persones inscrites*	274.781
Inscrits la darrera setmana	2.102
Total ofertes d'empreses rebudes*	75.925
Ofertes de la darrera setmana	1.591
Cobertura última setmana	94,8%
Inscrits SCC ocupats	12,7%
Inscrits SCC aturats	87,3%
Inscrits SCC homes	42,6%
Inscrits SCC dones	57,4%

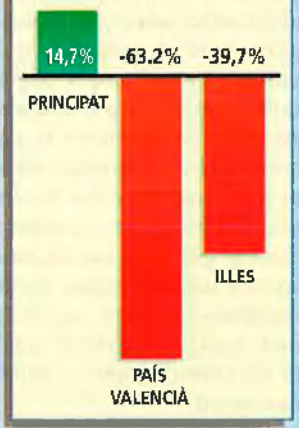
*Des de 08.05.95

LA INVERSIÓ ESTRANGERA ALS PP CC (1996)

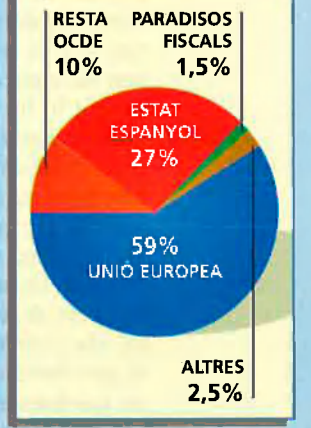
LES XIFRES

L'EVOLUCIÓ 96/95

PROCEDÈNCIA

Font: DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA COMERCIAL I INVERSIONS EXTERIORS DEL GOVERN CENTRAL

L'aparador més gran del món

La Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona, per encàrrec del Consell de Cambres de Catalunya, ha posat en marxa un nou servei que permet a les empreses del nostre país que ho desitgin tenir el seu lloc a Internet. La finalitat d'aquest projecte és que les gairebé 400.000 empreses catalanes puguin ser conegudes des de qualsevol punt del món a través de la gran xarxa informàtica. Aquesta presència és de gran rellevància en una economia cada cop més globalitzada, on cada dia les promocions i les transaccions comercials utilitzen més aquesta via de comunicació.

Donar-se a conèixer. El servei que ofereixen les cambres de comerç té molts avantatges per a les empreses. Un d'ells és la possibilitat d'una promoció universal amb una repercussió mínima sobre els costos. Totes aquelles empreses que vulguin participar en aquest projecte tenen dues opcions sobre la taula.

La primera opció és completament gratuïta i permet registrar les dades principals de l'empresa com l'activitat, el quadre directiu o la seu social. La segona és gratuïta durant el primer any i les empreses hi poden afegir altres dades com un catàleg de productes i serveis amb informacions addicionals com preus, fotografies, gràfics, dades que, en definitiva, donen un coneixement en profunditat sobre tot el que produeixen. Pel que fa a la segona opció les empreses que la trien han de confeccionar la seva pròpia pàgina. En el mercat hi ha moltes empreses proveïdores de serveis Internet que poden confeccionar la pàgina web d'aquestes empreses. Les cambres catalanes també han habilitat per a les empreses que ho desitgin un vehicle per poder confeccionar aquestes pàgines. És important ressaltar que totes les empreses que ja tenen webs pròpies a Internet poden gaudir de l'oferiment de les cambres facilitant simplement la seva adreça Internet, i així apareixeran igualment en el gran buscador de webs d'empreses catalanes que les cambres estan creant.

Dins de tota aquesta oferta d'Intenet, les cambres també donen a les empreses la possibilitat de connectar-s'hi sense limitació de temps i de tenir una adreça de correu electrònic per només 9.500 pessetes l'any; aquest servei és independent de la inclusió a la web de les cambres.

Els responsables tècnics de la Cambra de Barcelona han intentat facilitar al màxim la visualització de la informació, de manera que amb poques pantalles fos possible accedir a les dades més útils. El material bàsic inclou, entre altres possibilitats, un directori d'empreses amb catàlegs de productes i una llista d'adreces de la xarxa Internet. Com és habitual en el món de les webs la informació s'amplia i modifica progressivament en funció de les necessitats de l'audiència.

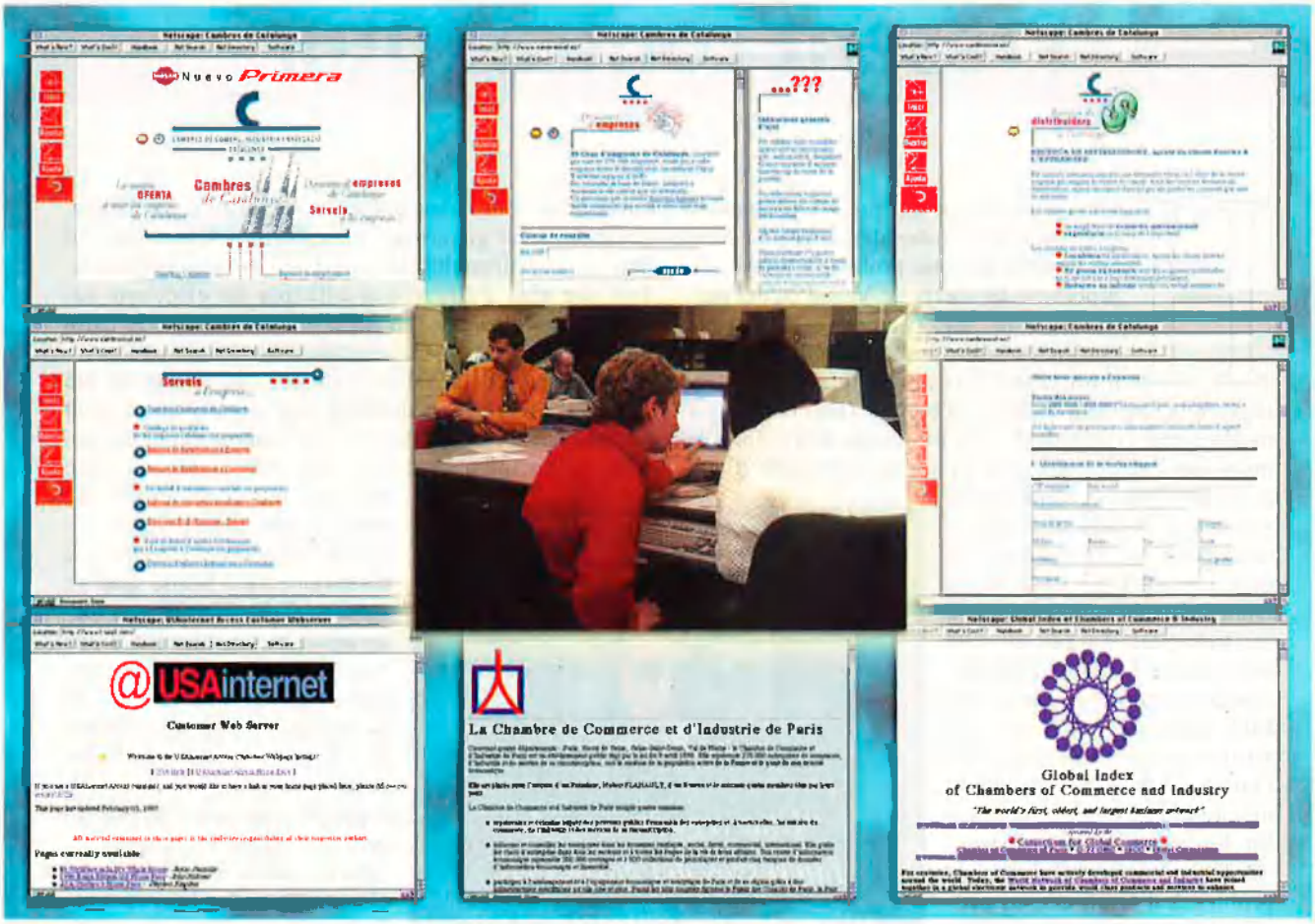
La web de les cambres és www.cambrescat.es i es pot llegir en tres idiomes: català, castellà i anglès. Funciona a través d'Infovía, un servei de Telefònica que comptabilitza els passos de la connexió com si fossin els d'una trucada urbana a 139 pessetes a l'hora.

Quan una empresa s'integra a la web de les cambres participa en una plataforma referencial i de prestigi d'informació empresarial.

Beneficis. Els beneficis que la presència a la xarxa comporta per a les empreses són evidents. En primer lloc s'assegura una òptima projecció exterior que no coneix limitacions ni fronteres. Els costos d'estar presents a Madrid, als Estats Units o al Japó són els mateixos, i això no succeeix en altres tipus de promocions. Aquest primer aspecte positiu només pot fer que millorar amb el temps ja que la quantitat d'usuaris d'Internet experimenta un creixement espectacular i es preveu que la xifra de 50 milions de persones que hi ha connectades es multipliqui en pocs anys.

Un altre avantatge és que, mercès a la presència a la xarxa, l'empresa pot conèixer tots els recursos i instruments disponibles i familiaritzar-se amb tecnologies que ben aviat esdevindran imprescindibles per assegurar-se competitivitat.

No es pot oblidar tampoc la gran quantitat de serveis de què en aquest moment ja es pot treure profit com la informació sobre la situació general de l'economia; de sectors econòmics concrets, de les borses d'oportunitats i de cooperació empresarial, de la informació sobre els programes d'ajuts i sub-

vencions i la informació relativa al comerç exterior.

A tot això cal sumar la possibilitat de establir fòrums telemàtics on els empresaris poden donar la seva opinió sobre diversos temes i contrastar-la amb la d'altres persones. Actualment, aquest servei es farà en diferit però més endavant es podrà fer en temps real, és a dir, autèntics debats *on line* que de ben segur donaran els seus fruits.

Eficàcia. Un fet fonamental és que quan una empresa s'integra a la pàgina web de les cambres participa en una plataforma referencial i de prestigi d'informació empresarial a Internet. Així ho ha manifestat Antoni Negre, president de la Cambra de Comerç de Barcelona, del Consell de Cambres Catalanes i d'Eurochambres: "Amb aquest servei pretenem que les empreses i els comerços catalans estiguin a Internet sota una marca de tanta credibilitat a escala internacional com és la de les cambres."

En aquest sentit és important assenyalar que aquest servei Internet de les cambres catalanes està integrat en el projecte global d'Internet de les cambres espanyoles i d'Eurochambres que reuneix la informació i els serveis de totes les cambres europees. Globalment, aquestes iniciatives són coordinades per World Chambers en el marc del projecte Silk-road (la Ruta de la seda).

Aquest projecte –que ja és de fet una realitat– ha tingut també la col·laboració de l'Institut Català de Telemàtica Aplicada, que depèn del Departament d'Indústria de la Generalitat, d'empreses privades com Nissan i Sun Microsystems i del Consorci de Promoció Comercial de Catalunya (COPCA). El COPCA, a més, ofereix una subvenció del 50% per al cost de la traducció si l'empresa decideix mostrar el seu catàleg en una llengua estrangera i, a més la possibilitat d'integrar-lo a la llista de Products and Services from Catalonia.

La resposta de les empreses als avantatges que ofereix la inclusió a la web de les cambres no s'ha fet esperar i fins ara més de 4.000 ja han volgut integrar-se en el que promet ser ben aviat el principal servidor d'informació empresarial de Catalunya. Aquesta resposta confirma les esperances dipositades en Internet com a vehicle privilegiat per a la promoció i, en conseqüència, com a oportunitat de negoci.

Albert Punsola

CAMBRES DE COMERÇ, INDÚSTRIA I NAVEGACIÓ CATALUNYA

POLÍTICA

Present contra futur

Hi havia un temps en què els problemes amb Unió eren vistos des del Palau de la Generalitat com un problema llunyà, un problema del carrer de València, del partit. A Palau, les coses anaven bé, i els conflictes amb el soci semblaven estar molt lluny. Els consellers d'Unió no alçaven la veu, tots obeïen, i el tema d'Unió no era una molèstia per al president. Fins i tot, com més enllà dels murs del Palau, ressonava el soroll incòmode d'una polèmica, Duran i Pujol tancaven la qüestió amb una visita o una telefonada. I el partit, acatava. Les visites o trucades de Duran i Lleida van començar a ser més periòdiques, perquè curiosament la periodicitat dels conflictes també augmentava. Fins i tot es parlava de bona sintonia personal, que amb Duran sí que s'hi entenia. A ulls de molts, semblava l'escollit. En detriment de Roca.

A Palau consideraven que el problema d'Unió era un problema dels anomenats *roquistes*. Era un problema de química personal entre Roca i Duran, o una hipotètica cursa de delfins. Potser sí. En tot cas, el delfí de casa, cansat d'esperar, va decidir plegar. Però desapareguda la roca, ara Pujol s'ha trobat amb la pedra democratacristiana a la sabata. A més, ara són els homes del Palau, els *pujolistes*, els que ocupen els despatxos de la seu de CDC del carrer de València. Han canviat les persones, però el problema es manté. Ara ja són els homes de Pujol els qui asseguren que Unió és un entrebanc per al futur del partit. I es declaren disposats a portar la seva embrandiza contra el partit democratacristià molt més enllà del que han arribat mai. Són partidaris de la ruptura. Una ruptura controlada, en el moment adequat, per mirar d'estalviar costos. Però resulta que no compten per ara amb tot el consens.

Una vegada més des de Palau les coses es continuen veient més prudentment, més pragmàticament. Continua havent-hi més coses que ens uneixen que no pas ens separen, diuen els institucionals. Una vegada més els interessos del partit i els interessos del govern pot ser que no coincideixin. Al partit li interessa preparar el futur, i al Palau interessa administrar el present, governar. I per governar, l'aritmètica parlamentària del Parc de la Ciutadella diu que Unió és imprescindible. Tret que algú s'atreveixi a anticipar les eleccions autonòmiques i jugar-s'ho tot a una sola carta, la carta Pujol.

Des del carrer de València l'única que poden fer ara per ara és tenir la maquinària ben engreixada, a punt per quan arribi el dia del divorci. Aquest dia el pot escollir o precipitar qualsevol dels dos conjugues, però sobretot un: Jordi Pujol. No sembla que Duran tingui ganes de suïcidar-se passant a la història com l'home que va trencar CiU. L'únic que pot aguantar el pes històric d'una ruptura d'aquesta envergadura seria el president de la Generalitat, i tot i així, hauria de calcular molt bé els efectes del divorci per evitar que en la separació de béns hi perdés més que no pas hi guanyés.

Duran també ha de calcular els costos de la ruptura. Darrere seu ha aconseguit consolidar un partit amb perfil propi, ben incardinat internacionalment i amb un lideratge sòlid. Però sempre al costat de CDC, mai en solitari. Un trencament obligaria Unió a presentar-se sola en societat, un repte que Duran assegura que no li impressiona però que sens dubte, com que no ha succeït mai d'ençà de la transició, és de resultat desconegut. Especialment si aquesta presentació té lloc en un context d'enfrontament amb Pujol. Un mal resultat deixaria l'històric partit de Carrasco i Formiguera en mans d'aquells que des de dins i des de fora especulen amb una operació navarresa, on els set-cents mil vots del PP de Catalunya pesarien molt.

Sembla que l'única sortida per a CiU, és el divorci o aclarir d'una vegada per totes les clàusules de la convivència. Si volen continuar anant coalitzats, han de renovar el matrimoni. I si la convivència ja ha esdevingut definitivament insuportable, algú, aquell qui en té la màxima responsabilitat, haurà de fer el pas. El que no és normal és mantenir aquest serial televisiu per capítols, que fa que la ciutadania es comenci a mirar els polítics amb una certa perplexitat. ■

PERE MARTÍ

"Una vegada més els interessos del partit i els interessos del govern pot ser que no coincideixin. A CDC li interessa preparar el futur, i al Palau interessa administrar el present, governar."

La foto és el missatge

Sindicats i patronal han arribat al cap del carrer en les negociacions per reformar el mercat de treball. Aquesta setmana, dimarts dia 4, Gutiérrez, Méndez i Cuevas es veuen les cares per decidir ja d'una vegada què fan, si pacten o no pacten. Si es fan la foto al voltant d'una taula firmant els acords, o si no hi ha foto. En qualsevol cas, és evident que el govern Aznar i les forces polítiques més convençudes que cal una reforma laboral han aconseguit que els negociadors posin punt final a les converses, que corrien el perill de convertir-se en la cançó de l'enfadós.

Tot i que, com recordava l'altre dia en José María Cuevas, "fa nou mesos que en parlem, però fa poques setmanes que negociem". I és que l'actitud que pugui adoptar el govern espanyol, si les negociacions fracassen, ha estat també un factor que sindicats i patrons han hagut de sospesar a l'hora de mesurar les respectives forces. No és el mateix trencar les converses i que el govern doni la raó a l'adversari, que trencar-les i que el govern et doni la raó a tu.

Han hagut de passar per força nou mesos perquè els empresaris s'adonin que tenir el Partit Popular en el govern no és garantia d'una reforma laboral feta a mida de la patronal. Una cosa és la que Rato i Arenas haurien volgut fer, i una altra cosa és la que poden fer sense posar en un perill seriós la pau social i la reelecció d'Aznar en les pròximes eleccions, objectiu sagrat de la política de l'actual govern de Madrid.

També han calgut nou mesos –potser en caldrien més– perquè els sindicats s'adonin que, per més que negociïn, segurament hi ha coses en què no es podran posar mai d'acord amb la patronal. L'ideal d'aconseguir uns contractes laborals estables, indefinits, però que no desincentivin la contractació per part dels empresaris, no sembla que estigui a l'abast de les cúpules de Comissions, UGT i CEOE. Tant si hi ha acord com si no n'hi ha, serà molt difícil, a mitjà termini, que a l'estat espanyol s'elimini la gran divisió dels treballadors entre fixos i temporals.

I és que actualment, a Europa, tots els governs i organismes consultius en matèria econòmica i social estudien la manera de lluitar contra l'atur i la precarietat laboral, sense trobar la solució, mentre que a nivell mundial els nord-americans aconsegueixen difondre el seu cas com l'"exemple" a seguir: llibertat de contractació i acomiadament, mobilitat geogràfica, mobilitat funcional. Com és possible que al vell continent es posin d'acord uns sindicats que volen evitar les còpies del model nord-americà, i unes patronals que sospiren perquè algun dia aquell model travessi l'Atlàntic?

Per això tindrà molt de mèrit el que decideixin aquesta setmana Gutiérrez, Méndez i Cuevas. Si es posen d'acord en un pacte "tou", de mínims, que intenti millorar el funcionament del mercat laboral, no serà just que siguin criticats. Si no s'hi posen, serà humà, i tampoc serà gaire just que siguin criticats, perquè les pressions a què estan sotmesos tots tres no els posen les coses fàcils. Antonio Gutiérrez neda a contra-corrent dels sectors de Comissions Obreres més esquerrans, que no volen un pacte que comporti concessions a la patronal. Les males llengües diuen que Cándido Méndez també està entre dos focs: el xantatge del govern Aznar, que li recorda que UGT encara deu molts diners a l'Institut de Crèdit Oficial (arran de la crisi de la PSV), i el xantatge de Felipe González, que li ha avisat que no faci res que després hagi de lamentar, si el partit socialista torna al govern.

I José María Cuevas, probablement al final del seu mandat, també ha de fer un esforç important per arribar a l'acord amb els sindicats i predicar la bona nova entre els empresaris, quan sap que molts estan convençuts que no calia perdre el temps per aconseguir una reforma "suau". La mateixa, o molt similar, que faria un Partit Popular amb el cap a la Moncloa i el cor als consells d'administració. Per això serà d'agrair l'esforç dels negociadors d'arribar a un pacte, que no contentarà ningú del tot, però farà possible la foto i el missatge que, a Europa, parlant la gent s'entén. Un missatge que no cura l'atur però que té poderosos efectes balsàmics. ■

JORDI FORTUNY

"Han hagut de passar nou mesos perquè els empresaris s'adonin que el Partit Popular en el govern no és garantia d'una reforma laboral feta a mida de la patronal."

CONFIDENCIAL

Elohim City

Amb la seva barba blanca, la veu suau i el caminar cansat sembla un personatge bíblic. Una mena de patriarca pacífic i dolç que no ha trencat mai un plat. Però sota aquesta aparença, Robert Millar, als 71 anys, amaga la personalitat d'un dels gurus més implacables i radicals de tota l'extrema dreta americana. Un home admirat per uns quants, odiat per molts altres i vigilat constantment per un equip d'agents de l'FBI. Un personatge, en definitiva, que genera moltes mirades de reüll quan travessa un carrer.

D'origen canadenc i educat en l'ambient místic d'una família de mennonites, es va traslladar als Estats Units a principi dels anys 50 perquè deia que havia rebut "instruccions divines". Després, el 1973, amb quatre fills i 17 seguidors fidels va anar a instal·lar-se a Ozarks (Oklahoma), una zona poc habitada de turons i boscos salvatges. Allà, al damunt d'un turonet va fundar Elohim City, una finca de 160 hectàrees amb una casa central que sembla sortida d'un conte de fades i diverses edificacions en semicercle construïdes en fusta. Són les anomenades *worships houses*, on Robert Millar reuneix els seus seguidors i els predica una barreja de les Sagrades Escriptures i llegendes d'origen germànic, cèltic i escandinau.

Es l'anomenada Església de la Identitat Cristiana, un moviment teopolític que assegura que el vertader poble escollit per Déu són els blancs anglosaxons, que els ciutadans de color són senzillament subespècies humanes i qualifica els jueus d'"infants de Satan".

En pocs anys, Robert Millar ha convertit Elohim City en un veritable santuari de l'extremíssima dreta americana. Propaga un discurs que justifica teològicament la violència racista, ha creat una litúrgia propia, un nou calendari –on l'any comença l'equinocci de primavera– i el seu horari –la jornada s'inicia a las dotze del migdia– ha sabut aglutinar una bona colla de fanàtics que s'anomenen "soldats de Déu" i afirmen que estan en guerra permanent contra el govern federal de Washington.

Fins ara, Elohim City estava considerada com una mena de fortí ideològic utilitzat per una colla d'activistes de l'extrema dreta rural per revitalitzar la seva fe en la victòria contra els polítics i buròcrates de l'administració Clinton, però una repassada a la llista d'hostes dels últims anys evidencia clarament que, per aquest reducte, han corregut també la majoria d'ultres americans implicats en les accions de terrorisme més importants.

Tim McVeigh, el principal acusat d'haver col·locat la bomba en l'edifici federal d'Oklahoma City el mes d'abril de 1995 i que va causar desenes de morts, va telefonar a Elohim dues setmanes abans de l'atemptat. I les investigacions judicials han provat els seus lligams amb Andreas Strassmeir, un neonazi alemany, entusiasta de les armes i resident al refugi de Robert Millar una llarga temporada. Kevin McCarthy, cap d'una banda d'atracadors formada per militants del grup denominat Aryan Republican Army, també va fer nombroses estades a Elohim City acompanyat dels seus col·legues. I en aquest recinte està enterrat Richar Wayne Snell, un fanàtic que ja va voler dinamitar el Murrah Building d'Oklahoma dotze anys enrere.

Però per acabar-ho d'embolicar tot, ara, quan falten poques setmanes per a l'inici del judici per l'atemptat d'Oklahoma, s'ha començat a conèixer el paper que va fer Carol Howe, una rossa espectacular vinculada als ambients *skin heads* de Tulsa, amant de Dennis Mahon, líder del grup White Aryan Resistance i visitant fidel d'Elohim City. Howe, que va trencar les seves relacions amb Dennis Mahon al final de l'estiu, ha acusat el seu ex-nuvi de voler-la neutralitzar per abandonar el moviment i ha declarat que el va escoltar parlar amb Andreas Strassmeir de l'atemptat d'Oklahoma abans que aquest tingués lloc. El govern americà ha confirmat que Carol Howe, efectivament, va ser una infiltrada policíaca dins d'Elohim City, pero assegura que cap dels 38 cassetes que va gravar clandestinament conté proves de la conspiració d'Oklahoma.

Carol Howe, mentrestant, s'ha refugiat a la finca del seu avi a Texas. Dennis Mahon ha fugit i el patriarca Robert Millar ha prohibit l'accés de la premsa a Elohim City. Els sants de la seva església no volen intervius. ■

XAVIER VINADER

"La llista d'hostes dels últims anys evidencia clarament que, per aquest reducte, han corregut també la majoria d'ultres americans implicats en les accions de terrorisme més importants."

Un model per a l'esquerra

Berlinguer forjà l'eurocomunisme, Ochetto va "enterrar" fa sis anys el PCI i va infantar el Partit Democràtic de l'Esquerra (PDS), i ara D'Alema a Roma ha posat les bases evolutives de la transformació que ha de congriar una força allunyada d'herències i símbols ideològics del passat, una "gran força de l'esquerra democràtica". En el context de la crisi de les formacions socialdemòcrates, socialistes i comunistes d'Europa, Itàlia es torna a erigir en un model.

L'envit del secretari del PDS, Massimo D'Alema, reelegit pel 88% dels delegats presents al congrés de Roma, és múltiple. En primer lloc obre les portes a un electorat socialista i cristià progressista, orfes de Craxi i dels corrents més avançats de la vella herència democristiana.

D'Alema vol també aprofitar que és el primer partit de la coalició governant, l'Olivera, per aglutinar moltes de les petites formacions que han fet possible el govern de Romano Prodi.

En el terreny ideològic les coses van més lluny. Els ex-comunistes italians, conscients de la mundialització de l'economia, no renuncien, amb l'abandó definitiu del marxisme i de la fals i el martell que encara hi ha sota l'alzina del PDS, al que de positiu i progressista hi ha en el vell partit de Gramsci. Miren el futur amb imaginació apostant per un partit menys ideològic i més social. La seva proposta de reforma de l'estat social és –segons els seus crítics– una concessió clara a la dreta i al liberalisme econòmic, però D'Alema, amb la incorporació de forces d'esquerra d'una altra tradició, catòlics i ecologistes, proposa un "nou pacte social" que beneficiï els sectors més desafavorits de la societat: parats, vells, dones i joves.

Tot i les suspicàcies dels sindicats –pendents d'un treballador, adult i amb contracte i conveni, cada cop més minoritari–, la nova formació sorgirà probablement el mes de juny. Aborda els canvis que avui afecten el mercat laboral, amb la mirada fita en la realitat d'una societat cada cop més canviant i plena d'assalariats precaris per causa de la revolució tecnològica i sobretot informàtica. I això, pels ideòlegs afins a les tesis del secretari reelegit, és també marxisme, si voleu només com a mètode d'anàlisi, però marxisme al capdavall, si tenim en compte el principi de l'anàlisi concreta de la realitat concreta. El món dividit entre opressors i oprimits de Refundació Comunista ha canviat i l'estat social –que ha de garantir la protecció del ciutadà– ha de superar, en tot cas, la rigidesa actual.

Desmantellar l'estat social no és, ni de lluny, l'objectiu del PDS, però D'Alema va deixar clar en el discurs de cloenda del Congrés, que a Itàlia la despesa social és baixa, però repartida injustament. "Vivim en una societat enguixada, envellida, i sobretot organitzada contra els joves", va reiterar en algunes ocasions el líder ex-comunista. El nou pacte social s'imposa, doncs, com una alternativa a la idea que drets, garanties i oportunitats van en detriment de l'eficàcia i modernització del sistema econòmic. La plena ocupació no deixa de ser un objectiu, però amb menys rigidesa de temps i de prestacions, i apuntant a una estratègia de reducció d'horari.

L'esquerra, per D'Alema, ha de mirar de crear treball, "invertint en investigació, innovació tecnològica, serveis a les empreses, i afavorint polítiques de mobilitat i de flexibilitat regulades i compensades amb la tutela dels drets dels treballadors sense tancar-se a una relació més lliure i subjectiva amb els ritmes personals de vida".

La proposta és agosarada, potser la més agosarada de cap partit d'esquerra a Europa, igual que les tesis que els laboristes britànics defensen ara que tenen més a prop que mai el retorn al poder.

A Itàlia, el PDS ja no és el mític Partit Comunista, condemnat per la geostratègia política a l'oposició. El PDS, aviat potser transformat en Esquerra Democràtica, és un sòlid partit de govern, i com a força més votada del país, afronta el segle XXI amb idees i iniciatives atractives i plenes d'imaginació. Es troba en condicions de fer-ho, com sempre havia fet el PCI, un pas endavant dels seus homòlegs europeus. Que aquest sigui el model per l'esquerra és difícil de dir, però ningú no pot dubtar que D'Alema i els seus són valents a l'hora d'afrontar, en el marc de la crisi d'idees de l'esquerra internacional, qüestions com la legalitat de les "drogues lleugeres" o el suport als homosexuals i al dret de la dona sobre l'embrió. ■

VICENÇ LOZANO

"El PDS és un sòlid partit de govern, i com a força més votada del país, afronta el segle XXI amb iniciatives atractives, un pas endavant dels seus homòlegs europeus."

El govern central acusa el PSOE d'haver "amnistiat" fiscalment 600 contribuents "amics".
Els socialistes invoquen el Tribunal Constitucional per tal d'obtenir els expedients i demostrar que l'acusació és calumniosa.
Una investigació d'EL TEMPS revela que entre els amnistiats hi ha amics del Partit Popular, com la família Lladró.
A més, els inspectors d'Hisenda implicats han estat ascendits amb l'arribada d'Aznar al govern.

'Amnistia fiscal': l

Hisenda no podrà cobrar un deute tributari de 1.000 milions de pessetes de la família valenciana Lladró, propietària d'una famosa empresa de porcellanes i d'altres importants negocis. El Tribunal Econòmic-Administratiu de València ha anul·lat per prescripció deu actes sancionadores alçades al llarg d'uns quants anys perquè tots els expedients varen quedar paralitzats sis mesos i deu dies.

El Tribunal Suprem ha establert que més de sis mesos d'inactivitat inspectora obren la porta a la caducitat de les sancions d'Hisenda. En el cas de la família Lladró, totes les actes definitives foren signades quan passaven justament deu dies d'aquest termini de sis mesos. Les resolucions del Tribunal Econòmic-Administratiu de València porten data de finals del passat mes de desembre, però han estat notificades als interessats fa a penes deu dies.

Aquest cas posa en qüestió l'acusació del govern del PP contra els anteriors gestors socialistes. Fa ara un mes, el secretari d'estat d'Hisenda, el castellonenc Juan Costa, va anunciar amb solemnitat que l'estat deixarà d'ingressar uns 200.000 milions de pessetes per culpa de "l'amiguisme fiscal" practicat pel PSOE. En els mateixos termes es va expressar el ministre d'Economia, Rodrigo Rato. El cas va arribar al Congrés dels Diputats i, recentment, al fiscal anticorrupció. Mentrestant, els socialistes intenten aconseguir els expedients per tal de demostrar que no han practicat cap tipus de favoritisme amb 600 grans contribuents espanyols. Les dificultats dels socialistes per a obtenir dades sobre

ıtra els Lladró farà perdre 1.000 milions de pessetes

aquest assumpte els han portat a demanar la mediació del Tribunal Constitucional. Per la seua banda, l'Audiencia Nacional estudia citar a declarar Juan Costa per tal de conèixer de quin delicte acusa els anteriors gestors socialistes. Després de les explicacions de Costa, els tribunals hauran de decidir quin òrgan jurisdiccional és el competent per investigar aquest afer. L'acusació d'amiguisme fiscal ha estat interpretada com l'inici d'una nova estratègia del PP en contra del PSOE. Els populars només tractaven de prendre la iniciativa en la crítica a l'oposició, després dels esglais que les enquestes més fiables estan provocant entre els integrants del govern central. Tanmateix, una simple baralla política ha acabat davant els tribunals de justícia i pot tornar-se contra el mateix PP: entre els suposadament amnistiats fiscalment hi pot haver moltes més persones pròximes als conservadors que no als socialistes.

Discrepàncies d'interpretació. La família Lladró no va amagar diners a Hisenda, però va declarar mitjançant un sistema qüestionat per l'inspector encarregat de la investigació. Fonts coneixedores del cas han assegurat que, fins i tot, els Lladró tenien serioses possibilitats de guanyar els seus recursos si el deutes amb Hisenda caduquen als cinc anys). Quan Hisenda comença una investigació, el temps de prescripció resta paralitzat. Si després l'expedient s'atura durant mes de sis mesos, i ja han transcorregut cinc anys des del final de l'exercici revisat, el deute es considera prescrit. I amb ell la sanció

El Suprem ha establert que més de sis mesos d'inactivitat inspectora obren la porta a la caducitat de les sancions d'Hisenda.

i també els interessos de demora.

Al gener de 1990, Hisenda va comunicar a alguns integrants de la família Lladró que volia revisar les seues declaracions dels anys 1986 i 1987 dels imposts de la Renda Sobre les Persones Físiques i del Patrimoni. Amb aquesta notificació es va interrompre el termini de prescripció. Altrament, al juny de 1992 i al juny de 1993 (cinc anys d'Hisenda. En tot aquest temps no hi va haver cap activitat administrativa. Quan havien transcorregut sis mesos i deu dies, Pérez Lodares va signar les actes definitives de liquidació. Una setmana després les va notificar als interessats. Els recursos dels contribuents davant la mateixa administració tributària foren desestimats. La família Lladró va acudir aleshores al Tribunal Econòmic-Administratiu. Allí va presentar tres arguments: la prescripció del deute tributari, la nul·litat de les actes per no contenir els elements essencials del fet imponible, i la inaplicabilitat del règim tributari indicat a les actes. El tribunal, en les seues resolucions, no entra a estudiar els dos darrers arguments, ja que declara que els deutes, en cas d'existir, ja haurien prescrit.

L'advocat de la família Lladró en aquest assumpte, Rafael Busútil, no ha volgut oferir la seua versió. Una persona del seu despatx es va limitar a afirmar que es tractava d'una qüestió de "professionalitat".

Juan Costa i Rodrigo Rato van criticar no solament el suposat "amiguisme fiscal" de l'anterior govern socialista, sinó també el pèssim funcionament de la inspecció d'Hisenda amb el PSOE. Aquestes insinuacions van provocar una ràpida resposta de les asso-

Juan Costa (en la foto de l'esquerra). Les seues acusacions contra el PSOE poden tornar-se contra el PP. (Foto: Arxiu / Efe)

RAFA GIL

Façana de l'edifici Europa, seu del Tribunal Econòmic-Administratiu de València. Les resolucions absolutòries del Tribunal porten data de finals del passat mes de desembre.

mentida d'Aznar

Tribunal Econòmic-Administratiu haguera entrat en el fons de cadascun dels assumptes. Però les resolucions del tribunal no entren a analitzar les discrepàncies d'interpretació entre Hisenda i els contribuents. El tribunal únicament estableix la prescripció dels deutes tributaris. Les resolucions a què ha tingut accés EL TEMPS apliquen la sentència del Tribunal Suprem de 28 de febrer de 1996. Segons aquesta sentència, la suspensió de l'activitat inspectora durant mes de sis mesos activa novament els terminis de prescripció (els després de la data en què havien de declarar-se aquests exercicis tributaris) els possibles deutes haurien quedat caducats. L'inspector encarregat del cas va opinar que alguns conceptes s'havien declarat incorrectament i va obrir deu actes sancionadores. El 23 de juliol de 1993, els contribuents varen presentar davant l'inspector en cap regional de València, Alfredo Pérez Lodares, les seues al·legacions i varen manifestar la seua disconformitat. Els expedients varen *dormir* aleshores durant sis mesos en l'anomenada Oficina Tècnica ciacions d'inspectors, que varen rebutjar qualsevol negligència. Ara, un seguiment del cas Lladró demostra que els anteriors responsables de la Inspecció d'Hisenda a València han mantingut (o, fins i tot, millorat) la seua posició amb l'arribada del PP al govern de Madrid. Aquest és el cas d'Alfredo Pérez Lodares, l'inspector en cap regional que va signar les actes de la família Lladró deu dies després dels sis mesos que obrien la prescripció. Pérez Lodares és ara delegat especial d'Hisenda per a Castella-La Manxa.

El Govern espanyol no està disposat a mostrar els e

ARXIU / EFE

Els germans Juan, Vicente i José Lladro. La família Lladro no va amagar diners a Hisenda, però va declarar mitjançant un sistema qüestionat per l'inspector encarregat de la investigació.

Les resolucions notificades ara pel Tribunal Econòmic-Administratiu no són les úniques que anul·len deutes tributaris a València per l'activació dels terminis de prescripció. Assessors fiscals consultats per EL TEMPS assenyalen que durant molts anys la cúpula de la inspecció a València va presentar davant els seus superiors a Madrid èxits de recaptació que només eren nominals. Els ingressos efectius eren després molt inferiors, especialment per les prescripcions dels deutes, les anul·lacions davant els tribunals per diversos motius i, finalment, per la insolvència dels empresaris investigats i, posteriorment, sancionats.

Amb l'arribada del PP al govern central, la cúpula d'Hisenda a València ha canviat, però els anteriors responsables mantenen bons càrrecs. A més del ja comentat cas de Pérez Lodares, hi ha el de l'antic delegat especial a València, José Eduardo Romero, que és ara inspector regional a Andalusia. Francisco González, anterior delegat provincial a València, ocupa aquest mateix càrrec a la província de Granada.

La polèmica inspecció d'Hisenda a València. Seixanta sots-inspectors varen signar una carta l'any 1990 amb greus acusacions sobre el funcionament d'aquest servei públic. Segons aquella carta, es "vulnerava el procediment administratiu en la selecció dels contribuents". Es recordava també "constants actuacions de la superioritat que denoten manca de confiança en la integritat professional dels actuaris". Aquesta carta va coincidir en el temps amb un informe de la patronal valenciana, remesa al ministre d'Economia d'aleshores, Carlos Solchaga, en què es criticava "l'abusiva utilització de mètodes basats en indicis" per al càlcul de les quotes tributàries. També la Cambra de Comerç de València va redactar un escrit on parlava de "mètodes gens raonables" i d'"actuació incorrecta" de la inspecció a València.

La família Lladró és propietària d'una empresa de procellanes coneguda arreu del món. A més a més, participa en diversos negocis bancaris, immobiliaris i industrials. L'èxit de les porcellanes Lladró és enorme en països com ara els Estats Units, on l'empresa acaba d'obrir una botiga a Califòrnia, que s'afegeix a la que ja posseeix a Nova York, molt a prop de la luxosa Cinquena Avinguda. José Lladró està considerat un home pròxim al Partit Popular, mentre que un altre dels germans, Juan, es troba més al costat de les tesis del blaverisme. Fa uns dies, Juan Lladró va llegir el seu discurs d'entrada a la secessionista Academia de Cultura Valenciana. El discurs explicava l'evolució de la ceràmica valenciana al llarg dels segles. La inspecció d'Hisenda va investigar diverses empreses propietat dels membres de la família Lladró. Aquestes empreses, d'acord amb les actes alçades per l'inspector, no desplegaven cap activitat econòmica. Simplement eren empreses propietàries d'accions i de béns. Per aquesta raó, les actes mantenien una tesi segons la qual era aplicable el règim impositiu anomenat de "transparència fiscal". D'aquesta forma, el percentatge sobre els guanys que s'havia de tributar era, segons l'inspector, el màxim previst per a l'impost de la renda (el 54%), i no el 35% aplicable als guanys de les empreses. Després de sis mesos d'inactivitat inspectora, Pérez Lodares només va modificar mínimament algunes actes pel que fa al càlcul dels interessos de demora. El deute tributari de 1.000 milions de pessetes resultava de sumar la quota no ingressada, la sanció d'Hisenda i els interessos de demora.

Els anteriors inspector en cap regional, delegat especial i delegat provincial de València conserven bons càrrecs a Hisenda.

Ruiz Mateos i Baltasar Garzón. El cas denunciat pels nous gestors del PP pot convertir-se ara en un *show* no previst per Costa i Rato. I tot perquè l'empresari José María Ruiz Mateos ha decidit posar-se pel mig. L'ex-propietari de Rumasa és la persona que ha presentat una denúncia judicial per aquest cas. L'argument que Costa i Rato només volien utilitzar com a arma política contra l'oposició, en un moment en què el PP era assetjat al Congrés, passarà ara a augmentar els casos que s'amunteguen als despatxos de l'Audiencia Nacional. I perquè el cas tinga tots els ingredients, el primer jutge encarregat de les diligències és Baltasar Garzón. Serà aquest magistrat qui decidirà si cita Juan Costa per tal que explique si hi pot haver un delicte fiscal continuat o un delicte de prevaricació. En cas de prevaricació seria la jurisdicció ordinària, i no l'Audiencia Nacional, l'encarregada de la tramitació. A la denúncia de Ruiz Mateos s'afegeix una altra del sindicat Manos Limpias, que va acudir al fiscal anticorrupció. Aquest fiscal ha proposat a Garzón la citació de Juan Costa.

També el Congrés dels Diputats ha decidit investigar l'anomenada "guerra fiscal". Tanmateix, el Govern no està disposat a mostrar els expedients dels 600 contribuents mencionats per Juan Costa. El secret de les dades tributà-

ries sembla ací difícil de salvar. Per aquesta raó, el grup socialista està disposat a arribar al Tribunal Constitucional, ja que el PSOE ha estat l'acusat i ara aquest partit polític no disposa de tota la documentació per a poder preparar la seua defensa. La comissió d'investigació del Congrés, que s'anomenarà Comissió d'Investigació sobre la Tramitació d'Expedients en l'Agència Estatal Tributària, es constituirà els propers dies i estarà presidida pel diputat del Partit Nacionalista Basc Jon Zabalía, Fernando Fernández de Trocóniz, del Partit Popular, en serà el vicepresident i Teresa Fernández de la Vega, del PSOE, la secretària.

Dels 200.000 milions de pessetes que perdrà Hisenda, segons càlculs de Juan Costa, 1.000 milions s'havien generat entre porcellanes valencianes.

Francesc Bayarri

L'imperi Lladró, com vendre fang a preu d'or

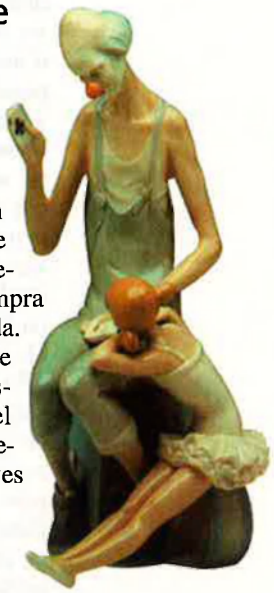
Els germans Lladró controlen un gran hòlding d'empreses que factura anualment uns 3.000 milions de pessetes de beneficis. Però tot i que la base de l'imperi són les figuretes de porcellana, el negoci és ben sòlid i diversificat.

Tot va començar fa quatre dècades amb un petit forn artesanal instal·lat a casa seva, a Almàssera, un petit poble de l'Horta valenciana, on els tres germans coïen peces de porcellana després de sortir de la feina. A hores d'ara els Lladró controlen un hòlding format per una trentena d'empreses, uns beneficis nets anuals pròxims als 3.000 milions de pessetes, tenen filials en quatre continents i venen les seves figuretes a més d'un centenar de països.

"Tres són més forts que un i que dos". Aquesta premissa inculcada per la matriarca de la família, Rosa Dolz, als tres germans seria una de les claus de l'èxit posterior. Almenys així ho afirmen ells. Això i un alt nivell d'autoexigència. Per al germà gran, i segons alguns el cervell gris de la companyia, Juan Lladró, "l'únic secret és el treball i fer-ho bé". Així els ho ha dit moltes vegades als quatre fills i sis nebots que es preparen ja per ser el relleu generacional a la companyia. Però sí que n'hi ha més, de secrets, i alguns són menys confessables que altres.

Les claus. Ningú els pot negar que part del seu triomf en els negocis es conseqüència directa d'algunes idees innovadores que han posat en pràctica. Per exemple, combinar la venda de ceràmica amb la inversió immobiliària, comprant edificis emblemàtics a moltes ciutats del món on instal·len la seva botiga i lloguen la resta de plantes. El zel amb què controlen la distribució de les figures, impedint que es vengui en botigues de poca categoria. O la creació d'un club de col·leccionistes que paguen una quota anual i tenen dret a accedir a la compra de figures de tirada limitada. El club compta amb més de 100.000 socis només als Estats Units. Per alimentar el mite, els Lladró fins i tot tenen un museu de les seves creacions a Nova York.

Però n'hi ha d'altres, de claus, com el seu antisindicalisme militant. Els Lladró consideren que si els treballadors s'esforcen per ser professionals no han de necessitar per a res als sindicats. Ells exigeixen, però paguen bé. I punt. De fet, encara recorden com l'activitat sindical i la legislació laboral promoguda pels socialistes van acabar desmantellant a mitjan anys vuitanta el sistema que havien ideat per fomentar la productivitat dels treballadors i que els havia fet guanyar molts diners. El principi era senzill; de cada 100 pessetes de beneficis que obtenia l'empresa, els Lladró es comprometien a repartir-ne 55 entre les diferents seccions: administració, motlles, pintura, etc.;

Les peces de Lladró tenen molt de prestigi gràcies a la seva facturació impecable. Les primeres figuretes es van fer en un petit forn muntat a la casa familiar d'Almàssera.

La dels Lladró és una fortuna aixecada del no res

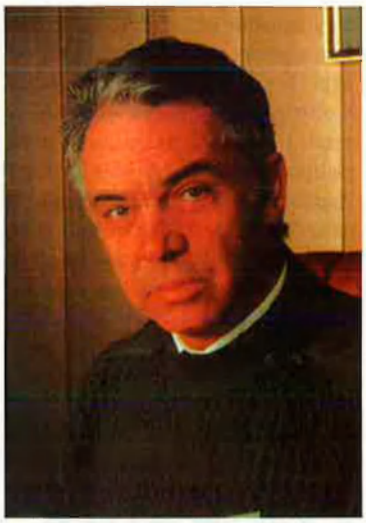
ARXIU

ARXIU

ARXIU

D'esquerra a dreta, José, Juan i Vicente Lladró. "Tres són més forts que un i que dos", els va inculcar la matriarca de la família, Rosa Dolz.

cadascuna amb un percentatge fix a repartir entre els treballadors que la componien. Es donava a les seccions la capacitat d'autoorganitzar-se i se'ls oferia possibilitat de realitzar la mateixa feina amb menys empleats, de manera que toqués a cada persona un tros més gran del pastís. Un sistema prou maquiavèl·lic pensat perquè fossin els mateixos treballadors els interessats a rendir més i els qui fessin la feina bruta de treure's del damunt els qui no rendien prou.

En la seva imparable ascensió, a més, els Lladro han comptat amb ajuts inestimables. Per exemple, el d'Emilio Botín, el pare de l'actual president del Banc de Santander, que l'any 68 va decidir apostar per ells, concedint-los un préstec per poder ampliar la seva factoria, quan la resta de banquers no ho acabaven de veure clar. Botín fins i tot es va presentar a visitar les obres de la nova fàbrica i va preguntar-los quants diners necessitarien per acabar immediatament els seus projectes. Allà mateix els va firmar el crèdit.

Però no tot han estat ajuts. És el cas, per exemple, de l'ex-alcalde de València, el socialista Ricard Pérez Casado, que el 1988 va ser convidat a la festa d'inauguració de la seu de Lladró als Estats Units, un edifici en ple centre de Manhattan, i no se li va acudir altra cosa que declarar als informadors: "he d'alabar-los, aquesta gent té iniciativa i capacitat. Això que conten que van evadir capital va ser un invent, una cosa espúria, falsa...". Una inauguració, per cert, precedida per una missa a la catedral de Sant Patrici, i per a la qual s'havien fletat dos Jumbos carregats amb 800 persones des de Madrid. Una ostentació sorprenent.

Actualment, a Tavernes el grup Lladró hi té quatre factories de producció de figuretes, que donen feina a 2.000 treballadors.

Orígens humils. La dels Lladró ha estat una fortuna aixecada del no res. De família d'agricultors, els tres germans van haver de deixar els estudis en acabar la primària per començar a treballar. Expliquen, però, que a les nits la mare els feia anar a aprendre matemàtiques i administració, per si mai els podia ser útil. Devia ser premonitori. Després del servei militar aconsegueixen col·locar-se en una empresa dedicada a la fabricació de vaixelles de porcellana. I durant tres anys ho compaginen amb els estudis de dibuix artístic a l'Escola d'Arts i Oficis de Sant Carles de València. El següent pas va ser muntar a casa seva un petit forn on, a hores mortes, es dedicaven a coure flors de terrissa per a llums. Sembla, però, que l'empresari per a qui treballaven va empentar els Lladró a establir-se pel seu compte. Era l'any 1954. Van començar amb dues aprenentes i aviat passarien de les floretes a les primeres figures. El 1957 obren la primera botiga al passatge Rex de València, i dos anys més tard abandonen el talleret instal·lat a la casa familiar per obrir la primera fàbrica a Tavernes Blanques.

Des d'un inici foren conscients, no obstant això, que no es podien dedicar simplement a fer figures de sèrie, que havien de conservar el prestigi que s'havien anat forjant amb un estil propi fent peces impecables. Actualment, a Tavernes el grup Lladró té instal·lades quatre factories dedicades a la producció de les seves clàssiques figuretes, que donen feina a uns 2.000 treballadors. A més, la família ha anat diversificant les activitats, i ara té negocis en camps tan diversos com la construcció, la promoció immobiliària, el financer, els objectes de regal o les explotacions agràries.

Toni Canís

Generalitat de Catalunya

OFERTA DE SÒL INDUSTRIAL

Localitzar la seva empresa arreu de Catalunya, no és cap problema!

PARLEM-NE

Obtingui els avantatges que ofereix cada lloc

Tenim emplaçaments al sistema central, al mig dels grans punts de distribució, a prop d'indústries bàsiques, en ciutats especialitzades en un determinat camp, en ciutats mitjanes molt agradoses i de forta tradició industrial i en comarques de base agrícola on es respira un singular esperit de treball i que estan estretament comunicades, arreu!

Tracte a mida, segons el tipus d´inversió, els llocs de treball, l'activitat i el seu emplaçament a Catalunya

INSTITUT CATALÀ DEL SÒL
Còrsega, 289, 6è. - 08008 Barcelona
Tel. 900 60 70 70

"La responsabilitat política ha existit"

Robert Garcia-Cairó és el delegat de l'Associació d'Assessors Fiscals a Catalunya i Balears. Economista i auditor de comptes, analitza en aquesta entrevista les causes de la prescripció de deutes fiscals de més de 200.000 milions de pessetes.

Des del punt de vista tècnic, hi ha res que faci pensar que, en aquest cas, hi ha hagut cap amnistia fiscal encoberta?

—Pel coneixement que en tenim, crec que no es tracta d'intencionalitat política, sinó de prepotència dels òrgans de l'administració tributària, que, interpretant el reglament d'inspecció d'una manera determinada, van pensar que el termini de sis mesos per a tramitar les actes d'inspecció no els afectava. A això, s'hi hauria d'afegir que la majoria d'aquests expedients a punt de prescriure, o que ja han prescrit, se circumscriuen a l'oficina central d'inspecció de Madrid, que és l'òrgan superior de la inspecció tributària de l'estat, i que potser no té els mitjans personals i materials adequats per a treure's la feina de sobre amb la rapidesa requerida en aquests casos.

MIREIA MARGENAT

"Segons la llei, si hi ha mal funcionament de l'administració, i és generalitzat, hi ha responsabilitat política de qui dirigeix aquesta administració. En aquest país es confonen les responsabilitats polítiques amb les jurídiques."

—Però i si algú hagués deixat passar deliberadament el temps...?

—Sense poder aprofundir en les causes concretes dels retards d'aquests expedients, ni en la possibilitat de relacions de poder o de relacions inconfessables, que en aquest moment desconeixem i que esperem que la comissió parlamentària creada *ad hoc* aclarirà, com a professional, no crec que es tracti de deixadesa en el seguiment d'aquests expedients; simplement devien pensar que tenien cinc anys. I quan algú pensa que té cinc anys per a fer una feina, per què l'ha de fer en sis mesos? Tot i així, és cert que també hi havia elements perquè pensessin que podien ser sis mesos.

—Això vol dir que no s'han de buscar responsabilitats polítiques pel que ha passat?

—Al contrari, segons la llei, si hi ha mal funcionament de l'administració, i aquest mal funcionament és generalitzat, hi ha responsabilitat política de qui dirigeix aquesta administració. A vegades, en aquest país es confonen les responsabilitats polítiques amb les jurídiques.

—I en el moment que els tribunals de justícia van començar a rebatre els criteris de la inspecció de Finances, aquesta no podia reaccionar, si encara hi era a temps?

—Diuen que l'Agència Tributària va posar en marxa un pla per a accelerar la tramitació dels expedients que es trobaven en aquest coll d'ampolla. Bé, suposo que així ho van fer i que van prendre les mesures adequades. Però sí que sembla que fins fa dos anys, que és quan l'Audiencia Nacional dóna la raó al contribuent, aquest pla no es posa en marxa.

—De què va venir l'acumulació d'expedients?

—Si l'administració, quan fa una proposta d'acta s'ajusta a una interpretació raonable i coneguda de la norma, la possibilitat que el contribuent no s'avingui

...is expedients. Devien pensar que tenien cinc anys"

MIREIA MARGENAT

"Pot ser que actuacions deliberades quedin encobertes dins les situacions generades per la tramitació."

a pactar una sortida és molt més petita que no pas si l'administració fa una interpretació tirant molt cap a casa, molt exagerada, que posa el contribuent en una situació de "si signo la conformitat em moro". Penseu que una de les causes de més conflictivitat en les liquidacions tributàries a partir de l'any 85, el que en diem l'època Borrell, ve de l'enduriment de les sancions tributàries, que se situen entre les més altes d'Europa. Això va generar una conflictivitat tremenda, perquè per quotes deixades d'ingressar d'un milió de pessetes ens podíem trobar amb actes d'inspecció de fins a quatre o cinc milions. I si, a més, la interpretació no era fexible, però acurada, el contribuent es veia obligat a recórrer a la via de la disconformitat, encara que només fos per l'inflament de les sancions. Per això, a partir del 95 es va produir una rebaixa important en aquest punt. Però en el període que va del 85 al 95 la política repressora va ser la que va ser, i probablement va ajudar a fer que es produís aquest coll d'ampolla. Pensi que totes les actuacions que entren dins aquest paquet dels 200.000 milions són de l'època que comentem.

—*La comissió parlamentària creada podria acabar demostrant que hi va haver premeditació en els retards?*

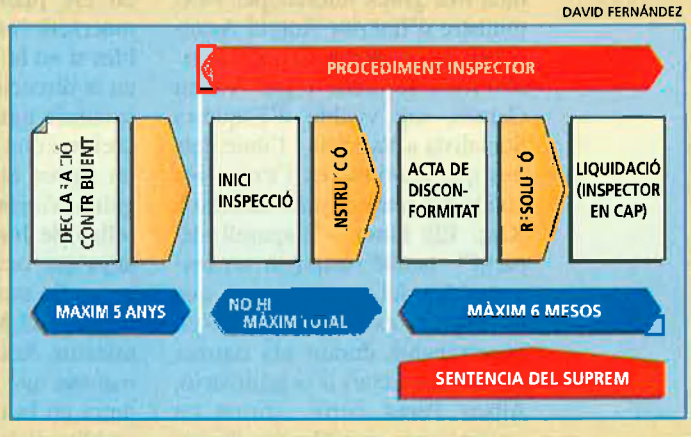
—Ho ignoro. A més, hem de pensar que és una cosa complexa. En la tramitació d'una acta es donen moltes circumstàncies; per tant, pot ser que actuacions suposadament deliberades quedin encobertes dins les situacions generades per la tramitació de les actes. Si els retards són conseqüència del coll d'ampolla, o si hi ha cap altra intenció, probablement no ho sabrem mai.

Toni Cañís

El procediment inspector

Aquest procediment consta de dues fases: la que va des de l'inici de la inspecció fins que no es formalitza l'acta, i la que va de l'acta a la liquidació tributària, moment en què l'inspector en cap de cada delegació de Finances decideix els imports definitius. En els procediments en què no hi ha acord entre la inspecció i el contribuent sobre el que ha de pagar, és a dir, en cas de disconformitat, el termini entre l'acta i la liquidació és d'uns dos mesos, però l'incompliment no és explícitament regulat per les normes tributàries. Per això el Tribunal Suprem ha hagut d'interpretar que quan el període de demora és superior a sis mesos, sense cap actuació externa que la justifiqui, l'expedient caduca i s'ha de donar per no iniciat el procediment inspector. Amb això, si en el moment de reiniciar la inspecció o de fer la liquidació ja han passat cinc anys des que el contribuent va presentar la declaració, els deutes tributaris han prescrit. **T. C.**

DAVID FERNÁNDEZ

PSPV-PSOE

La renovació tornarà a ser el tema central del vuitè congrés del PSPV que se celebrarà al juliol. L'executiva actual intentarà liderar el procés davant els sectors que demanen canvis de més profunditat, que afecten la direcció del partit.

L'assignatura pendent del PSPV

Renovació és la paraula que més pronuncien els membres de tots els sectors del Partit Socialista del País Valencià (PSPV-PSOE) en aquests mesos anteriors al seu vuitè congrés, que se celebrarà molt probablement els dies 4, 5 i 6 de juliol en la Universitat Politècnica de València. En aquest sentit, sembla que no hagen canviat les coses des que es va celebrar l'anterior congrés, el setè, en Xest, fa tres anys: Quan acabà, aquella trobada fou batejada per molts militants i pels mitjans de comunicació com el "Congrés de la renovació". Però les coses han canviat: llavors el Partit Socialista del País Valencià governava la Generalitat i el PSOE manava a Madrid i ara són oposició en tots dos àmbits. Si la renovació torna a estar en boca de tots és perquè no s'ha produït. Si més no, així ho creuen els qui ara s'apropien el mot –s'autoanomenen renovadors– i que bàsicament conformen tres grups liderats per l'exministre d'Interior Antoni Asunción, per l'ex-conseller d'Educació Joan Romero i per Vicent Garcés, cap visible d'Esquerra Socialista a València i l'únic dels tres que continua en l'executiva eixida del setè congrés celebrat a Xest. Els altres –"l'aparell del partit"– també reclamen ser responsables del mot i neguen que la direcció executiva haja estat impermeable durant els darrers anys. El secretari d'organització, Albert Pérez Ferré, afirma en aquest sentit que "Lerma és qui ha liderat i propiciat la contínua renovació d'aquest partit" des que va ser elegit secretari general del PSPV el 1979.

La qüestió, però, és la concepció que cada sector té de la paraula renovació, el seu abast. Per uns, les noves idees han d'anar acompanyades de noves persones. Vicent Garcés, d'Esquerra Socialista, afirma que els canvis en els plantejaments i la democràcia interna no seran creïbles si no hi ha un canvi de cares en la direcció del partit. En consonància amb les seues reivindicacions que cap persona ocupe un càrrec més de vuit anys seguits, Vicent Garcés demana el relleu de Joan Lerma, que fa 18 anys que ocupa la secretaria general. En una entrevista concedida a EL TEMPS fa un any, l'exministre Antoni Asunción ja demanava que aquest relleu es produïra en la candidatura a la Generalitat valenciana i avançava la figura de l'ex-ministra de cultura Carme Alborch com una magnífica candidata.

L''aparell' entén per renovació la democràcia paritària, l'entrada de joves, l'obertura del partit i la seua democratització.

Per la seua banda, l'ex-conseller Joan Romero, que va dimitir de l'executiva del PSPV fa dos mesos, no creu que la renovació haja d'afectar l'actual secretari general, però sí la seua executiva.

Teoria de la renovació natural. Albert Pérez Ferré opina, des del seu càrrec en la direcció, que el secretari general no s'ha de canviar si no hi ha una alternativa millor: "El que no admetré és que es vulga canviar Lerma per després buscar qui l'ha de substituir. Si hi ha algú millor que Lerma, eixirà elegit." Pérez Ferré creu que la renovació s'ha de produir "de forma natural". La renovació, "cal propiciar-la però no forçar-la". Aquest afavoriment consisteix, segons el secretari d'organització del PSPV-PSOE, a deixar pas a dones –a través de la democràcia paritària– i a les noves generacions. Segons ell, aquesta és la democratització que necessita el PSPV, basada en una obertura del partit a simpatitzants i el que anomena sectorialització de la militància: "hi ha gent amb inquietuds per la sanitat, l'educació o el medi ambient que no vol fer el pas a la militància, però que podria col·laborar amb el partit en els seus camps i servir de planter per al PSPV". Fins i tot, diu el secretari d'organització Albert Pérez Ferré, és

ANTONI PUCHADES

partidari d'organitzar eleccions primàries per triar alcaldes i regidors.

Aquesta és una de les mesures que els "renovadors" consideren més importants. L'ex-conseller Joan Romero opina que Pérez Ferré ha de defensar lògicament aquesta mesura perquè està recollida en les conclusions del congrés celebrat a Xest, però això cal consolidar-ho amb nous mètodes, formes i tarannàs. "Seria una estafa política –afirma Romero– que les noves idees foren encarnades per les mateixes persones que han manat en el partit l'últim quart de segle". Com a exemple, assenyala que "el congrés de Xest és un bon indicador que les mateixes persones no poden assumir les noves propostes".

L'única possibilitat que tenen els "renovadors" d'aconseguir aquest relleu és unir les seues forces.

Fins ara, Vicent Garcés i Antoni Asunción ja han coincidit en diverses reunions de militants convocades per un o altre. "L'objectiu és que els militants coneguen les propostes de cadascú de primera mà", diu Garcés. Ara per ara, explica, han trobat franges de coincidència en "tot el que signifiquen fórmules de democratització interna, en l'obertura del partit a simpatitzants i en la necessitat de convocar primàries per elegir els caps de llista a tots nivells". Aquesta és una reivindicació que s'apropien bona part dels militants d'agrupacions locals i comarcals. És el cas de Castelló i Progrés, plataforma sorgida d'un bon nombre de militants de la capital de la Plana i que lidera l'ex-alcalde Daniel Gozalbo. Ell mateix ha declarat a EL TEMPS que l'objectiu és llevar pes de decisió a l'executiva en l'elecció dels candidats –que "provoca distanciament entre la gent del partit i els simpatitzants". El pes de l'executiva hauria de ser substituït per unes primàries obertes a aquells sectors propers però no militants del

Els sectors 'renovadors' volen que les noves idees, plantejaments i actituds vagen acompanyades de canvi de cares.

ANTONI PUCHADES

Dalt, una imatge del setè congrés del PSPV amb Lerma al centre, i dalt seu, a la dreta, Joan Romero i Antoni Asunción. Baix, l'exministre d'Interior xarra amb Garcia Miralles i Albert Pérez Ferré en el marc d'aquell congrés.

ANTONI PUCHADES

En segon pla, Antoni Garcia Miralles i Joan Romero. Darrere d'ells, Antoni Asunción.

partit. Segons l'ex-alcalde de Castelló, hi ha propostes semblants provinents de l'agrupació comarcal del partit del Maestrat-els Ports.

L'obertura a l'esquerra. En les reunions que Vicent Garcés i Antoni Asunción han mantingut conjuntament amb militants han aparegut altres punts de contacte pel que fa a l'entrada de les noves generacions i l'obertura cap a les altres forces d'esquerra. En aquest sentit, Asunción va fer un gest significatiu el passat dimecres: es va presentar en una conferència que el líder d'Iniciativa per Catalunya, Rafael Ribó, donava en la Universitat de València. Esperonat pel moderador de la taula, el periodista Manuel Jardí, i després que el secretari general d'Esquerra Unida del País Valencià, Albert Taberner, li llançara un cable, Asunción va manifestar la necessitat de reconèixer els errors comesos en el passat pel PSPV i la certesa que l'acostament de l'esquerra trauria la dreta fora de la Generalitat. El fet que Asunción fóra l'únic militant socialista destacat que va acudir a la conferència va augmentar la importància del gest.

Joan Barrés, alcalde d'Alboraia, proposava fa poc temps que Carme Alborch siga la candidata a la presidència de la Generalitat.

Aquest gest s'enquadra, doncs, en l'estratègia iniciada per aquests "renovadors", com ho són també les reunions amb militants.

Per la seua banda, Joan Romero, que afirma no haver-se reunit encara amb Antoni Asunción ni Vicent Garcés ("però ho faré com amb molts altres militants") també ha començat a reunir-se amb agrupacions locals i comarcals. "Es tracta –diu Romero– d'iniciar un debat pre-congressual profund des de la serenitat per trencar el silenci i la uniformitat, que sempre són sospitoses i negatives".

La intensificació dels contactes. Aquestes reunions, però, prendran un caràcter molt intens en els pròxims mesos. El congrés del PSPV està convocat per als dies 4, 5 i 6 de juliol, només dies després del congrés federal del PSOE que se celebra el 20, 21 i 22 de juny. Segons Vicent Garcés, aquest interval entre l'un i l'altre és molt curt i provocarà molta precipitació: "se sumaran els dos congressos i això significa dificultat i falta de claredat política perquè hi pot haver confusió entre tots dos". En aquest sentit, apunta Garcés, la no renovació de Felipe González en el congrés federal serviria de precedent per no canviar Lerma en el del PSPV.

Pérez Ferré assegura que aquest no és un problema perquè el 27 d'abril es tanca el període d'eleccions de delegats per al congrés federal i el 22 de maig, el d'eleccions per al PSPV: "El mes d'abril haurem de reflexionar sobre la ponència marc i els delegats que hem d'enviar a Madrid, al congrés federal, i el maig el dedicarem als aspectes de casa, més casolans. Hi haurà la diferenciació i no hi haurà cap problema."

Fonts properes als sectors "renovadors" afirmen que l'objectiu principal serà unir-se per aconseguir renovar l'executiva, encara que no substituir Lerma, i defensar després la proposta que l'alcalde d'Alboraia, Joan Barres, va fer recentment de diferenciar en dues persones el secretari general del candidat a la Generalitat, que seria l'ex-ministra de Cultura Carme Alborch, una cara neta capaç de recuperar la Generalitat.

Àlex Milian

ELISEU ELOI

Extrema esquerra: la revolució perduda

A punt d'acabar el mil·lenni, l'esquerra radical sobreviu aferrada als seus ideals i a les seves febles estructures de partit. Però hi ha qui en repensa les estratègies i opta pels nous moviments alternatius.

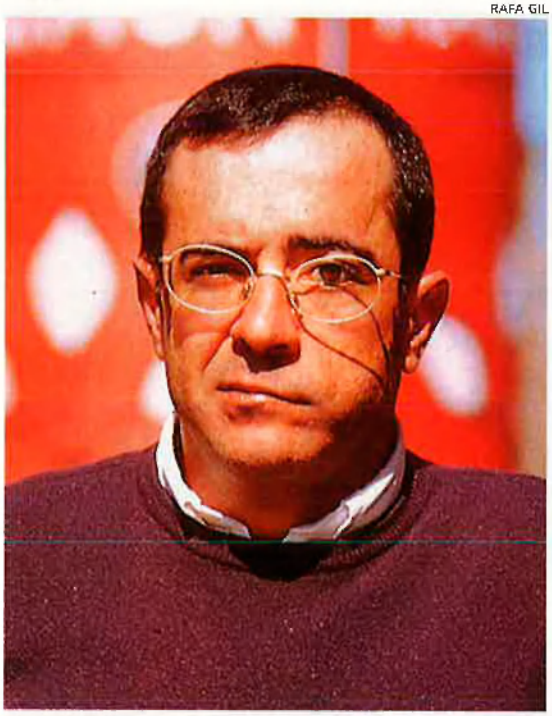

El referèndum de l'OTAN, promogut pels socialistes l'any 1985, va ser per a una bona part de l'extrema esquerra la darrera batalla. És de llavors que l'extrema esquerra (esquerra clàssica o no instal·lada) va començar una llarga declinació que l'ha duta a una pràctica desaparició. En última instància, una part dels militants d'aquests moviments han optat per reajustar la ideologia que propugnaven als nous temps. Són gent que ha optat per dirigir el magma dels nous moviments socials: l'ecologisme, l'antiracisme, el feminisme o l'okupisme, i encara algun més.

De l'extrema esquerra a l'esquerra alternativa. El dia 9 de novembre de 1991, el Moviment Comunista (MC) i la Lliga Comunista Revolucionària (LCR) culminaven al País Valencià un procés de convergència iniciat a les acaballes del 1990 i que es traduí en el moviment Revolta. A Catalunya ja s'havia consumat el procés uns mesos abans i les Illes encara hi trigarien uns mesos, a resoldre'l.

La naixença de Revolta, un moviment d'abast nacional català, obeïa a la constatació, feta per les dues formacions polítiques susdites, que la societat havia fet canvis importants. "La derrota –explica Francesc Torres, un dels

RAFA GIL

RAFA GIL

A dalt, Francesc Torres, de Revolta al País Valencià. A sota, Esther Ballon, líder de Jove Germania, organització juvenil de Revolta.

portaveus al País Valencià de Revolta–, de les formacions d'esquerra clàssica en el referèndum de l'OTAN va tenir dues conseqüències ben distintes. D'una banda, fou la *debâcle* de moltes d'aquestes formacions; d'una altra, la comprovació que la campanya de l'OTAN havia mobilitzat tot de gent que, agrupada en moviments distints, podia esdevenir una alternativa a la política feta des del parlament". Revolta, com a experiència, és un dels exponents més importants de l'evolució del pensament i de la praxi política entorn del marxisme clàssic. "Des de fa uns anys –explica Torres– ens hem abocat molt als moviments socials de base. Ara mateix els sindicats fan una tasca lloable, però, és clar, només adreçada als treballadors que tenen feina fixa. Nosaltres plantegem una alternativa al partit com a eina de transformació social, sense que això signifiqui menystenir la tasca dels partits de l'esquerra instal·lada. Hem adoptat uns valors de la tradició socialista i de la tradició anarquista tot mirant de propugnar un nou estil de vida, però tampoc no tenim receptes màgiques per a un model de mercat o de societat".

Al final del mil·lenni els moviments alternatius són l'únic recanvi dels partits marxistes que constel·laren la transició.

Revolta manté, fins i tot, una organització juvenil, Jove Germania, hereva de les joventuts del MCPV, fundades a Porta Coeli l'abril de l'any 1975. "Funcionem molt independentment –comenta la portaveu de Jove Germania, Esther Vallon– de Revolta. Els membres de Jove Germania provenen quasi tots del món universitari, encara que hi ha una mica de tot". Revolta, igual que Jove Germania, ha aconseguit una certa estabilitat en el panorama polític extraparlamentari del País Valencià.

Ara bé, si l'experiència també funciona a Mallorca, al Principat s'ha frustrat, bàsicament, per enfrontaments entre membres del MC i de la LCR. Una dissolució traumàtica que, en certa manera, ha desembocat en dues experiències ben distintes: la publicació *Veus Alternatives* i la creació de l'Espai Verd, Roig, Violeta.

Pel que fa a la primera, Ignasi Alvarez, un dels responsables de la publicació, s'estima més de desmarcar-la de l'espectre de l'extrema esquerra i de defugir l'assumpció de cap memòria històrica.

Pel que fa a l'Espai Verd, Roig, Violeta, grup vinculat a Iniciativa de Catalunya, desenvolupa les seves activitats entorn del Centre de Treball i Documentació de Barcelona, representat per Ramon Garrabou. "El Centre –ens comenta– és un espai de reflexió crítica que des de la transició ha tingut un paper importantíssim. Aquí s'aglutina tot el que és esquerra alternativa, i hi han passat grups diferents configurats en conjuntures polítiques distintes. Al Centre, hi ha des d'Acció Ecologista a l'associació Meninos da Rua... Toca qüestions com el pensament únic i, abans de l'estiu, treballarem en el tema de la globalització econòmica".

L'Espai o la revolta dels moviments socials. "Ens hem estabilitzat com a grup impulsant un seguit de campanyes com la que vam fer contra la nuclear de Vandellòs o l'organització de Conferència Mediterània Alternativa, del novembre del 1995, i que va congregar més de dues mil persones d'ONG espanyoles de tota mena", explica Josep Maria Tur, portaveu de l'Espai.

Tot i restar vinculat, com un corrent d'opinió, amb IC, l'Espai manté una línia ideològica autònoma i es mostra crític envers la coalició. Ben mirat, el corpus teòric que alimenta l'Espai és molt coincident, per força, amb el de Revolta. "Mai no ens ha agradat l'expressió extrema esquerra –diu Josep Maria Tur– que entenem que és un terme pejoratiu. Ens considerem l'esquerra, si vols, realista... Creiem, per exemple, que la figura del partit, que en uns

altres temps havia estat sagrada, avui és vivament qüestionada i que aquest és el moment dels moviments socials. El canvi social vindrà per aquí". Pel que fa al marxisme, Tur assegura que hi ha hagut una reflexió i que el marxisme ja no es pot entendre com una cosa tancada, vàlida per a interpretar-ho tot i en què priva l'exclusivisme metodològic i que només accepta l'anàlisi de classe. El marxisme tenia molts forats, com ara l'ecologisme..."

El partit 'malgré tout'. En el fons del fons, no tothom ha renunciat, tanmateix, als postulats clàssics del marxisme i menys encara a la figura del partit com una eina bàsica en el procés de transformació social.

És el cas del Partit Obrer Revolucionari (POR), partit trotskista adherit a la IV Internacional, que no tan sols manté intacte el partit, ans fa sortir dues publicacions al carrer. *Força Obrera*, i *La Aurora*, que ja té vint-i-set anys.

Miquel Casas, portaveu del POR assegura que tots els canvis en l'esfera internacional han estat positius per als trotskistes. "La caiguda dels règims burocràtics de l'est ha demostrat l'efectivitat de les masses populars, encara que és cert que aquest esdeveniment no ha representat cap avenç revolucionari, perquè s'han fet en un moment de confusió política".

Per Miquel Casas, el partit encara és l'eina més avançada per a lluitar pel socialisme, per tal com representa un programa de les tasques bàsiques per a superar el capitalisme. "Això no vol dir que no ens exigim de participar en activitats diferents, com la de les Meses Cíviques, que agrupa gent d'avantguarda i que vam contribuir a fundar".

El discurs del POR sobre la conjuntura actual del marxisme es manté ferm en els seus principis. Valgui com a mostra un fragment de l'article d'Aníbal Ramos aparegut a *La Aurora* el 19 de desembre de 1996: "No serà gens sobrer d'assenyalar que el 95% dels intellectuals formats en la poc recomanable escola de l'estalinisme, els que contribuïren a pervertir la teoria de la lluita de classes associant-la a la dictadura de la burocràcia del Kremlin i als seus interessos diplomàtics, avui es precipiten a patolls a substituir la lluita de classes per un refregit teòric amb salsa humanista, ecologista i cristiana".

GLÒRIA MATAMALA

Josep Maria Tur, ex-militant de la Lliga Comunista Revolucionària. En l'actualitat és un dels impulsors de l'Espai Roig, Verd, Violeta.

PSAN: l'independentisme impertèrrit. Des de l'òptica de l'independentisme català un altre partit que ha decidit de no plegar és l'històric Partit Socialista d'Alliberament Nacional (PSAN). "El PSAN –afirma el seu líder Josep Guia– és, ara mateix, un partit petit, amb un òrgan de premsa propi, que és *Lluita*. La publicació de *Lluita* és una de les

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball

L'entenem i l'atenem

FONS SOCIAL EUROPEU

Servei Català de Col·locació

Si necessita cobrir un lloc de treball a la seva empresa
té a la seva disposició els telèfons 902 22 11 11 i 902 22 10 44 (*)

(*) L'àmbit d'actuació del SCC legalment es cenyeix a Catalunya

El PSAN s'ha refermat en la defensa del partit com una eina política després d'haver-se arriscat a impulsar moviments independentistes de signe alternatiu. Dalt, a la dreta, les capçaleres de premsa del Partit Obrer Revolucionari.

coses més importants que fem; en la mesura que la revista es proposa la formació, marca uns esquemes ideològics".

El PSAN manté una petita estructura a València, i està coordinat amb l'organització juvenil Maulets, i encara participa en tot de mobilitzacions.

"El PSAN des que nasqué, l'any 68, manté el marxisme d'alliberament nacional català com a ideologia. És un plantejament al qual s'han anat aproximant partits de l'esquerra, el PC sense anar més lluny, i des d'aquest punt de vista estem satisfets".

El PSAN també va mirar d'impulsar moviments que captessin una ampla base social, com va ser el Moviment de Defensa de la Terra i Catalunya Lliure, una estratègia fins a cert punt malaurada i que el PSAN no vol tornar a repetir, bo i refermant-se en la voluntat de ser un partit.

Dins l'òrbita de l'independentisme cal esmentar també els últims membres del Partit Comunista (internacionalista), actualment a la presó. Es tracta de la família Mimbrero, detinguda el 1994 per haver donat suport a ETA. Juan Mimbrero Candalija ha exposat no fa gaire, des de les pàgines de *Força Obrera*, la seva situació carcerària.

PC (r), de la clandestinitat a l'alegalitat. El Partit Comunista (reconstituït), braç polític del *Grupo Revolucionario Antifascista Primero de Octubre* (Grapo), és una altra de les formacions que sembla que preserva un cert nivell d'activitat. De fet, manté la publicació *Resistencia* i, si més no aquests darrers anys, s'ha parlat d'un cert grau d'activitat a l'Hospitalet de Llobregat. El PC (r), lligat indiscutiblement als Grapo (en l'actualitat en un tortuós camí de negociació política amb el govern), ha passat aquest últims anys de clandestinitat en una certa situació d'alegalitat. En els cercles d'extrema esquerra es parla fins i tot d'una certa voluntat de ressorgiment i de restructuració del partit. Als Països Catalans el PC (r), única formació que manté un maoisme ideològic força pur, ha tingut una importància relativa en el context de l'extrema esquerra. No oblidem que la número dos d'aquest partit, després d'Arenas, és Isabel Llaquet, una lleidatana que inicià la seva cursa política al PC (r) de Madrid.

Només uns pocs partits d'esquerra radical han preservat les seves estructures. Qui són i què fan és encara un misteri.

El PC (r) ha mantingut pràcticament inalterables els seus plantejaments fins als nostres dies, tret d'aproximar-se a l'autodeterminació, sobretot en en el cas del País Basc.

Actualment la pressió judicial sobre els membres del PC (r) s'ha alleugerit respecte a uns anys abans, especialment després del 1983, quan gairebé tots els militants d'aquest partit van integrar-se a l'organització armada.

Cal dir que el PC (r) és un dels grans desconeguts, fins i tot en els cercles més conservadors del marxisme clàssic, cosa que s'explica per la clandestinitat en què han hagut d'actuar.

Els partits que hem ressenyat breument no són, ni de bon tros, tots els que configuren l'extrema esquerra. Podríem parlar de la Unidad Comunista de Espana, del Partit dels Comunistes de Catalunya, dels nous moviments vinculats a l'independentisme, com és el cas de la Plataforma per la Unitat Popular, o de la inacable llista de gruspuscles llibertaris que es mouen en moviments alternatius o bé en solitari, i que són potser els hereus més representatius d'unes formes ideològiques i de lluita que havien arrelat durant la transició.

Altrament, en la nova esquerra alternativa sorgida de la desfeta d'alguns d'aquests grups persisteix l'esperit de l'extrema esquerra. Amb tot, i en opinió de Jesús Maestro, politòleg de l'Institut de Ciències Polítiques i Socials de Barcelona, cal assenyalar que, l'extrema esquerra, en la seva accepció més pura, definiria els grups polítics que presenten una alternativa completa a la societat, i que, en canvi, els nous moviments alternatius només idealitzen, "tenen una cosmovisió determinada, però no ofereixen alternatives socials globals".

Francesc Viadel

"L'extrema esquerra no ha connectat amb el jovent"

Gabriel Colomé, professor de ciència política a la Universitat Autònoma de Barcelona, comenta breument les causes principals de la desfeta de l'extrema esquerra als Països Catalans.

MIREIA MARGENAT

Gabriel Colomé: "Els qui resten han vist com molts companys són avui gent encorbatada i amb cotxe oficial."

És pot aplicar la denominació d'extrema esquerra a tots els partits que es troben fora de l'arc parlamentari?

—No exactament. Més aviat s'aplicaria als partits d'esquerra que opten per una ruptura amb el sistema actual, per l'establiment d'un estat socialista. Bàsicament definiria una actitud antisistema... Cal dir que és una denominació demonitzada, amb connotacions pejoratives.

—Quins han estat, a grans trets, els motius de la desaparició de l'extrema esquerra?

—És un món hermètic, que agrupa gent que bàsicament milita per una qüestió vital, que no aspira a governar en vida... A més, la realitat no s'adiu als seus postulats. Tampoc no han connectat amb les generacions post-materialistes, més preocupades per uns altres problemes. El seu llenguatge no arriba a les noves generacions. Pensa que avui cal fer una classe als universitaris per explicar-los què és el PSUC, quan l'any 81 tothom ho donava per entès. És una generació de la imatge, no de la lectura..., i el discurs de l'extrema esquerra no els diu res. Hi ha molts valors que han canviat, els joves d'avui visualitzen la lluita pel poder com una cosa estèril.

—I on ha anat a parar tota aquella gent d'ideologia marxista radical?

—És un fenomen divertit. Els qui resten han vist com molts dels companys són avui gent encorbatada i amb cotxe oficial. Molts dels dirigents dels governs socialistes francesos venien d'aquí: el diari *Libération*, per exemple, té els orígens en aquest entorn. Igual passa a Espanya: Guillermo Cortázar, avui del PP, és un ex-membre de Bandera Roja.

—Es d'aquesta extrema esquerra que també ha sortit l'esquerra alternativa?

—Sí, és una esquerra que s'oposa a la figura del partit clàssic, considerat escleròtic, i que mira cap als nous moviments alternatius. El comunisme evolucionat va en aquest sentit. Alguns estudiosos parlen de valors post-materialistes. Les noves generacions ja no tenen el problema econòmic. S'imposen uns nous valors, com el de la solidaritat, el de la insubmissió, el de l'ecologia... Els partits de l'esquerra clàssica potser no han sabut acostar-se a aquests nous valors. Molts dels líders de l'extrema esquerra de la transició s'han ressituat entorn d'aquest moviments alternatius de caràcter assembleari, una estratègia que aquests líders dominen força bé.

—Amb les actuals circumstàncies socioeconòmiques, de crisi, és possible un ressorgiment de l'extrema esquerra?

—De l'extrema esquerra, no ho sé, però sí que ho hauria de ser de l'esquerra tradicional. Hi ha un seguit de condicions, de polítiques governamentals, que haurien de fer possible aquest ressorgiment.

—Però, en canvi, és l'extrema dreta allò que ressorgeix amb força...

—És que el seu discurs és més fàcil, perquè es basa en els temors atàvics de la societat, com el de la immigració, posem per cas. Hauríem de començar a treballar en el sentit d'una educació de la cultura de la diversitat. Encara som una societat monocolor, però això podria canviar ben aviat... **F. V.**

Confessions d'un govern virtual

El Club Diario de Mallorca organitzà un debat fins ara inèdit. Els quatre partits de l'oposició parlamentària parlaren sobre la possibilitat de reeditar el Pacte de Progrés després de les eleccions autonòmiques del 1999.

No era una debat gratuït. El director del Club, i moderador, Jordi Bayona, va tenir bon ull i va organitzar el debat. El Club s'omplí totalment. Des de fa mesos la situació política balear és d'allò més tensa, amb un enfrontament continu entre el bloc de centre-esquerra (PSOE, PSM, UM i EU) que governa el Consell Insular de Mallorca (CIM) i el PP, que és oposició al CIM i té majoria al Parlament i governa Balears. Però no és només això. Dins el bloc de progrés també hi ha diferències: ideològiques, d'estratègia... que es manifesten de forma recurrent. Tot i això, els rumors que apunten a un acord del centre-esquerra per repartir-se el poder després de les eleccions de 1999 són constants. Fa tres setmanes el mateix diari que organitzava la taula rodona anunciava un pacte secret entre el PSOE, PSM i UM per repartir-se les principals institucions: Govern, per al PSOE; Consell, per a UM; i Ajuntament de Palma, per al PSM. Precisament el debat va servir per veure què hi ha de cert en totes aquestes suposicions.

En un to general de bon humor –no exempt d'ironies entrecreuades– els quatre representants de la majoria de govern del CIM explicaren com veien la seva particular coalització. Eberhard Grosske, coordinador general d'EU, va dir: "no és que hi hagi desconfiances, però és un fet que no pensam igual". Per a Francesc Triay, secretari general del PSIB-PSOE, "si bé és cert que el pacte permet d'anar esvaint reticències, també és vera que som competidors i tots volem créixer a costa dels altres". Maria Antònia Munar, presidenta d'UM, opina que la coalització "no és fàcil, sobretot perquè un és a fora i aquest segurament és el màxim problema", en referència a EU, que no participa en el govern del CIM. Pere Sampol, secretari general del PSM, reconeixia que "no és fàcil la col·laboració, però el marcatge mutu dóna garanties a l'electorat i ens fa arribar a un equilibri".

"No toquem ja les campanes... no fos cosa que repicassin a mort", advertí durant el debat Pere Sampol.

Realisme. Va ser Pere Sampol qui poc després de començat l'acte introduí un apunt de realisme en el debat: "no toquem ja les campanes... no fos cosa que repicassin a mort". I és que l'optimisme començava a enlairar-se. Contestant una pregunta de Groskke ("condicionaria UM el pacte al fet d'obtenir la presidència del Govern?"), Munar havia assegurat que ella no ho havia fet en el cas del Consell i que, en qualsevol cas, "potser hi hagi presidències per a tothom". Era una referència a la informació que assegurava l'existència del pacte secret mencionat abans. Triay també es va posar més seriós i va advertir: "a pesar del desgastament sofert, hem de recordar que el PP va obtenir el 1995 la majoria absoluta", tot i això el socialista ho té clar: "el 1999 la presidència del govern serà per al PP o per al PSOE, però crec que igual que ara ens hem necessitat en el Consell, potser ens necessitem per fer el canvi en el Govern".

El secretari general del PSOE intentava, d'aquesta manera, portar la discussió cap el seu terreny. No es torbà molt a fer la pregunta crucial: "amb qui pactaria UM si se solucionassin els problemes de corrupció i de diferències personals amb el PP?". Un PP sense Canellas i havent superat els problemes judicials, podria temptar UM. La presidenta d'UM va ser clara i rotunda: "en política no hi ha res impossible, però avui per avui ens és més fàcil arribar a un acord amb l'esquerra que amb el PP. Però un partit de centre com nosaltres té dret i és lliure de pactar amb aquella força que cregui més oportú. Es vera que sempre resulta més fàcil pactar amb un sol partit (PP) que no amb tres (PSOE, PSM i EU), però també

JOAN CELIÀ

és ben vera que ara mateix el PP no és un sol, sinó molts: canyellistes, vergeristes, matistes, soleristes..."

No foren tot coincidències, també apareixeren divergències. El debat, sempre recurrent, de la incineradora que tants problemes ha portat al Pacte de Progrés del CIM va aparèixer novament. Des d'EU, Eberhard Grosske ho posava com exemple: "nosaltres no estam diposats a entrar en un govern per sobre de totes les coses, sinó que el primer és el nostre programa".

El moderador, Jordi Bayona, demanà als presents que posassin les seves esperances de creixement electoral i se situassin en l'escenari posterior a les eleccions autonòmiques del 1999.

Triay no dubtà a afirmar que el 1995 havia marcat, d'alguna manera, el mínim del PSOE a Balears: "no hi ha dubte que creixerem i per això he dit que hi haurà o un president socialista o un de popular. El que voldria és insistir a dir que UM és un partit sense representació a Menorca i a Eivissa..."

No tingué temps d'acabar. Es referia, òbviament, al fet que UM, com que no té implantació a les Pitiüses ni a Menorca, tendria, suposadament, dificultats per obtenir un ample creixement electoral. Munar li replicà immediatament, assegurant que el seu creixement s'havia de produir necessàriament perquè el 1995 les circumstàncies havien estat les més dolentes possibles; després de quatre anys de presidència del CIM era, deia Munar, lògic esperar un increment de vot. Pel que fa a la qüestió de les altres illes, "UM no renuncia a tenir coalitzats a Menorca i Eivissa. Aquest és el nostre desig i la nostra esperança".

Pere Sampol es mostrà, igualment, convençut que el PSM tendria més suport electoral, però assegurà que la qüestió fonamental no és obtenir vots per aconseguir el govern, sinó aconseguir el govern per provocar un canvi sociològic, "perquè en cas contrari, podria ser ben bé que, efectivament, aconseguíssim el govern però que quatre anys després, el 2003, tornassin a governar els que sempre han governat en aquesta terra".

Grosske es referí a la qüestió més delicada. "Podria ser que el 1999 els quatre partits augmentàssim de vots i que no fos necessari un acord a quatre bandes, que en sobràs un...". "Tu o jo", interrompé Munar. "Exacte. Honradament jo no veig lògic un govern sense PSOE o sense el PSM. En canvi el fet que EU i UM no siguin aliats naturals fa possible prescindir de l'un o de l'altre. I d'aquí la meva pregunta a en Pere Sampol: si haguessis de triar, què preferiries, UM o EU?". "És poc seriós parlar de qui sobra –contestà Sampol–. De fet jo crec que la gran virtut de l'acord en el Consell és precisament que ningú se'n surt totalment amb la seva".

La conclusió generalitzada del públic, en els passadissos, pronosticava que si calia sacrificar un partit qui tenia tots els bitllets era EU. Però, com deia Munar, "en política no hi ha res impossible". La llarga campanya ja ha començat.

Miquel Payeras

D'esquerra a dreta, Pere Sampol (PSM), Maria Antònia Munar (UM), Jordi Bayona (moderador), Francesc Triay (PSOE) i Eberhard Grosske (EU). Els rumors que apunten a un acord del centre-esquerra per repartir-se el poder després de les eleccions de 1999 són constants.

El començament del compte enrere

L'escalada de tensió protagonitzada pels dos socis de la coalició CiU ha introduït moltes incerteses en l'horitzó polític català. A més de preveure una ruptura a mig termini, sectors de CDC especulen amb un avançament de les autonòmiques.

Res no tornarà a ser igual. L'escletxa que s'ha obert entre els dos socis de la coalició Convergència i Unió és difícilment salvable. La distància que separa els dos partits nacionalistes fa que a ulls de diversos dirigents d'ambdues formacions, la hipòtesi de ruptura sigui cada dia més factible. Ningú, ni a Convergència ni a Unió, parla de ruptura immediata, però tampoc ningú dubta que els esdeveniments de la setmana passada han situat la coalició en un punt sense retorn que ha acostat molt la data de ruptura. Les veus que clamen pel trencament immediat han guanyat molts adeptes al si d'ambdós partits, però les crides públiques a la calma s'imposen de moment en els dos cantons del carrer de València, a l'espera d'estudiar amb més repòs la situació. Ningú no vol aparèixer a la foto com el responsable del trencament però no hi ha cap dirigent de cap dels dos partits que pugui predir quant durarà el matrimoni nacionalista.

La crisi va quedar tancada en fals mitjançant dos comunicats, un emès per Unió i l'altre per Jordi Pujol, que constataven que els problemes de fons continuen vigents. La nota transatlàntica del president de Generalitat, difosa mentre era de viatge a Centramèrica, així ho evidenciava: "el to i part del contingut del comunicat d'Unió del dia 25 podia fàcilment reobrir la polèmica. El president ho lamenta, però és voluntat seva no deixar-se arrossegar. Entén que fer-ho no seria responsable". Per responsabilitat, Pujol ha decidit no anar, per ara, més enllà. Aquesta vegada però, segons afirmen fonts properes, Pujol s'ha sentit traït personalment per Duran i Lleida. "Al president li dol especialment que Unió hagi escollit com a tema de discrepància la llengua", assegura un dirigent de Convergència, que recorda que la desavinença la va manifestar Duran justament en sortir del despatx del president.

Alguns dirigent de CDC són partidaris de la ruptura amb Unió mentre Pujol encara estigui a la Generalitat, abans que decideixi retirar-se.

Unió, però, per la seva banda, nega que hi hagi cap desacord pel que fa a la proposta lingüística, i atribueix la crisi a les "inquietuds successòries" que mantenen dirigents de CDC com Felip Puig, Joan Maria Pujals, Joaquim Triadú, o Artur Mas, que, segons els democratacristians estan interessats a enfrontar Pujol amb Unió per precipitar una ruptura i "eliminar" Duran Lleida de la cursa del postpujolisme. Independentment de les causes concretes de la polèmica, el fet és que aquesta crisi ha arribat quan encara no havia cicratitzat la ferida que es va obrir a la coalició després del congrés d'Unió. En aquella ocasió, la voluntat dels democratacristians d'impulsar l'anomenada "olivera nacional", així com unes referències al postpujolisme fetes per Duran en la seva intervenció congressual, van irritar Convergència.

Data de caducitat. La viabilitat de la coalició ja tenia data de caducitat abans de la crisi de la setmana passada. A ulls d'alguns dirigents de Convergència, la hi va posar Duran i Lleida, en una entrevista publicada a *La Vanguardia* el passat mes de desembre, quan va assegurar: "quan Pujol no hi sigui, haurà de canviar la nostra relació política amb Convergència Democràtica". Quan el líder democristià deia aquestes paraules, no parlava de trencar la coalició, però expressava el seu convenciment que sense Pujol com a àrbitre, la convivència amb el soci esdevindria gairebé impossible. El que Duran deia en públic en aquella entrevista és el mateix que pensa la major part dels dirigents de CDC, tot i que fins ara només ho reconeixien en privat. Però els darrers esdeveniments poden precipitar la decisió.

La crisi ha fet que bona part de la cúpula de CDC s'hagi convençut que la coalició difícilment tindrà continuïtat, ja que no es tracta d'un problema de millorar

els intruments de diàleg o de coordinació sinó un problema de voluntats. Seguint amb aquest argument, una part de la direcció de CDC considera que si la hipòtesi de divorci és inevitable, els costos d'aquesta ruptura serien menors si es produïa amb Jordi Pujol encara actiu, i no esperar a la seva retirada de la vida política, que segons aquests dirigents, és el calendari que tenen previst els democratacristians. "Trencarem quan a nosaltres ens interessi, no quan els interessi a ells", advertia un responsable del partit convergent. Aquests dirigents ja havien pressionat el president de la Generalitat en aquest sentit abans de la crisi de la setmana passada, i vist el que ha passat, encara consideren més urgent aquesta mesura. Mesura que reconeixen que pot ser traumàtica però la consideren un mal menor que el cartell electoral que té Pujol permetria de superar sense massa cost.

ARXIU / CARME PUÉRTOLAS

Després de la darrera crisi, la distància entre Jordi Pujol i Josep A. Duran i Lleida ha augmentat. Per alguns dirigents de CDC, ja és insalvable.

Avançar les autonòmiques?

En l'actualitat, una ruptura amb Unió deixaria Jordi Pujol sense majoria al Parlament de Catalunya. Els dirigents de CDC partidaris del trencament assenyalen aquest fet com el principal impediment que fa que Pujol no opti per trencar. Però per superar aquest entrebanc, no descarten la possibilitat d'avançar les eleccions autonòmiques a la primavera de l'any que ve, en les quals Convergència es presentaria en solitari amb Pujol de cap de cartell.

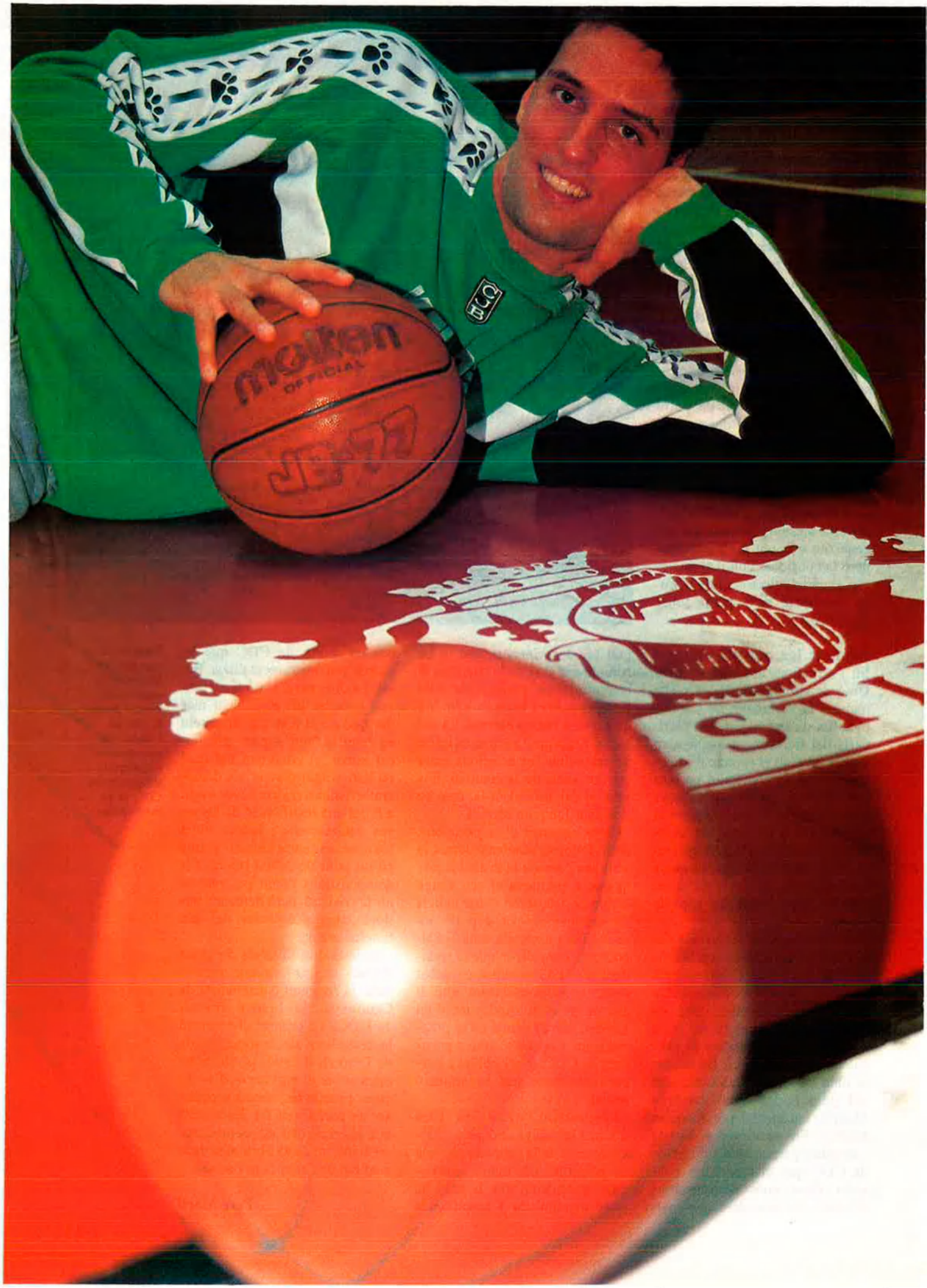
No obstant això, les veus a favor de la separació no són unànimes. El sector de Convergència més vinculat a l'àrea institucional del govern, manifesta una posició més conciliadora, tal com ha demostrat el conseller de Presidència Xavier Trias. En aquesta línia també se situa bona part del grup parlamentari català a Madrid, encapçalat per Joaquim Molins. En aquests dos àmbits –als quals pertanyen els dirigents de CDC que mantenen un contacte diari amb responsables d'Unió–, es considera que malgrat les desavinences que hi ha actualment al si de la coalició, la responsabilitat política de CiU està per sobre i la ruptura tindria uns costos massa elevats. La solució, per aquest sector, és mirar de reconduir les relacions entre els dos socis de la coalició, fins i tot, si cal, refundant-la, com ha demanat Joaquim Molins.

Entre aquestes dues posicions, Jordi Pujol va mantenir durant la setmana passada la distància justa que li permetia el seu viatge centramericà, sense donar indicis de decantar-se per cap de les dues. Tot i això, els seus col·laboradors consideren que el president de la Generalitat es debat entre la responsabilitat que li atorga estar al capdavant d'un govern, que el manté en el pragmatisme, i la que té com a president de CDC, que l'obliga a buscar solucions per la situació actual.

Mentrestant, entre les files d'Unió la indignació pels esdeveniments de la setmana passada és palpable. Els democratacristians consideren que la crisi ha estat manipulada i amplificada per un sector de CDC que ha aconseguit instrumentalitzar Pujol. La direcció d'Unió tenia previst redactar un comunicat més dur que no el text que finalment va veure la llum. Aquest comunicat nonat, el contingut del qual no han volgut revelar els democratacristians, podria haver exigit a Pujol una rectificació de les seves declaracions i hauria situat les relacions entre ambdós partits en un punt de difícil retorn. Els democristians opten per mantenir la coalició, però demanen millorar alguns aspectes del seu funcionament.

Aquests dies diversos dirigents d'Unió recordaven que recentment la Joventut Nacionalista de Catalunya, la branca juvenil de CDC, va criticar obertament la consellera de Justícia, Núria de Gispert, d'Unió, per la polèmica sobre el reglament d'adopcions i per la negativa a reconèixer les parelles de fet. En aquella ocasió, recorden els democratacristians, no es va obrir al si de la coalició una crisi com l'actual.

Pere Martí

molten
OFFICIAL

ANDY TOOLSON, JUGADOR DE BASQUETBOL

Text: ORIOL CORTACANS / Fotos: GLÒRIA MATAMALA

"És important no ser un ignorant"

El jugador de bàsquet dels EUA, Andy Toolson, fitxat aquesta temporada pel Joventut de Badalona, no és un jugador corrent. A banda el seu domini de la pilota, toca el piano, estudia català i fa una tesi sobre el "fet diferencial" de Catalunya.

Andrew Kent Toolson (La Grange, Ilinois, EUA, 1966), més conegut per Andy Toolson, és un dels jugadors estrella del recent campió de la Copa del Rei de bàsquet, el Club Joventut de Badalona, o la Penya per a amics i enemics. Fa 1,98 d'alçada, pesa 97 quilos i va ingressar al Joventut aquest estiu, procedent de l'AEK d'Atenes. La seva experiència és un parell de temporades a la NBA, amb l'equip dels Utah Jazz, i també un parell de temporades a la lliga ACB, amb el Festina Andorra i l'Amway Saragossa, on va conèixer el seu actual entrenador, el badaloní Alfred Julbe. Precisament amb ell Toolson ha aconseguit el seu primer títol important, la Copa del Rei.

Gràcies a l'eufòria per la victòria en aquesta competició, aconseguida el 3 de febrer, vam saber que Toolson és d'aquells rars jugadors estrangers que es proposen d'aprendre català. Després vam saber la seva faceta de bon pianista, de ben casat i pare de tres fills i d'un quart a punt de néixer, de mormó i d'estudiós. De fet, fins aquí no hi ha gaire res d'extraordinari, molts jugadors americans, que necessiten una llicenciatura per jugar a la NBA, proven l'economia, probablement per administrar-se el sou i fer previsió de futur. A les universitrats americanes els fan estudis a mida, i si se'n van fora, poden continuar l'aprenentatge per correu. Però Andy Toolson no estudia qualsevol cosa, s'ha graduat en relacions internacionals, fa un màster de ciències socials i ha començat una tesi per correspondència amb la Universitat de Syracuse, Nova York, sobre, ni més ni menys, el fet diferencial català respecte a Espanya. És tota una excepció.

"Jo comprenc els dos costats, i no crec que hi hagi raons per a separar-se, però entenc que els catalans vulguin tenir més llibertat; que vulguin tenir més autonomia tant en un pla cultural com en un pla econòmic."

Ens rep al pavelló olímpic de la Penya, quan acaba l'entrenament. Com sempre, ha estat el darrer a sortir de l'estadi. A fora l'esperen una corrua de xiquets amb la llibreta a punt per caçar un autògraf, com han fet amb la resta de jugadors, i per demanar-li que un cop acabi la temporada els regali les vambes. Toolson es deixa estimar, sempre té temps per a l'afecció dins i fora el pavelló. Com molts altres jugadors és escarit a l'hora de parlar d'esport, però es deixa anar quan parlem de la seva família o dels seus estudis.

—A part el màster, com és que fa una tesi sobre el fet diferencial català respecte a Espanya?

—No sé exactament què vol dir fet diferencial català. Jo, més que res, en la meva tesi m'he proposat d'estudiar la relació entre Catalunya i Espanya. Jo sé que hi ha una història molt completa en aquesta part de l'estat i també sé que hi ha regions diferents a Espanya. El fet de jugar-hi a bàsquet en camps diferents ha estat molt interessant per a la meva tesi, perquè he pogut comprovar aquesta rivalitat a través de l'esport. Fora de Catalunya el públic contrari crida "Espanya, Espanya" per animar l'altre equip. I, alhora, quan som a casa la nostra afecció crida "Visca la Penya, visca Catalunya i visca Badalona". Per mi ha estat molt interessant venir aquí i conèixer aquesta relació.

—Fa molt que va començar a fer aquesta tesi?

—No fa gaire, fa un parell de mesos. L'altre dia, quan vam anar a visitar el president Jordi Pujol, amb motiu del triomf en la Copa del Rei, em va donar contactes amb gent per a poder aconseguir més materials. Espero que m'ajudin.

—Com s'hi va interessar?

—Per a mi és una cosa natural, perquè jo visc aquí durant nou mesos l'any, tinc contactes i parlo amb la gent cada dia; així aprofitar el temps amb això m'és més fàcil, a part que és un tema interessant tant per al professor com per a la gent. També tinc amics que no són catalans, de quan vaig jugar en alguns altres equips de l'estat, i així puc veure les opinions de tots dos cantons. Pel que he vist, a Catalunya hi ha una cultura que es defensa i es manté, però personalment no crec que hi hagi d'haver una separació de la resta de l'estat.

—N'ha pogut treure alguna conclusió, de tot plegat, o encara és massa d'hora?

—No crec que en pugui treure conclusions; més que res m'ho miro com un observador, com un estranger que ho troba interessant. A partir d'aquí intentaré de descriure els dos costats i després escriuré com veig personalment la relació.

—En els partits entre equips catalans i espanyols què creu que pesa més entre l'afecció, la competitivitat esportiva o la política?

—Home, els jugadors només pensen en la qüestió esportiva, però segur que el públic ho percep d'una manera molt més política.

—Suposo que pel seu treball li devia interessar molt la reacció que va tenir el públic no català de Càceres en la recent Copa del Rei, quan cridava consignes en favor d'Espanya i contra Catalunya.

—És clar, utilitzaré alguns exemples d'aquest partit; i també dels que jugui el Barça contra el Madrid. En aquests casos per a mi és molt interessant de llegir els diaris i veure què diuen les directives de tots dos equips.

—Considera que, la rivalitat amb els equips espanyols, només l'encarna el Barça o també és extensiva a la resta d'equips catalans?

—És obvi, després d'haver anat a Càceres, que la gent entén que hi ha aquesta rivalitat perquè som equips de Catalunya. Però, és clar, segurament que un enfrontament Barça-Madrid és la cosa més important en aquest sentit.

—Normalment quan juga fora del Principat nota aquesta agressivitat contra Catalunya, o només va ser en l'enfrontament de la Copa del Rei?

—No, ja ho he notat en uns altres partits fora de casa. El meu entrenador, l'Alfred Julbe, des del principi coneixia el tema de la tesi que faig i ja m'havia dit en els altres partits que escoltés el que crida el públic d'Espanya. Jo no me n'havia adonat perquè estava ficat en el partit i en aquells moments t'és igual el que diu el públic. Però ara és interessant d'escoltar-ho.

—Venint d'un lloc com els Estats Units, ha tingut cap dificultat per a entendre aquesta situació? El va sorprendre?

—No. L'estiu passat ja havia llegit molt i a poc a poc he anat coneixent molt més el període de Franco. De fet, jo comprenc tots dos costats, i no crec que hi hagi raons per a separar-se, però entenc els catalans que vulguin tenir més llibertat; més autonomia en un pla cultural i en un pla econòmic. Actualment, ho entenc molt més com una qüestió econòmica.

—La fama dels jugadors professionals és que són més aviat poc treballadors en res que no sigui el seu esport. Vostè, en canvi, trenca la norma i fa moltes més activitats, per què?

—Ho faig perquè sé que el bàsquet un dia o altre s'acabarà i vull tenir alguna cosa per a després. A més, durant el dia hi ha estones que es poden fer més coses, i això per a mi sempre ha estat relaxant. Quan les coses no van bé a nivell esportiu, sempre és bo de tenir coses per a distreure el cap i sentir-se una mica més... equilibrat.

—Vostè com a mormó, fa proselitisme entre jugadors i afeccionats, dóna prestigi a la religió jugant tan bé com sap, o amb els dos anys de missioner que va passar a Xile ja va complir el seu deure envers les seves creences?

—Normalment fem proselitisme durant dos anys i després tenim vida normal: no fumem, no bevem, ens casem i tenim família. Però sempre que hi hagi ningú interessat m'encanta de compartir el que sento i el que crec, però tampoc no sóc pesat, si no em volen escoltar. I tampoc els missioners ho són.

"Normalment fem proselitisme durant dos anys i després tenim vida normal: no fumem, no bevem, ens casem i tenim família. Però, si hi ha ningú interessat, m'encanta compartir el que sento i el que crec."

—Pocs jugadors de fora de Catalunya s'interessen per aprendre català, en el seu cas hi té molt a veure el fet que sigui mormó?

—No, no ho crec... potser... Bé, els mormons considerem que és important de saber, de no ser un ignorant. Però la veritat és que no m'esforço com ho hauria de fer, és massa fàcil parlar castellà amb tothom. Ara, darrerament m'hi esforço una mica més.

—Per cert, vostè ja va jugar en un equip d'un estat on l'idioma oficial és el català.

—Sí, Andorra.

—En tot cas, ara li serà més senzill d'aprendre la llengua catalana, perquè té l'ajut del conseller de Cultura, Joan Maria Pujals, tal com li va assegurar el president de la Generalitat, Jordi Pujol...

—Sí, de fet, avui mateix l'he trucat per poder tenir

més informació. I ja m'ha dit que m'enviaran més material.

—Què li diuen els seus companys sobre les seves afeccions, especialment els seus compatriotes?

—No en parlem gaire. Jo pregunto molt als meus companys catalans i ells estan contents d'ajudar-me. En especial parlo molt amb l'Alfred, i amb l'assistent José María Izquierdo, que aquest Nadal em va regalar un llibre sobre la guerra civil.

—S'ha posat ja en contacte amb polítics catalans, a banda el conseller?

—Sí. He parlat amb un professor que es diu Jordi Sànchez, que és a la Fundació Jaume Bofill, que m'ha donat uns llibres, i per això vaig començar fa tres o quatre mesos la tesi. Ara ja tinc unes cinquanta pàgines i vull prosseguir i fer-ho millor. Ell m'ha ajudat molt.

—Tornem a la realitat estrictament esportiva. Com ha viscut la remuntada de la Penya i aquest primer triomf després de dos anys sense que aquest club guanyés res?

—Òbviament bé. Ha estat molt divertit i una mica inesperat. La recepció que hem rebut a la tornada ha estat impressionant, igual que aquestes dues darreres setmanes: més de mil persones esperant-nos a l'aeroport del Prat, després travessar Barcelona amb els autocars i la gent al voltant dels vehicles botzinant i fent voleiar banderes, i finalment arribar a Badalona i tenir set mil persones aplaudint i cridant. Tot això ens ha donat molt d'ànim.

—Per cert, com viu la rivalitat amb el Barça, nota l'ofec de la gran capital?

—Bé, jo sé que la Penya té una història de prestigi, i que darrerament havia perdut una mica, però en realitat no sento gaire pressió, em pressiono jo mateix per millorar cada dia més. Si et dius que has de guanyar tots els partits et tornes boig, i això no pot ser.

—Al principi de temporada va començar fluix i va ser molt criticat, però amb el temps ha recuperat la forma i el suport del públic. Ara, el que no ha perdut mai és la confiança de l'entrenador, ja des de la temporada 94-95, quan van estar junts a l'Amway de Saragossa. Què significa per a vostè Alfred Julbe?

—És una persona tranquil·la i molt intel·ligent, i li agraeixo que m'hagi dut a la Penya; li tinc molta 'estimo'. Ho he dit bé?

—Quasi: és diu 'estima'. L'any que ve la Penya torna a Europa, el ritme de partits s'incrementarà i viatjarà més, com s'ho farà per tenir temps per a totes les seves múltiples activitats?

—Bé, és qüestió d'aprofitar les hores del dia. A més, tan sols em queda aquest treball i algunes classes més per correspondència per a acabar. Els límits del programa d'aquest màster i de la tesi són molt elàstics... I, a part de tot, la veritat és que no m'hi esforço gaire.

—Pel que em diu de la seva carrera acadèmica, sembla que això del bàsquet només és un tràmit...

—Potser..., no ho sé segur, però sí que espero tenir diverses opcions quan acabi de jugar a bàsquet. Però, de fet, m'agradaria entrenar un equip universitari, per a la qual cosa també necessitaria un màster. El meu problema és que tinc molts interessos, en moltes coses, i m'avorreixo només amb una sola cosa. M'agrada el bàsquet, m'ha proporcionat una vida molt bona, però hi ha més coses a banda d'això a la vida.

Andy Toolson està content a Badalona, el "bressol del basquetbol", pot satisfer la seva fama de bon tirador i fer treball de camp, en els partits a casa i a fora, per a la seva tesi peculiar sobre l'etern conflicte entre catalans i espanyols. Tant si vol arribar als *play-offs* amb la Penya com si vol arribar a assimilar tot el que s'ha escrit sobre catalans i espanyols haurà d'afinar molt el canell.

—Vostè s'ha proposat d'aprendre català, però els catalans ja l'hi ajuden?
—Home, m'ho fan difícil, perquè la majoria normalment em parlen en castellà. Però jo escolto els entrenaments quan l'Alfred parla en català. El que em fa falta és un tutor per a estudiar cada dia una mitja hora.

Bèlgica, la babèlia del nord

EFE

El parlament belga mostra clarament la divisió de la societat entre les dues comunitats majoritàries, el valons i els flamencs. Els partits i sindicats tradicionals han acabat per separar-se.

En 30.500 km² hi ha sis parlaments, tres llengües oficials i deu milions d'habitants, dels quals només un milió viu en una zona oficialment bilingüe. Les dues principals comunitats belgues, la flamenca i la valona, cohabiten sense gairebé cap intercanvi.

"Brussel·les és l'únic problema, perquè hi viu molta gent que es nega a parlar el neerlandès. La resta, com que vivim separats, tot va bé", diu Joris, un flamenc de vint-i-sis anys, convençut que el conflicte lingüístic belga és només una qüestió que els polítics han decidit d'inflamar amb finalitats electorals. "Hem entrat en una competició. Cada partit vol ser més nacionalista que no el seu rival i cada vegada es van radicalitzant més". Però en Joris pràcticament no parla francès perquè "no el necessita". Bèlgica és dividida en fronteres interiors que delimiten les tres comunitats lingüístiques: la francesa, la neerlandesa i l'alemanya. Aquestes tres zones tenen només una llengua oficial. Brussel·les i la seva àrea metropolitana en són l'única excepció, car hi cohabiten oficialment el francès i el neerlandès. La comunitat alemanya, a l'est del país, és formada per uns 60.000 habitants, però també té un parlament propi, mitjans de comunicació i el sistema educatiu en la seva llengua. La frontera d'oest a est que divideix Flandes i Valònia separa l'estat en dues meitats que s'han fet fortes cadascuna negant l'altra. La comunitat flamenca, al nord, ha esdevingut econòmicament més forta, ha refermat la seva tradició cultural, ha enllestit un estàndard per a una llengua amb infinites variants dialectals i pressiona per ampliar les competències del seu parlament regional i aconseguir la gestió de la seguretat social. La comunitat

francòfona, que durant més d'un segle va dominar el país, veu ara com algunes de les fàbriques més importants de Valònia tanquen i com el nou estat federal nascut l'1 de gener de 1993 els ha reportat una retallada de les ajudes estatals que rebien fins aleshores. Són precisament les qüestions econòmiques les que obliguen cada dia més els empresaris i executius valons a refrescar les nocions de neerlandès per l'augment de relacions comercials amb la indústria flamenca, en millor situació financera.

El desconeixement. El transvasament de gent de l'una comunitat a l'altra és pràcticament nul. Pierre, un francòfon de divuit anys, assegura que aquestes dues comunitats "es respecten mútuament". A Flandes, Anemic, professora de neerlandès, creu que el problema és el desconeixement absolut que hi ha entre nosaltres, perquè "quan ens trobem parlem una llengua diferent". A l'escola, valons i flamencs comencen a estudiar la llengua dels veïns a partir dels deu anys, unes quatre hores setmanals, però pocs esdevenen perfectament bilingües. A casa

MAPA LINGÜÍSTIC DE BÈLGICA

s a generalment segueixen la televisió o la ràdio en la llengua materna. Els informatius francòfons donen molt poca informació de Flandes i en els programes pràcticament mai no hi ha representació de les altres comunitats lingüístiques. Als mitjansde comunicació flamencs passa igual.

En Joris té raó quan diu que la majoria de joves flamencs no utilitzen pràcticament mai el francès. Alguns, fins i tot, es neguen a parlar-lo per qüestions ideològiques i s'estimen més d'adreçar-se als estrangers que no saben la seva llengua en anglès. La televisió per cable i el cinema, que només es pot veure en versió original,

EFE

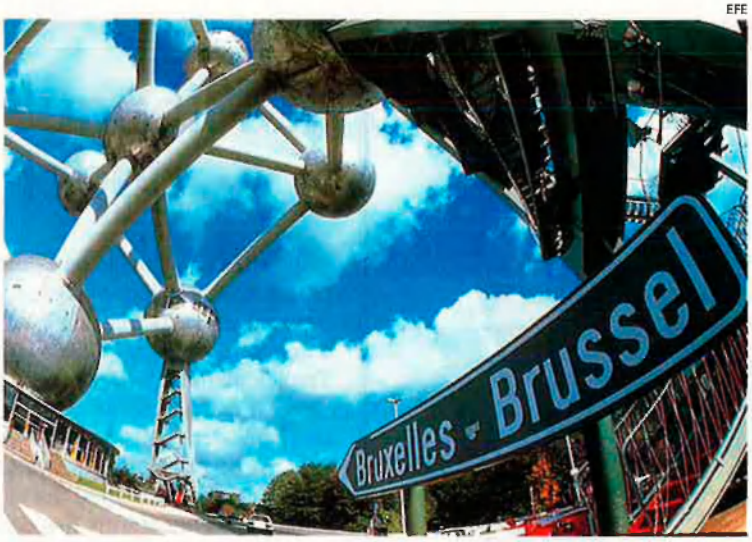
El port de Siomar, a Gant. Les empreses flamenques gaudeixen d'una situació financera millor que les valones, que han vist retallades les ajudes.

La llengua del poder

El conflicte lingüístic ha actuat de motor del procés de federalització belga i el moviment flamenc, en particular, ha estat la part activa d'aquesta evolució política i també social. Tradicionalment a Bèlgica el poder parlava francès, tant a Valònia com a Flandes, on el neerlandès era considerat la llengua dels pobres. Si bé els moviments reivindicatius flamencs comencen a final del segle passat, no seran políticament forts fins després de la Segona Guerra Mundial. El 1960 un seguit de vagues i manifestacions capgiren el govern belga. Comença el desenvolupament econòmic del nord del país en detriment del sud. Les autoritats belgues es comprometen a aplicar mesures correctives per compensar el desequilibri tradicional en favor dels francòfons a l'administració del país i comença un reclutament en massa de flamencs. A més, el bilingüisme passa a ser un criteri important d'accés a la carrera diplomàtica, una mesura que ha acabat afavorint els flamencs que, en general, dominen millor les llengües majoritàries del país i l'anglès.

Els valons ben aviat viuen aquesta majoria flamenca a les institucions de l'estat com una injustícia que els porta a reclamar més autonomia econòmica per a la seva regió, en oposició a les demandes de més autonomia cultural que exigien els flamencs. La divisió ha acabat afectant tots els partits i sindicats tradicionals que han optat per separar-se. Segons el politòleg francòfon Philippe Godts "les famílies polítiques tradicionals belgues han preferit privilegiar l'oposició lingüística i comunitària a afirmar els valors ideològics que tenen en comú. Aquest és el punt de partença de la mort de la Bèlgica unitària. El motor del país en el pla lesgislatiu, el sistema de partits, ha esclatat". L'actual govern federal ha aconseguit un acord perquè la composició dels gabinets sigui equitativa i hi hagi pràcticament el mateix nombre de ministres francòfons que neerlandesos.

A alguns belgues, els agrada de fer broma sobre el seu país dient que les tres úniques coses que mantenen Bèlgica unida són el rei, la selecció de futbol i el deute públic estatal, de prop del 130% del PIB, el més alt d'Europa. Però cal tenir en compte que la frase es va fer popular quan regnava Balduí i els seus futbolistes passaven èpoques millors. **C. C.**

EFE

Brussel·les és l'única ciutat de Bèlgica obligada al bilingüisme. Tot i que històricament és una ciutat flamenca, actualment l'ús del francès és majoritari al carrer.

també han estat decisius perquè molts d'aquests joves flamencs parlin millor l'anglès que no pas el francès.

Els valons, en canvi, tenen molta més tendència a seguir els mitjans de comunicació dels veïns francesos i el neerlandès es converteix per a ells en una llengua força allunyada, que cada cop els costa més de parlar. El bilingüisme pràcticament no existeix a escala nacional, ni tan sols en els papers oficials; tot just en l'etiquetatge dels productes. El mes passat un ciutadà d'una petita població pròxima a Brussel·les fou eximit de pagar impostos per la decisió d'un tribunal federal que li va donar la raó. L'home, que parla neerlandès, s'havia negat a fer la declaració de renda perquè només li facilitaven els formularis en francès en una zona oficialment bilingüe.

L'illa de la discòrdia. Brussel·les és l'única ciutat de tot el país obligada per llei al bilingüisme en rètols informatius, noms de carrers o formularis oficials. Francòfons i neerlandesos reclamen el seu territori.

La capital belga és històricament una ciutat flamenca on, a principi d'aquest segle, la majoria de la població encara parlava el neerlandès, tot i que la llengua de la noblesa i de la burgesia era el francès. La presència de les institucions comunitàries, funcionaris, polítics i periodistes ha reforçat l'ús del francès al carrer. Grups nacionalistes flamencs asseguren, sense gaires arguments, que l'absorció de tot aquest funcionariat de luxe ha encarit els preus de l'habitatge a la capital i obliga molts joves neerlandesos a traslladar-se fora d'aquesta area bilingüe. El govern flamenc, per la seva banda, no està disposat a perdre presència a la capital federal i ha construït el nou parlament de la comunitat neerlandesa al centre de Brussel·les. Flandes és l'única de les tres comunitats de Bèlgica que té el parlament regional en una ciutat que queda fora de les seves fronteres, perquè Brussel·les i els seus suburbis formen una regió a part. Alguns moviments francòfons han protestat per aquesta "agressió" dels flamencs per fer-se forts a la capital, i alguns rètols oficials escrits únicament en neerlandès apareixen de tant en tant amb pintades exigint que siguin en francès. Al carrer, amb més o menys dificultats, la majoria de la població pot parlar totes dues llengües.

Carme Colomina (Brussel·les)

fundació BANCAIXA

AGENDA

Del 3 al 9 de març.

4 Dimarts *Conferència*
"El pintor y la modelo".
Maria Teresa Ocana.
Directora del Museu Picasso de Barcelona.
Sala Sorolla a les 19'30 hores.

5 Dimecres *Conferència*
Cicle: Lectures d'Ausiàs March.
"No cal dubtar que sens ulls hom pot veure (CXVIII)".
Xavier Dilla. Barcelona.
Sala Sorolla a les 19,30 hores.

6 Dijous *Taula Redona*
IX Encontre hispano-portugués de formadors de professors de filosofia per a xiquets.
"La clase como comunidad de investigación, para un mundo de valores".
Sala Sorolla a les 19,30 hores.

8 Dissabte *Conferència*
IX Encontre hispano-portugués de formadors de professors de filosofia per a xiquets.
"La filosofía para niños, un instrumento de liberación para los oprimidos".
Ann Margaret Sharp. Directora de l'IAPC
(Institute for Advancement of Philosophy for Children).
Centre Valencià del Voluntariat a les 19 hores.
Carrer Fuencaliente, 1. València.

CENTRE CULTURAL
Plaza de Tetuán, 23. Tel 387 58 64. Valencia

Els monstres de Bibi

Netanyahu ha basat la seva carrera en promeses fàcils que han encoratjat el nacionalisme radical. Ara arriba la factura: el 'Bibigate' i les tensions en el procés de pau en són els primers peatges.

Binyamin Netanyahu (Bibi per als amics fins que va renunciar a les familiaritats després de ser elegit primer ministre d'Israel) és un home sense fons. Un *sprinter*. Un personatge de carrera ràpida, de guanys immediats, però d'escassa consistència i de menor previsió.

El 1993, amb quaranta-quatre anys, era el líder més jove del Likud, i amb un sol trienni en el càrrec va guanyar les eleccions de primer ministre contra el candidat laborista, Shimon Peres. El seu secret van ser els mitjans utilitzats. Ningú no recordava a Israel una oposició tan dura com la seva contra els governs laboristes de Rabin, de primer, i de Peres després. Als seus actes públics, sobretot a l'època Rabin, l'insult era la norma i eren habituals els cartells amb muntatges fotogràfics en què el primer ministre d'aleshores apareixia amb uniforme nazi al costat de Yasser Arafat.

La claca, la formaven els milers de colons més radicals de la Cisjordània ocupada i els israelians de l'interior que confiaven en el missatge populista d'aquest home de gest enèrgic i de vocabulari esmolat que els prometia de mantenir tots els territoris, de liquidar el terrorisme i de millorar, a més, el benestar econòmic del país: tres promeses incompatibles entre elles.

A l'ombra d'aquests actes va començar a créixer el monstre: el nacionalisme radical, racista, antipalestí, que va fer la primera queixalada assassinant Rabin. Bibi no ho va voler veure. Només buscava sumar aliats en la seva carrera de desgast contra els laboristes, però quan finalment els hagué derrotats, el monstre era massa poderós i tenia força per a exigir compensacions.

Avui, només nou mesos després d'aquella victòria per uns escassos trenta mil vots, Netanyahu prova de dominar la fera, però la té a casa, dins el govern i reclama més víctimes en memòria de les promeses electorals d'aquell Bibi exaltat que el Netanyahu d'ara no pot complir. De fet, ja va començar el mandat intentant de distanciar-se'n i va voler marginar un dels principals falcons, Ariel Sharon, que li va causar la primera derrota: Arik és ara ministre d'infrastructures. Acte seguit, una nova concessió que va passar per alt fins i tot els informes dels serveis de seguretat: l'obertura del túnel dels Asmoneus a Jerusalem. Una decisió que va originar una revolta palestina i noranta morts.

Els fets van encendre totes les alarmes i Washington va haver d'aturar el govern israelià i tornar-lo a situar en el camí del procés de pau. Era l'hora de tancar l'acord sobre la retirada d'Hebron, però Netanyahu es veia atrapat dins un govern que amenaçava de blocar-l'hi, i novament va haver d'optar per la seva especialitat, el camí més ràpid.

Salt cap endavant. És la televisió pública israeliana que ho ha denunciat: el primer ministre sembla que devia comprar el suport imprescindible per poder signar els acords d'Hebron als dos ministres del partit religiós Shas en canvi de nomenar un fiscal general fidel al Likud que seria benvolent en el processament per malversació de fons contra el líder del Shas, Arie Deri. Esclatava així l'anomenat "Bibigate", ara en mans de la policia, que podria inculpar el primer ministre.

Però Netanyahu ja ha assenyalat un cap de turc, el ministre de justícia Tzahi Hanegbi. Potser podrà salvar el càrrec, però en sortirà profundament tocat i encara amb menys marge de maniobra. De moment, ja ha hagut de precipitar una decisió que volia ajornar. Sota l'amenaça dels falcons de fer-li caure el govern, el primer ministre ha autoritzat la construcció d'un nou barri jueu a la Jerusalem oriental ocupada, al marge, una altra vegada, dels consells dels serveis de seguretat.

Les pressions, cada vegada més, se li aniran fent insuportables. L'oposició laborista ja es prepara, des de la setmana passada, per a unes eleccions anticipades si avança el "Bibigate". Però potser serien més realistes si comencessin a mentalitzar-se per governar dins una gran coalició nacional de tots dos partits. I és que Bibi, abans de deixar el poder, acceptarà qualsevol solució.

Joan Roura

ARXIU / RAFA GIL

Les pressions dels falcons són cada vegada més insuportables per a Binyamin Netanyahu. L'últim escàndol, el nomenament d'un fiscal general fidel al Likud que seria indulgent en el processament per malversació de fons contra el líder del partit religiós Shas, podria inculpar el mateix primer ministre.

Sobre la nació dels valencians

El dia 5 de març l'Editorial 3 i 4 presenta a la Universitat de València 'La nació dels valencians', l'últim llibre de Joan F. Mira. Una revisió profunda sobre les tesis de Joan Fuster de la qual EL TEMPS avança un ampli resum dels dos capítols finals.

Cultura sense poder: catalans del sud?

(...) Ja ho he recordat en un capítol anterior: la nació cultural (o pre-nació, si hem de ser més rigorosos amb la terminologia) comuna i catalana no va coincidir amb un àmbit comú i exclusiu de poder polític. Des de Jaume I fins a Ferran el Catòlic no va existir un únic *espai català* de sobirania format pels territoris lingüísticament i culturalment catalans: ni un "Regne de Catalunya" que inclogués el territori valencià, ni uns "Països Catalans" com a estat únic i comú. El nom mateix de *Catalunya*, que fins el segle XV és emprat eventualment –també pels mateixos valencians– com a nom de *tot* el territori etnolingüístic, va reforçar el seu sentit original com a "país dels catalans" amb la designació d'un àmbit políticament definit: el Principat de Catalunya. Ací també l'espai polític tingué més força que l'espai cultural, i Catalunya *consolida* el seu nom propi al mateix temps que València –el Regne de València– consolida el seu. Per tant, no té massa sentit afirmar que vam "perdre" una inexistent unitat política catalana (en tot cas, existia una "Corona d'Aragó"!), o suposar que la "separació" política entre Catalunya i València –la ratlla de la Sénia com a *frontera*– és una realitat artificiosa o imposada des de fora per accidents de la història: en tant que ratlla "ètnica" o lingüística no és res, no existeix, però en tant que ratlla *política* és un límit originari, és un dels límits fundacionals de Regne de València. I aquesta separació política és tan real, des dels inicis, com la continuïtat i comunitat etnocultural. Però l'evolució posterior de les dues dimensions –o l'efecte de l'una sobre l'altra– ha estat ben diferent: la comunitat etnocultural *no* va produir una comunitat política, i la separació política *sí* que va produir un distanciament etnocultural. La consolidació d'un espai polític valencià va produir a poc a poc la concreció d'un espai autònom de consciència: l'aparició d'un nom per al poble, *poble valencià*, i fins i tot d'un nom "polític" per a la llengua comuna, *llengua valenciana*. Més encara, a partir del segle XVI la desaparició de l'especial relació política entre els dos territoris significa també l'afebliment, i més tard la desaparició, de l'especial relació cultural entre les elits urbanes respectives: perden a poc a poc (això *sí* que ho perden, perquè *sí* que existia abans) l'intercanvi d'escriptors, predicadors, pintors o arquitectes, perden la lectura dels mateixos llibres, i perden sobretot la percepció de pertànyer a un mateix espai, un espai que *sí* que era comú i propi, de producció i circulació de cultura. No desapareixen els elements de realitat compartits –la llengua, el patrimoni històric i cultural acumulat– però desapareixen els elements de consciència: la mateixa llengua sobretot, ja amb noms diferents, deixarà de ser generalment percebuda com a llengua única i comuna. I no tan sols al País Valencià: a Catalunya, i per raons equivalents (*no podia* ser d'una altra manera), també aquesta percepció és oblidada en gran mesura. En mesura prou gran i prou eficaç per reduir el nom i la consciència de *catalans* als límits del seu espai polític original: el *Principat,* és a dir *Catalunya*, no va de Salses a Guardamar, sinó de Salses a Alcanar.

Si recordem, a més a més, el que van significar els segles XVI, XVII i XVIII, no és sorprenent sinó perfectament normal que, quan apareix i es desenrotlla la vida política contemporània al llarg del segle XIX, no hi haja una "memòria nacional" compartida pel conjunt de l'antic espai comú. Al País Valencià, la poca memòria que es conserva és estrictament valenciana, o a tot estirar amb el nom d'"Aragó" incorporat. La nostra memòria més o menys històrica i popular és Jaume I, els furs, la Corona, el regne antic, una certa idea d'esplendor passat, la derrota d'Almansa (vagament), i poca cosa més. Ni remences ni guerra contra Joan II, ni cant dels segadors ni onze de setembre, que són elements d'un *altre* "espai de memòria". De fet, la "memòria" històrica espanyola, projectada a partir de la monarquia castellana, és l'única que durant l'època contemporània han *compartit* els pobles de Catalunya, de les Illes i del País Valencià. (...) En definitiva, la

discontinuïtat històrica del nom comú i originari de la llengua ("llengua catalana" substituïda ja al segle XV per "llengua valenciana"), més la falta d'un espai-nom comú geogràfic de vigència efectiva (el nom de "Catalunya" no arrelà al sud de la Sénia), més la inexistència d'un àmbit polític exclusiu i comú, més la inclusió dins el nou espai castellano-espanyol amb tots els seus efectes en la memòria real i en la induïda, formen una suma de factors que, al País Valencià contemporani, havien de portar necessàriament a la dissolució de qualsevol nom, o memòria, o consciència, que representara formar part encara en el present –i fins i tot haver format part en el passat– d'un *espai català* percebut com a propi.

Aquest, i no un altre, ha estat el curs de la història: una part evolució des de dins i una altra part imposició des de fora, i cap de les dues parts en la direcció de consolidar la catalanitat originària i comuna. En qualsevol cas, no és gens clar que tinga fonaments en aquesta història (és a dir en la història real, no en una història ideal que es congelaria a finals del segle XV per descongelar-se a finals del segle XX) la reivindicació contemporània d'un espai català comú, amb el nom de "Catalunya" o de Països Catalans, com a espai d'una *nació política* única, és a dir com a àmbit de la totalitat definitòria més important que cap altra, com a "territori nacional" amb aspiracions a una sola identitat jurídica, com a marc delimitador de la lleialtat i responsabilitat bàsica dels ciutadans, i en definitiva com a àmbit comú i propi de l'acció de les forces polítiques que es defineixen com a "nacionals". Si hom es pregunta quina és la base en el passat –en la història política– per proposar des de Catalunya o des del País Valencià un projecte present de sobirania comuna, la resposta concreta i positiva resulta ben difícil. (...) Es molt suggestiu i raonable suposar que els valencians, dins d'un marc polític de sobirania compartida amb els catalans, tindríem molta més presència i avantatges (començant pels econòmics...) que dins de l'àmbit espanyol; però, tan raonable com és, es tracta tanmateix d'un pensament que no passa de ser especulatiu: no pertany a l'ordre de l'evolució *realment possible* i previsible dels fets, sinó a l'ordre de la utopia. I hi ha utopies necessàries, en tant que horitzons ideals, i d'altres, com el més rigorós catalanisme *polític* al País Valencià, tan legítimes i atractives com perfectament prescindibles.

En tot cas, no resulta gens estrany que, a partir de la Renaixença i especialment els darrers trenta anys, la idea de "comunitat lingüística" (catalana) haja tingut al País Valencià una acollida bastant més extensa que la idea mateixa de "comunitat cultural" (que té moltes més implicacions que la llengua i la literatura); i que al llarg del mateix període la idea de "comunitat política" haja tingut una acollida mínima. No és estrany, justament, perquè es tracta d'idees, de realitats i de projectes d'ordre diferent: és un fet simple i constatable que els valencians i els catalans hem parlat i parlem el mateix idioma; és un fet molt més complex i matisable que compartim, en el present, la mateixa "cultura"(i fins a quin punt i en quins aspectes la compartim) ; i simplement *no* és un fet, sinó en tot cas una ideologia i un projecte, que l'espai de la llengua i de la cultura siga també un únic i mateix espai polític. Dit d'una altra manera: al País Valencià no cal ser "catalanista", en absolut i de cap de les maneres, per assumir una realitat tan elemental com la unitat de la llengua. Només cal una mica de racionalitat, de sentit comú, i d'absència de xenofòbia anticatalana. Potser sí que cal ser una mica "catalanista", o com a mínim haver-se reconciliat pacíficament i positiva amb els orígens i el passat català del propi país, per assumir amb major o menor intensitat la comunitat de cultura. Almenys fins on aquesta *comunitat* és una realitat i no un programa: més en el llegat dels segles XIII al XV que en la producció del XVIII o el XIX, i més, per exemple, en la literatura clàssica o moderna que en la música romàntica o contemporània. De fet, el "catalanisme" lingüístic i cultural (ja present de manera explícita o implícita des de la Renaixença valenciana, però sobretot a partir de Fuster i dels anys seixanta d'aquest segle) ha significat *recuperar* allò que efectivament *existia* en èpoques considerades de primera plenitud nacional, allò que era real i s'havia perdut: la memòria dels orígens, la consciència d'una forma o una altra d'unitat i de continuïtat, l'idioma comú en tant que comú i en tant que llengua de cultura, la relació entre les elits "cultivades", l'intercanvi de llibres i de noms... De tot això se'n diu un espai de creació, de producció i de "consum" de cultura: un espai que durant el segle XV era tan real com podia ser-ho en aquell temps, que després deixà d'existir, i que a finals del segle XX ha recuperat una part –certa, però encara insuficient– de la vigència perduda.

A partir dels anys seixanta molts (jo mateix, no cal dir-ho) havíem passat, amb un punt d'apassionament i potser amb un excés de fe (de *bona fe*), d'afirmar la unitat de la llengua a creure en la "unitat de la nació".

El llibre té afirmacions com aquestes: "Hi ha utopies necessàries, en tant que horitzons ideals, i d'altres, com el més rigorós catalanisme 'polític' al País Valencià, tan legítimes i atractives com perfectament prescindibles."

Si la llengua dels valencians era catalana, la nació també ho havia de ser: o almenys ho havia estat en el passat, i ho "tornaria a ser" en el futur. Vam interpretar i valorar –a favor, evidentment– només unes etapes o unes dimensions de la història, i sobretot vam donar un sentit de continuïtat nacional catalana a la preservació dels trets etnolingüístics fundacionals i a la recuperació del llegat cultural, mentre deixàvem en segon terme, *infra*-valorada, la personalitat original del Regne de València i la desconnexió de l'evolució cultural, jurídica i política del Regne i del Principat a partir del segle XVI. Com si aquesta desconnexió (quatre segles i mig d'història *diferent* i, per als valencians, d'història *no-catalana)* fóra un episodi accidental, i com si fóra prou reconstruir la comunitat de llengua culta i la memòria dels segles més antics per "recuperar" també, plenament i unívocament, la condició nacional originària. Però no és prou. Joan Fuster va escriure "*Jo sóc un català de Sueca*", i amb aquesta afirmació s'incloïa (saltant, fins i tot, per damunt de la pròpia i ben intensa valencianitat) en una adscripció general d'identitat, segons la qual dir-nos valencians "*és la nostra manera de dir-nos catalans*". Però projectar el "jo" al "nosaltres" és més arriscat que no sembla: l'afirmació –legítima– d'una identitat personal elegida no equival a la *constatació* d'una identitat col·lectiva independent de la consciència. Dit d'una altra manera: jo podria afirmar la mateixa cosa que Fuster –"sóc català"–, com una autoassignació d'identitat igualment personal, i tanmateix, si anava més enllà, o més ençà, de "*la tria i la decisió*" d'ordre individual, hauria de constatar que aquesta afirmació és, en tot cas, secundària i derivada: hauria de constatar que en primer lloc sóc valencià, i assumir que aquest és el meu àmbit primer de "ser" i de lleialtat, perquè així ho ha decidit la definició territorial i la història política. I *en aquest sentit* d'identitat bàsica històrico-política, i d'àmbit fonamental de lleialtat, *el País Valencià és la meua nació.* Després podria (jo puc: molts valencians encara no poden, o no volen) valorar intensament el fet que la meua llengua *–valenciana–* és catalana, i també la meua literatura i gran part de la meua cultura, del meu passat nacional i de les meues arrels històriques: en aquest sentit, i per tot això, el meu àmbit de pertinença és *també* català. En la dimensió lingüística i etnocultural, no en la política. No en un sentit nacionalment unívoc, sinó per origen, afinitat i analogia. En el mateix sentit, aproximadament, en què puc usar l'expressió "Països Catalans" sense la mínima reducció ni menyscapte de l'especificitat polític-nacional dels valencians.

"Els Països Catalans no són, i no es veu com podrien arribar a ser, un sol espai de vida política: en aquesta dimensió, Catalunya és Catalunya i el País Valencià és el País Valencià."

"Països Catalans" és un terme plural i eficaç, amb molts anys de circulació, i que no hauria de "fer por" als valencians, si se'l miren com a designació d'un àmbit històric i lingüístic compartit, no d'una *nació política.* En qualsevol cas, és difícil trobar, per aquest àmbit comú, un terme més expressiu: parlar de "Conjunt catalano-valenciano-balear", o alguna expressió semblant, té el problema de la prolixitat i l'escassa eficàcia dels noms massa llargs i complexos. Els *Països Catalans,* doncs –amb tot el respecte pels recels que puga despertar el nom, quan són recels de bona fe–, formen una antiga comunitat de llengua i de cultura, i un àmbit modern de relació cultural i d'interessos diversos (econòmics, per exemple) afins o compartits. I és una cosa perfectament fonamentada i raonable pensar que l'especificitat valenciana –la identitat mateixa, el llegat històric, la continuïtat cultural, la llengua, etc.– estarà més ben salvaguardada i es desenrotllarà millor dins d'un "espai català" compartit en termes d'igualtat que no dins d'un "espai castellano-espanyol" on els valencians sempre seran inevitablement marginals i escassament rellevants. Una altra cosa és segura: que la producció cultural valenciana, si és que volem preservar i desenrotllar una *cultura moderna en valencià*, estaria implacablement condemnada a l'esterilitat i a l'asfíxia si reduïa el seu mercat i el seu àmbit de difusió i relació als límits del propi territori. Seria tan insubstancial, i tan suïcida com si, en una altra escala, els austríacs volgueren prescindir de l'espai lingüístico-cultural alemany o els valons de l'espai francès.

Ara bé, els Països Catalans no són, i no es veu com podrien arribar a ser, un sol espai de vida política: en aquesta dimensió, Catalunya és Catalunya –i actua i pensa com a tal–, i el País Valencià és el País Valencià. Els qui, en aquest país, s'alarmen sovint pensant en un hipotètic "perill català", poden descansar tranquils: és un *perill inexistent*, una "amenaça" imaginària, irreal. Simplement *no és possible*, en cap dels futurs previsibles, que la individualitat política valenciana, la nostra "personalitat" jurídica, territorial i, si es

vol, nacional, quede disminuïda o anul·lada per inclusió en un espai polítco-nacional català. No és possible perquè no correspon ni al curs real de la història moderna i contemporània, ni a la voluntat expressa dels valencians. Els quals, massivament, no tan sols "no saben que són" catalans, com recordava Fuster en un dels seus últims escrits sobre "la qüestió", sinó que "saben" –és a dir *pensen i creuen*– que no ho són. Altres perills són ben consistents i reals (el "perill castellà" en primer terme: la dissolució en l'espai castellano-espanyol), mentre el "perill català" no existeix fora d'algunes formulacions ideològiques tan rigorosament minoritàries com políticament irrellevants, ni fora de la fantasia o l'escàndol dels qui les contemplen amb espant. Al País Valencià l'arrel de la "qüestió nacional", o del "problema nacional", o de totes les insatisfaccions, mancances i insuficiències, no és que un sector més gran o més petit de ciutadans –sovint lligats a la vida cultural o acadèmica– pensen que a més de ser en primer lloc i sobretot valencians són *també* més o menys catalans, sinó que una grandíssima majoria no *pensen prou* que són valencians, i *pensen massa* que són espanyols.

Guerres i paus: valencians

Potser per això mateix el "catalanisme valencià" dels darrers trenta anys, és a dir el nacionalisme valencià pro-català o d'afirmació catalana (tan relativament minoritari, tan "excessiu" de vegades, tan incòmode, tan contradictori políticament, tan eficaç en uns camps i tan ineficaç en uns altres), no ha estat ni estèril ni històricament negatiu: perquè va trencar, per primera vegada, la *dependència* mental, moral i cultural de la societat valenciana respecte a la castellano-espanyola. El "nou nacionalisme valencià" va demostrar que al nostre país era possible resistir, subsistir i fins i tot reconstruir un àmbit de vida nacional diferent del que trobàvem ja definit pel poder establert. Va demostrar que era possible triar i decidir: decidir ser *una altra cosa*, assumir una altra identitat nacional, viure en un altre espai cultural i en una altra llengua que no era la imposada per l'estat, proposar-se una altra forma, una forma pròpia, de modernitat, i una manera pròpia de ser europeus. Va demostrar que *no era inevitable*, ni un fet ja consumat, ser castellano-espanyols, en tot i per tot: ni en lleialtat política, ni en projectes de futur, ni en llengua ni en trajectòria històrica. El "catalanisme", per a molts valencians i no insignificants, ha representat una verdadera *descolonització* cultural, ideològica i nacional: la nostra *independència moral*, el camí de la nostra modernització, de la recuperació d'autonomia cultural, de substància pròpia i de memòria històrica. No ha tingut èxit, perquè no en podia tenir, en la dimensió –ideològica i molt minoritària– de projecte polític nacional-català. Sí que n'ha tingut, relatiu però decisiu, en la dimensió –"pràctica" i majoritària– de reactivació de la consciència, la llengua, la cultura i la identitat valenciana. Ha tingut èxit, justament, no en tant que nacionalisme català sinó en tant que *nacionalisme valencià*. Pensar que "dir-nos valencians és la nostra manera de dir-nos catalans" potser no té molta correspondència amb la realitat, però molts podem assegurar sense recel ni recança que dir-nos "catalanistes" era la nostra manera de dir-nos *valencianistes*, i sobretot d'organitzar-nos, treballar i actuar com a tals: com a "valencians nacionals". És possible que el període més ideològicament "catalanista" del nacionalisme valencià contemporani siga un cicle que s'acaba, en aquest final de segle, justament perquè

"El 'catalanisme' per a molts valencians i no insignificants, ha representat una verdadera 'descolonització' cultural, ideològica i nacional: la nostra 'independència moral'."

ja ha complert el seu paper històric: el paper de reactivar i modernitzar el *valencianisme*. I segurament era un paper necessari.

És possible igualment, vist ja amb una mica de perspectiva, que el conflicte d'ideologies, adscripcions i opcions nacionals que ha estat present durant gran part d'aquesta etapa fóra també un *conflicte necessari*. Almenys, amb tota certesa, era un conflicte inevitable. En primer lloc, perquè el "nou nacionalisme" dels anys 60 i 70 no suposava una oposició o enfrontament dins d'un sistema o dins d'un marc d'adscripció nacional, sinó *contra* el sistema i *fora* del marc. Aquell "nou valencianisme" tenia –en el seu mateix plantejament ideal– la vocació de ser hegemònic dins de la seua pròpia societat, i no solament en el camp de les ideas sinó en l'acció cultural, cívica i política: la vocació, per tant, de reorientar i decidir un futur *diferent* per al propi país. I per això mateix, ni com a ideologia ni com a moviment incipient, no era integrable en el "sistema es-

panyol contemporani" on s'emmarcava (i s'emmarca encara) l'autodefinició nacional dels sectors valencians dominants aquells mateixos anys (i dels presents).

(...) Almenys en el camp de les idees, de les valoracions bàsiques, i d'algunes visions i percepcions fonamentals, certes coincidències haurien d'anar imposant-se per la seua pròpia coherència i racionalitat. I segurament, a l'hora de consolidar les coincidències, hauríem de reconèixer dos excessos divergents: un excés flagrant d'espanyolisme (lingüístic, cultural, social i polític) per part dels sectors socialment dominants o políticament majoritaris, i algun excés incert de catalanisme per part de sectors intel·lectuals i culturals minoritaris. Són dos excessos asimètrics, és clar (el primer llarg i prepotent, el segon breu i rebel), però entremig han deixat un dèficit considerable de *perspectiva valenciana*. Dic de "perspectiva" coherent, fonamentada i seriosa, no d'"exaltació valenciana" carregada d'emocions i escassa de fonaments. Potser des d'aquesta perspectiva no costarà tant acceptar pacíficament alguns *fets* i assumir algunes *interpretacions* raonables (...), que ens ajuden a definir-nos en els nostres propis termes, a saber nosaltres mateixos, els valencians, d'on venim i quin poble som, en quin punt ens trobem de la nostra trajectòria històrica, i en definitiva on volem dirigir des de dins, i que no dirigisquen uns altres des de fora, aquesta trajectòria en el present i en el futur.

"El nacionalisme valencià no és –no pot ser, i no ha de ser– un 'patrioterisme' epidèrmic o visceral, buit de continguts, i tampoc l'exhibició de crits i de consignes allunyades de la realitat."

He recordat, en pàgines anteriors, que la "nova ideologia nacional" sorgida els anys 60 al País Valencià era, en primer lloc, una ideologia de renovació social, de reconstrucció i modernització d'una societat oblidada d'ella mateixa, desintegrada i sotmesa: era un *projecte de país*. Aquest projecte de dignitat col·lectiva, de cultura moderna i oberta, de retrobar el propi espai nacional (un projecte *no* assumit com a tal, fins ara, per les forces polítiques majoritàries) és un dels fonaments essencials del *nacionalisme* lingüístic, cultural, ideològic i polític al País Valencià. En altres temps o en altres llocs i països, la paraula "nacionalisme" pot anar lligada a posicions intolerants i tancades, a la xenofòbia, o a ideologies i actituds de superioritat i domini sobre altres gents i pobles: el nacionalisme valencià, allò que entenem com a *nacionalisme valencià* des dels anys 60 fins ara mateix, ha representat exactament el contrari. De fet, per les condicions de la nostra història contemporània, el "nacionalisme" és una de les ideologies i una de les "actituds vitals" i morals que més eficaçment promouen en la societat valenciana els valors de *responsabilitat* col·lectiva, de civisme actiu i de defensa contra la irracionalitat, la intolerància i les posicions pre-democràtiques i autoritàries. Ser "nacionalista", ací, és aspirar activament a viure en un país culturalment normal, no desintegrat socialment i cohesionat com a *poble*, reconciliat amb ell mateix, tolerant, civil i equilibrat.

En l'expressió d'aquest projecte, hi ha factors absolutament essencials, i altres no tant; i alguns conflictes, com els que afecten els símbols i les denominacions, poden ser resolts –des de posicions sincerament nacionals– amb un mínim de coherència, de sentit integrador i d'adequació a les realitats històriques i a l'acceptació social. Ara que possiblement es tanca una etapa carregada de conflictes –potser inútils, potser no–, cal en definitiva promoure uns *acords mínims* sobre els quals puguen créixer opcions diferents d'una "via valenciana" en la vida social, la cultura i la política. Aquests mínims són el reconeixement actiu (o almenys passiu!) de la unitat de la llengua, el civisme i la racionalitat enfront de la visceralitat i el menyspreu a la raó, els valors democràtics contra la intolerància i l'autoritarisme, la lleialtat bàsica i central al País Valencià com a espai d'acció política, la resistència a la castellanització lingüística i cultural, i l'oposició a tota forma i expressió de xenofòbia. Per un país que vulga ser *normal*, no és demanar massa. I sobretot, és demanar una cosa *possible*, cada dia més possible.

He afirmat que "nacionalisme valencià" significa un projecte per un país: un projecte de defensa, reforçament i creixement d'aquells béns comuns que configuren l'àmbit de vida de la societat valenciana. El "país" o la "nació", no en abstracte i com a eslògan, sinó en concret i amb continguts reals, és abans que tot i després de tot el *patrimoni* comú d'un poble o societat: un *patrimoni cultural*, fet de llengua pròpia, de literatura, música i teatre, del llegat històric, artístic i monumental, dels espais urbans, de totes les dimensions de la cultura popular; un *patrimoni natural* que imposa la valoració dels espais físics i geogràfics, del paisatge, de les platges o els boscos, de les condicions fí-

siques de la qualitat de vida; un *patrimoni econòmic i social*, que implica desenrotllament equilibrat, una política econòmica pensada en termes valencians, defensa del benestar social, i defensa dels serveis públics de qualitat en l'educació, la sanitat o les comunicacions; i un *patrimoni polític*, que significa demanar i obtenir graus majors d'autogovern efectiu, estendre el "camp valencià" de decisió autònoma, prestigi de les institucions valencianes –començant pel govern de la Generalitat, la Presidència i les Corts– com a institucions nacionals, cohesió territorial, promoció de la consciència comuna, i tota una acció política pensada en primer lloc com a valenciana. Veig un nou *patriotisme*, entès com a preservació, ús i desenrotllament del *patrimoni* més que com a exaltació poc racional de la *pàtria* (cosa que no vol dir negar valor emocional a la lleialtat davant d'aquesta pàtria). Un patriotisme com a *fidelitat activa* respecte al propi poble i societat, al territori, i a aquelles realitats –culturals, naturals, socials– que fan que un país puga viure amb justícia, dignitat i equilibri, en harmonia amb la pròpia trajectòria històrica, amb el seu propi territori, i amb una imatge valuosa i positiva de si mateix. El nacionalisme valencià no és –no pot ser, i no ha de ser– un "patrioterisme" epidèrmic o visceral, buit de continguts, i tampoc l'exhibició de crits i de consignes allunyades de la realitat viva de la pròpia societat.

No estic proposant, en aquestes últimes pàgines, un patriotisme com a ideologia, sinó com a *nacionalisme pràctic* i com a actitud moral. Cal, de passada, recuperar el valor de paraules –patriotisme, nació– que pertanyen a la més noble tradició europea de les lluites pel progrés i per la llibertat, i que no es poden abandonar en mans de la tradició contrària. Estic proposant, doncs, un patriotisme manifestat en l'*acció cívica*, que ja des dels anys 60 ha estat una de les manifestacions més visibles del "nou nacionalisme" valencià: un propòsit de transformació del país i d'influència en la societat, d'on han sorgit els esforços continuats per la creació cultural, el treball d'investigació i la difusió d'idees, els moviments de renovació pedagògica, la presència pública constant, els aplecs, les manifestacions i mobilitzacions, i la creació d'entitats culturals i cíviques dins l'esfera del nacionalisme. És en aquest camp de l'acció cívica i cultural on el "nou nacionalisme" ha tingut segurament una major penetració i un èxit considerable, comparat sobretot amb les etapes històriques immediatament anteriors. És imprescindible, per tant, mantenir el *protagonisme* dels sectors cívics i culturals nacionalistes en cada població i en cada comarca, en tots els camps d'activitat pública, donant respostes i adoptant iniciatives a cada problema i a cada situació. Sense aquest protagonisme permanent, el nacionalisme com a *moviment social* (i per tant també en el seu vessant polític) està condemnat a convertir-se en un factor marginal en la vida pública valenciana, i per tant a la irrellevància històrica i al fracàs definitiu. Al costat de l'acció cívica, l'*acció política* és una necessitat radical, un factor imperatiu i central. (...) Però l'acció política és imperativa per al nacionalisme, siga quina siga l'opció concreta de cadascú. I són necessàries, radicalment necessàries, forces i organitzacions valencianes definides com a nacionals o nacionalistes, si més no per reforçar l'existència mateixa d'un espai polític valencià: per fer que, a través de la realitat de l'acció i de la presència institucional, aquest espai estiga també present, com a central i propi, en la consciència dels ciutadans. Gosaré fer una afirmació categòrica: sense nacionalisme polític, sense partits valencians amb presència decisiva, no hi haurà País Valencià com a espai nacional.

I finalment: el patriotisme és, al nostre país, una forma i una expressió de *responsabilitat personal*. Escoltem sovint, en aquest final de segle i de mil·lenni, que s'han acabat les ideologies d'humanisme i de solidaritat, que només compta el mercat i l'eficàcia econòmica, i que el principi de l'avantatge personal és la més moderna de les virtuts. Bé doncs, al País Valencià el *nacionalisme*, tal com ací l'hem entès i practicat, és justament el contrari: un compromís solidari amb el propi poble (amb aquells àmbits socials que l'individu té més pròxims: el municipi, la comarca, el país o pàtria), i a partir d'ací amb tots els pobles del món. No és casual que al País Valencià apareguen sovint afinitats i integracions entre les posicions i grups nacionalistes i els moviments pacifistes o de solidaritat internacional. Cal rescatar el *sentit moral* profund d'aquest patriotisme com a fidelitat i responsabilitat davant del destí present i futur de la pròpia comunitat nacional. Cal, finalment, afirmar aquest "valencianisme nacional" com a *ètica del compromís* amb el propi poble, el territori i la societat sobre els quals tenim un nexe moral i personal immediat: són els *nostres*, i moralment no ens podem inhibir de la seua sort o la seua desgràcia. En un ambient social i polític enrarit, com és el d'aquests últims anys del segle XX, en una atmosfera d'enganys i de mentides públiques, d'individualisme feroç, de "campe qui puga" i de perillós descrèdit de les institucions democràtiques, només aquest principi del compromís moral pot donar sentit i continuïtat als esforços i a la dedicació personal que, en aquesta petita pàtria que és la nostra, depenen d'un cert projecte de futur, i d'una certa visió de què significa formar part del poble i país dels valencians.

Per tercer any consecutiu, el Centre Penitenciari de Dones de Barcelona editarà aquest 8 de març un recull de textos escrits per les internes que reflecteixen la vida a dins d'una presó de dones. Els escrits els ha traduïts de l'espanyol Jordi Bilbeny.

Dones entre reixes

La vida a la presó és dura. En alguns casos, sòrdida i terrible. Però, en uns altres, sense sortir mai d'un dolor transparent com un gran finestral, es trampeja millor. Hi ha activitats i un caliu humà que, sempre que es donin les condicions òptimes, poden ajudar l'intern a treballar-se i a créixer com a persona. Amb tot, la vida a la presó és una vida engolida pel silenci. Per més xivarri que hi hagi als patis o als passadissos, per més comunicació que s'estableixi entre l'equip de tractament i els presos, el ressò que se'n fa de fora estant és absolutament nul. Ningú no parla mai de la vida a les presons. I si es dóna el cas que una notícia transcendeix als mitjans de comunicació, és sempre per parlar d'una fuga, d'un motí, de la detenció d'un delinqüent perillós, de l'enrenou que motiva fer-hi entrar un peix gros. Però no sortim d'aquí. No sembla que preocupin gaire les causes intrínseques de tot plegat. Llevat de comptadíssimes excepcions, la nostra societat viu d'esquena als centres penitenciaris. I més allunyada encara dels presos. Quants de nosaltres ens hem demanat què sent un pres, com viu l'amor, què pensa del món, quina opinió li mereix la justícia? I quants de nosaltres ens hem qüestionat sobre l'equitat de tancar un ésser humà entre reixes? El que ens cal, realment, per a comprendre les presons, els presos i les preses i, de retruc, el nostre món més immediat, és entendre l'origen del dolor, de la fam, de la injustícia. Cal que ens cabussem en l'autèntica arrel submergida del món, en el silenci agònic dels necessitats i n'escoltem, un a un, tots els sons. Perquè amagar la brutícia sota l'estora no ens farà pas millors. No ens enganyem. No ens calen bocs expiatoris. Ens cal una reflexió profunda sobre la validesa dels nostres actes, dels nostres suburbis urbans, dels nostres sistemes de producció, de les nostres lleis. Escoltar la veu d'aquestes dones que viuen sense una veu pública, sense una veu reconeguda socialment, pot ajudar-nos a situar-nos en el centre exacte de la consciència col·lectiva i en el punt just de la nostra pròpia consciència.

"Aquí les hores passen com mesos sencers i no es pot explicar. L'única manera de comprendre-ho és estant aquí dins."

Horari. 1. El que faig en aquesta presó és això: em llevo cada dia a les set i faig el llit. Després, a les 7.30, ve el relleu i ens hem de posar dretes. Després del relleu, a les dutxes. Esmorzes i te'n vas a fer la destinació. La destinació és un ofici com fregar el passadís, les dutxes, el pati. I després me'n vaig a l'escola, que no m'agrada gaire. L'única cosa que m'agrada són les matemàtiques, perquè me'n surto molt bé. Però bé, les altres coses em costa més de fer-les. Després de l'escola me'n vaig al pati. Em reuneixo amb les amigues i ens comentem coses. De pati, només en tinc mitja hora. Com que tinc tot el matí ocupat, després no faig res, i ja són les 12.30. Al cap d'una hora me'n vaig al menjador a dinar. Després me'n vaig a fer destinacions fins a les 2.15. I després, a les 2.30, em xapen, és a dir: em tanquen, fins a les 3.30. Després me'n vaig a estètica i a estètica faig manicures, neteges de cutis i totes aquestes coses. Després baixem mitja hora al pati i tornem a estètica fins a les 7.30 i després a sopar. El dia s'acaba a les 9.30 perquè ens xapen i ens n'anem a dormir. No m'adormo de seguida, sinó que aprofito el temps per escriure cartes fins a les onze, que apaguen el llum i em fico al llit i a dormir (**Rosa S.**).

Activitats. 2. El que més m'agrada d'aquest centre és l'escola amb la Pietat, que és divina per a ensenyar. El que més nerviosa em torna és l'hora de dinar, que totes criden a la vegada. M'agrada en Jordi perquè té molta paciència per a ensenyar el català. I, d'una altra banda, pateixo molt perquè no hi ha cap persona competent. Però la vida, aquí, marxa així (**Granada**).

3. M'agrada la ceràmica. A més a més, les companyes que tinc al primer torn són molt competents en tot. M'agrada la ceràmica perquè hi ha coses molt boniques fetes per les meves companyes que, a mi, m'agradaria d'aprendre a fer. I elles m'ajuden en tot. I faig una gerra per a l'exposició, que és el mes que ve. A més a més, és la meva primera obra d'art i espero i desitjo acabar-la aviat i que em quedi bonica i que agradi a les meves companyes. Això és tot (**M. Dolores P. E.**).

4. Aquest home pretén que expliqui què faig a la cafeteria. Bé,

EVA LLORENÇ

doncs, a part cansar-me força, suporto trenta minuts d'esbroncades i crits. Dec ser masoca, perquè m'agrada la gent. És la millor manera d'estar en contacte amb totes les companyes. És cert que a vegades, quan en vénen una dotzena cridant alhora "Mariàngels, Mariàngels", les escanyaria d'una una en una. Però, després, quan ja són servides i callen, les miro i el cas és que ho faig amb molt d'amor. També pretén que digui què milloraria. Doncs m'encantaria que, a la cafeteria, hi passessin una mà de pintura, perquè és un pèl porca. De la mateixa forma, demanaria a les noies que no fossin tan ídem, perquè no vulguis saber com la deixen. Però jo sé que en el fons l'embruten perquè jo, quan la netegi, redimeixi i redimeixi. És a dir que, en realitat, ho fan perquè em donin molta redempció extraordinària i surti d'aquesta santa casa com més aviat millor (**Àngels J.**).

5. Formo part de l'equip de redacció de *Femení Singular*, la revista del Centre. És l'activitat que més m'agrada. Mentre sóc al taller és com si no estigués aquí dins. Em submergeixo en el món exterior a través de l'ordinador. Sobretot, m'agrada per la sensació de llibertat que sembla que em transmeti. Som poca gent a la revista i m'agradaria que fóssim més. Ens reunim i anem creant cada dia, pàgina a pàgina, el que serà la revista. A l'hora de muntar el treball del mes, el pànic i els nervis s'apoderen de nosaltres: "Primer aquest article". "Que no, que hi van 'Preguntes i respostes'". I després la satisfacció que sento quan finalment *Femení Singular* arriba a les mans de les meves companyes. Com podeu veure, a la revista hi estic genial. Quan m'abandona la inspiració solc mirar per la finestra. I toco de peus a terra quan observo la gent que passa pel carrer. I a l'altre costat del mur hi ha un món a part, amb unes limitacions que només nosaltres sabem i sofrim (**Begonya**).

6. M'agrada molt l'escola, perquè necessito aprendre per saber llegir i escriure. A la vida, s'ha de saber llegir i escriure. I, sense això, la vida no val res. Perquè quasi no sé ni parlar ni escriure. I, amb força, he après almenys a respondre quan parlo amb algú. Estic molt contenta perquè sé escriure i llegir. Però em falta més: tinc algunes faltes d'ortografia (**Iman S.**).

Sensacions. 7. La veritat és que no hi ha res a explicar. Aquí les hores passen com mesos sencers i no es pot explicar. L'única manera de comprendre-ho és estant aquí dins. Així que jo penso que, per molt que els qui són al carrer llegeixin els nostres sentiments escrits estant privades de llibertat, no podran entendre-ho mai si no viuen aquesta experiència horrible. Jo voldria que tothom ho entengués, perquè no haguessin de passar per aquí, perquè és molt dur tenir la família quasi al costat i no poder ni veure'ls, ni re de re. La meva experiència més meravellosa és haver tingut el fill i la més horrible és ara d'haver-ne d'estar separada (**Margarita M.**).

8. Hola! Em dic Nuri. Fa tres mesos que sóc aquí, al Centre Penitenciari de Dones de Wad-Ras, i sé que hi passaré una temporada. El que més m'entristeix és que arriba Nadal i no podré estar amb els meus, sinó que seré aquí. Ha de ser molt dur celebrar unes festes tan assenyalades aquí, perquè en alguns moments em sembla que em tornaré boja. Però després m'adono que no val la pena de pensar-hi, perquè, ja que hi sóc, ho he de portar com més bé, millor, i complir la condemna tan bé com sàpiga. Si no, ho passaré força malament. Aquí vaig coneixent molta gent: els

uns són persones i els altres no. Però és com a tot arreu. Hi ha de tot, però, més o menys, em vaig defensant. Bé, la meva preocupació és sortir-ne com més aviat millor. Entesos? Adéu (**Núria S.**).

9. No és fàcil de reflectir com sóc en poques paraules, però ho intentaré. Encara que sóc una mica rara, sóc sincera en les meves opinions. M'agrada de tractar les persones amb respecte i no cridar l'atenció a ningú davant la gent, davant ningú, de la mateixa manera que tampoc no suporto que em cridin l'atenció davant ningú. M'agrada que, si és res que em concerneixi a mi, se m'adrecin a mi. Si és res en comú, ho accepto. A vegades tinc mal geni, un rampell, i després em desfogo. Si he de demanar disculpes, en demano. No sóc rancuniosa. Però recordo les coses, tant les bones com les dolentes. Solc observar les persones, en pla psicològic, i més o menys percebo com són i m'agrada que em diguin les coses directament i solucionar-les personalment. D'això, no en tinc cap dubte, perquè sóc una persona que, quan em passa alguna cosa, sempre miro el costat bo i el dolent. Quan són males notícies, sempre hi busco el costat positiu, perquè m'exigeixo de millorar. Sóc molt exigent amb mi mateixa i quan decideixo o accepto les coses, el que compta sóc jo. Accepto un bon consell. No m'agrada d'aconsellar, si no és una amistat i que pugui donar-li la meva opinió en un moment donat. Si veig que està molt malament psicològicament, procuro d'animar-la o dir que valori el que hi ha de positiu i de negatiu. Però he viscut molt durament i m'he endurit. I aquí et fan una guerra psicològica (**Mercè G.**).

10. Tinc tants pensaments al cap, que m'és quasi impossible d'inspirar-me. Alguns pensaments són bons i em donen tranquil·litat, però d'altres no són tan bons i em produeixen desassossec. Moltes vegades el cap sembla una olla exprés a punt d'esclatar. Quan noto aquesta sensació, provo de controlar-me pensant en totes les coses bones o divertides. Sembla que, de moment, em funciona, encara que cada vegada, aquest control, em costa una mica més. Quan no pugui més, rebentaré. Quan em començo a trobar malament per motius que no entenc, com pot ser una paraula més alta, un gest mal entès, quan m'atabalen, em poso nerviosa. De vegades sense motiu. O m'aixeco amb un caràcter inaguantable. Començo a pensar en el que tinc a fora d'aquests murs, petits detalls quotidians, als quals abans no donava importància. En definitiva, començo a pensar en els bons moments i t'adones de tot el que no apreciaves. Ara, trobes a faltar fins el més mínim detall de les persones que t'envoltaven. El que abans criticaves, ara ho enyores. El que abans et queia malament, ara desitges que es repeteixi. En definitiva, els teus éssers estimats, els teus costums habituals, tot se't fa un nus dins del pit quan ho recordes. Sents les llàgrimes aflorar als teus ulls, en aquell moment, quan més control necessites per a no mostrar les teves debilitats. I penses: he de tirar endavant per tot això que he de recuperar. Així m'encoratjo una mica per prosseguir sense esclatar. Amb tot, cada vegada m'és més difícil, perquè miro al meu voltant i veig que em manca una cosa tan important, però senzilla, com és la llibertat (**M. A. L.**).

"Trobes a faltar fins el més mínim detall de les persones que t'envoltaven. El que abans criticaves, ara ho enyores."

Com un arbre caigut. 11. Sóc com un arbre caigut, esfullat./ El temps aquí se'n va inútilment./ Temps perdut, temps passat,/ els anys van marxant./ Jo em vaig marcint, envellint./ L'odi deixa una petja en el meu rostre./ Perquè aquí només sóc una morta en vida,/ i és que em prenen la vida,/ m'allunyen dels qui estimo,/ em marginen, em critiquen./ Qui són per a criticar qui ni tan sols coneixen?/ Perquè no poden saber el motiu de ser delinqüent,/ perquè no és de bon cristià/ jutjar sense més ni més./ Que tinguin més humanitat/ i deixin de jutjar d'una vegada./ Perquè totes les que som preses/ tenim més cor./ No jutgem sense solta ni volta/ i solem escoltar./ I és que aquí totes som víctimes/ d'aquesta maleïda societat (**Maika I.**).

Pensaments. 12. Silenci immens,/ negra foscor./ Pensaments tèrbols/ que només em turmenten./ Fets reals/ que m'acomplexen./ Nit sense Lluna,/ dia sense Sol,/ primavera sense flors,/ ocells sense amor./ Ocells negres,/ dol és el teu cor (**Carmen R.**).

Una presa. 13. Com més dura sigui la batalla,/ més saborosa serà la victòria./ Pitjor estaven a la guerra/ i van tornar cantant./ La llibertat s'aconsegueix,/ no es pidola./ SOMRIU./ Que no hi ha res més dolç/ que un SOMRIURE (**Mónica P.**).

Una amiga. 14. T'ho dic, què és una amiga?/ T'ho dic?/ És una persona amb qui no has de tenir/ cap mena d'embuts./ Perquè ella no espera de tu que siguis/ ni la millor ni la pitjor./ Al seu costat et sents/

com una acusada que acaba de ser dictaminada/ innocent./ És amb qui estàs relaxada, no tensa./ Mentre siguis tu, realment,/ pots dir el que pensis./ La teva amiga et comprèn,/ entén totes les teves contradiccions/ que porten a jutjar-te malament./ Ella es perd en l'immens firmament/ de la seva lleialtat./ Ella entén, ella comprèn./ Pots riure, plorar, callar, parlar:/ a través de tot, ella et sent./ T'ho dic, què és una amiga? Si t'ho dic.../ Una amiga és algú amb qui pots atrevir-te a ser tu mateixa./ El ròssec fa l'estimació (**Rosa J.**).

Seràs dona. 15. Si en el teu lloc mantens/ el cap ben alt,/ quan tot el que t'envolta és un cap perdut;/ si enganyada no enganyes/ ni sents més odi/ que l'odi que et tinguin,/ llavors seràs DONA (**Carmen R.**).

Avui com ahir. 16. Els dies semblen vells i no volen caminar./ Lentes, les hores van passant/ i el rellotge de paret té les busques parades./ Demà, el dia canviarà el seu mantell de llums:/ novament vindran les tenebres./ Res no trenca la rutina de tristesa/ que, des de fa temps, habita la meva ànima./ Tu, sembla que no existeixis,/ no sé res de tu, ens separa tot./ Sembla que l'amor hagi sortit fugint/ i m'hagi deixat abandonada./ Espero la carta que no arriba,/ saber de tu, del nostre món en comú./ Però res: silenci, foscor./ El meu desig de cridar que, sense tu, la vida no és res./ Tant et costa estimar-me?/ Deu ser que abans tu m'enganyaves?/ Pot ser que les belles paraules/ fossin només paraules./ Jo no puc fer sinó esperar/ en la foscor que perpetua la meva solitud (**Yolanda G.**).

Buidor. 17. Encara no sé si he aconseguit/ tocar de peus a terra./ M'he tirat per un precipici/ sense final./ Somio el teu riure./ Penso en els teus gestos./ Sembla com si el desig/ de fer coses amb tu/ governés la raó./ Jo no sé com dir-ne, d'això./ Però fins que la meva boca/ no fregui la teva boca/ i el meu cos senti el teu cos,/ alguna cosa dins meu/ restarà perduda (**Maria C.**).

Jo voldria. 18. Jo voldria ser el pont/ que et passi a l'altre costat,/ on neix això que vols aconseguir./ Ser la petjada del teu pas/ i lliurar-te amb les meves mans/ tot allò que et pugui fer feliç./ Jo voldria ser tendresa/ i espargir-me lentament/ quan tot es gira contra teu./ Ser el teu suport, i estar a prop./ Ser camí, la teva resposta/ i aquell amic a qui puguis recórrer./ Voldria que vetllessis per tu/ cada capvespre./ Perdre'm en el teu cos i sentir/ el frec de la teva pell./ Omplir-te de vida i amor/ cada matinada./ Camí, bogeria, passió:/ això voldria ser./ No em demanis que t'expliqui/ tot el que ara escric,/ ni tan sols jo ho comprenc./ Només intento que vegis en mi/ aquella amiga que es dóna/ sense excuses, sense fronteres ni interès (**Queralt P.**).

El temps. 19. Diuen que tot ho esborra/ el temps en passar./ Però el temps va passant/ sense que pugui oblidar/ el record d'una dona/ que em va fer sospirar./ Quan l'estrenyia en els meus braços,/ jo la notava tremolar./ En acaronar el seu cos/ la sentia sospirar/ amb angoixa i desig,/ demanant-me'n més i més,/ tornant-me amb carícies/ les que li havia regalat./ Els seus petons eren tan dolços,/ com dolç era el seu mirar./ El seus cabells tan suaus/ com la seda de veritat./ Jo, que la vaig estimar tant,/ encara que volgués/ no la podria oblidar./Però, què dic oblidar?/ Si sols el seu record/ m'ha fet plorar (**Rosi M.**).

"M'agrada que arribi la nit i tenir somnis meravellosos. I que no s'acabi la nit i, així, somiar i somiar en tu, espòs meu."

Per a tu. 20. Per a l'home que més estimo i que trobo més a faltar. Voldria ser al teu costat i dir-te com

EVA LLORENÇ

t'estimo i com et trobo a faltar. M'agradaria ser avui al teu costat i xiuxiuejar-te a cau d'orella com et necessito, besar els teus llavis preciosos i arraulir-me entre el teu cos preciós i tendre. No m'importa dir-te tantes vegades com desitjo ser al teu costat i mirar-te cada vegada més i més. En aquests moments voldria ser el teu coixí per poder ser a prop teu. No m'importa gens el que pensi i digui la gent. Només m'importes tu: l'home que més estimo, desitjo i necessito (**Ana María R.**).

Al meu marit. 21. Estimat meu, ets la persona en qui somio cada dia. Ets persona per a ser estimada i m'agrada d'estimar-te, espòs meu. T'estimo, estimat meu. M'agrada que arribi la nit i tenir somnis meravellosos. I que no s'acabi la nit i, així, somiar i somiar en tu, espòs meu (**Rosario R.**).

Per a tu, Raquel. 22. La veritat és que sols sé que he començat a escriure en un foli i, per ara, no tinc ni idea del que en sortirà. Però, això sí, alguna cosa sortirà, n'estic segura, perquè en aquests moments, com en tots, penso en tu. De moment començaré explicant-te algun pensament, i és que jo no sé per què, però ja de molt joveneta o nena (era com un sisè sentit), sabia que seria mare molt, però molt jo-

L'opuscle de treballs de l'any passat (Dones Sense Veu-2) va rebre el primer guardó del I Premi Margarita Marsà d'Iniciatives i Treballs Artístics dels Centres Penitenciaris de Catalunya per a Dones, atorgat per la Fundació Privada Margarita Marsà i el CP de Dones. Els escrits reflecteixen sense cap concessió literària els sentiments més profunds, les queixes, les pors i les esperances de les internes.

ve i que gastaria la meva vida molt ràpidament. Et torno a repetir que, més que un pensament, era quelcom que venia de sobte a la meva ment, a les hores de classe, jugant amb les nines. No ho sé: en qualsevol moment. A casa meva érem una família bastant unida i ens van educar segons l'època que era. Però puc dir que la meva infantesa va ser bona. Et dic això perquè sàpigues que aquest pensament no tenia cap fonament. Però a l'hora de la veritat tot va esdevenir tal com aquest pensament es reflectia en la meva ment durant tants i tants anys de la meva infantesa. Com ja saps, vaig acabar els estudis als tretze. Als catorze em vaig casar, als quinze vaig ser mare (vas arribar tu). I als setze, disset, vaig començar a gastar la meva vida ràpidament Però, això sí, ho vaig viure tot molt aviat i molt de pressa. L'única cosa de què m'enorgulleixo ets tu, Raquel, i és que, tot i haver utilitzat el meu temps tan malament, sempre tenia el teu temps reservat. I eres el desig de tota mare: fer de la seva filla tot una dona. I si alguna vegada t'he fallat, jo sé que tu mai no em fallaràs. I per això no vull que et passi com a mi. I vull que sàpigues (tot i que sé que et consta) que t'estimo. I que no hi haurà ni murs ni reixes que puguin arribar a separar-nos MAI. Amb tot l'amor de la teva mare (**M. Carmen M.**).

23. Estar-se aquí a la presó és molt fort. I, a sobre, per si encara fos poc, porto un fill a les entranyes. Sé i sento que ningú no té en compte que el que jo hagi fet no té per què pagar-ho aquesta criatura innocent, ni la gent que estimo que és a fora. Sí, ja ho sé: m'ho hauria d'haver pensat abans. Però ja és fet! I el que vaig fer va ser el 1993 i no el 1996. Jutges: no heu comprovat la situació que tinc ara? Si m'he rehabilitat o no? Si he format una família i he tornat a començar –com vosaltres dieu dintre de les lleis? Doncs, sí. Sí. Però amb tota la fredor i una signatura decreteu "presó". Presó, però no per a mi sola, sinó per a aquesta criatura que és a punt de néixer. Sí: presó per a la meva família, el meu marit, per als meus fills i per a tot el que havia tornat a construir. I ara què? El meu fill naixerà aquí, entre aquestes parets fredes, entre aquestes reixes i funcionaris

i males influències. I ara demano: què espereu? Suprimir la delinqüència? Si l'aneu criant a les vostres presons. Que dolguda que em sento, impotent, enfonsada i incapacitada per aguantar tot això! Com naixerà la meva filla? No ho sé. Però el que sí que sé és que és condemnada abans de néixer (**Anònima**).

La Justícia. 24. S'acosten les festes de Nadal i jo em trobo privada de llibertat. I tot això és perquè persones de la mateixa condició que jo, però que es creuen amb l'autoritat de poder-me jutjar, han decidit que, com que sóc un perill per a la societat, no mereixo de celebrar el Nadal en les mateixes condicions que elles. I jo em demano si no tinc el mateix dret a passar-m'ho bé que qualsevol altre ésser humà. La meva família és culpable dels delictes que jo hagi comès? Llavors, per què n'han de pagar ells les conseqüències privant-los de la meva companyia en unes festes tan assenyalades? I tot això es redueix a l'abús de poder d'unes quantes persones que es consideren déus per jutjar les persones (**Guadalupe G.**).

Pensament. 25. Aquesta vida que vivim és molt dura. Moltes vegades t'arrossega per camins que et porten a enfonsar-te en al fons de tot d'un forat, en el qual lluitaràs per sortir-ne, per poder avançar en aquesta lluita contra rellotge.

Cauràs en temptacions. Perquè la vida és això: una gran temptació, on només viu el fort. I la gran majoria de nosaltres som dèbils, però la societat ens obliga a pagar els errors, els nostres errors, que vam cometre en el seu moment, castigant-nos amb el pitjor dels càstigs, arrabassant-nos la cosa més preada de la vida: la nostra llibertat. Destrossen famílies, ens ensorren el que tant ens ha costat d'aixecar. I total, per què? Per reinserir-nos. Mentida! Nosaltres no necessitem que ens reinsereixin. Som persones iguals que ells. Només que els nostres errors surten a descobert i, els seus, els tapen amb diners. Què en saben ells, del que és la vida, quan mai no han tingut necessitat de res. Què en saben, del que pateix una persona per arribar fins a l'extrem d'arriscar la vida i la llibertat. No en saben res. Tan sols jutgen al seu albir i ens posen la xapa de la culpabilitat. Ells sí que són culpables. Culpables d'arruïnarnos la vida, de robar-nos els sentiments. Però no se'n sortiran amb la seva, perquè d'aquí la gent en surt i això no ho poden impedir. Ni ells ni ningú. I ens quedarà la satisfacció que tots els que ens han fet mal ho pagaran. Déu és just. I no els tocarà més remei que reconèixer els seus errors (**Anònima**).

Denúncia del sistema judicial d'Espanya. 27. A Espanya no hi ha justícia. Quan aquí la policia agafa una persona, la fica a la presó preventiva al costat d'assassins i d'altres delinqüents. Els preventius haurien d'estar separats dels altres presos i tenir un altre tracte.

(...)

Els rics i famosos paguen els jutges i no entren a la presó o hi entren molt poc temps. També, si pots pagar un bon advocat, te'n pots desllliurar. Amb diners es pot comprar tot, fins la llibertat. Això és la més gran de les injustícies.

En el tema de les drogues, haurien de mirar molt més la culpabilitat de les persones. Hi ha molts casos en què el veritable culpable és al carrer. Els drogoaddictes haurien de ser ingressats en un centre especialitzat i no a la presó juntament amb els altres presos (**Elisabeth W.**).

28. Jo, personalment, no crec gaire en la justícia: crec que les penes haurien de ser, més aviat, escollides i, més o menys, per igual. Hi ha casos en què demanen onze anys i els en cau un; i pel mateix motiu, a una altra gent els en demanen onze i els en cauen tres o quatre. Hi ha dret a fer això? Per què, si tens un bon advocat, et surt tot millor? Jo em penso que, el cas, l'hauria de portar el jutge i mirar bé tots els pros i contres de la situació. I si no ho veu prou clar, que faci més indagacions fins que arribi a trobar la veritat. Jo, que no és que hi entengui gaire, en lleis, he viscut moltes injustícies. I sóc aquí des de fa un mes, perquè quan van fer l'ordre d'escorcoll, no em van trobar res. I resulta que quan vaig declarar a la comissaria, va ser llavors quan em vaig adonar de la injustícia que hi ha, perquè la policia hi va posar el que li va donar la gana. I com que jo no ho vaig voler signar, em van acusar també de desacatament a l'autoritat. Bé, ja dic que és el meu cas personal. Però ara, és clar, la jutgessa m'ha denegat la llibertat condicional. Perquè, com m'ha de creure a mi? Ella, és clar, creurà la policia. Però ella no sap que tot és mentida. Ja veus! Això és justícia? Jo crec que no. I també crec en aquell refrany que diu: feta la llei, feta la trampa (**M. Carme C.**).

29. La presó és per als pobres. Hi ha gent que roba milions i al cap de dos dies, vinga, a fora! Tinc setanta-dos anys. Em van dir que venia aquí per quinze dies –i tinc un paper que ho diu–, perquè no tenia lloc on anar, i ja fa deu mesos que estic tancada. I aquí no ve l'advocat, perquè és d'ofici. Si jo tingués bitllets, vindria ben lleuger. Hi ha gent que pel mateix delicte que jo té una pena diferent. Si tu robes una gallina i jo una altra, hauríem de pagar igual. Però uns van cap a dins i uns altres cap a fora. (**Alcira U.**).

Justícia injusta. 30. Segons la constitució espanyola, tota persona és igual davant la llei, sense que tingui importància la seva raça, religió, economia, etc. Però cada dia veiem que tot això no és cert, sobretot en el sentit econòmic.

"A l'hora de jutjar, no jutgen igual una persona de classe mitjana o pobra que una persona rica. Les presons són plenes de pobres."

Perquè, a l'hora de jutjar, no jutgen igual una persona de classe mitjana o pobra que una persona rica. Salta a la vista que les presons són plenes de gent que, pel fet de no poder pagar una fiança, o per no poder permetre's el luxe d'agafar un advocat de pagament, són a la presó esperant mesos, i fins i tot anys, que el jutge es recordi del seu cas. Un cas conegut de no fa gaire temps és el del senyor De la Rosa. Tots hem pogut veure com després d'haver robat milions de pessetes, el van jutjar i, sí, li van decretar presó. Però, quant de temps hi va passar? A més a més, no hi va estar com qualsevol altre pres comú, sinó tenint-hi moltíssims privilegis, des d'una habitació particular, un

EVA LLORENÇ

tracte diferent al dels altres presos, etc. Sense oblidar tampoc el tracte que rebien els seus familiars quan anaven a la presó, respecte als familiars de qualsevol altre pres. I com és de suposar, li van posar una fiança. I amb els diners "robats" que tenia als seus comptes, va poder pagar la milionada que li van posar de fiança. I com aquest, moltíssims més casos. Per exemple en Mario Conde, que va ser també una altra gran injustícia (**Montse G.**).

31. No és que la justícia no estigui bé, és que hi ha alguna cosa que no encaixa. Segons el cas. Per exemple: el cas d'un toxicòman és que no és al seu lloc. A mi, no em feia falta robar, perquè tinc pis, tinc cotxe, tinc una moto i tenia una feina molt bona. Però vaig tenir una recaiguda i em vaig enganxar a la cocaïna. I qui coneix realment el que és la cocaïna sap que és viciosa i que com més te'n poses, més. No em puc explicar per què em vaig llançar a robar. Fins i tot tinc remordiments de consciència i somio molt sovint el que vaig fer. Em sap greu fins per l'espant que va tenir la persona que vaig atracar. Per això, el jutge hauria de tenir en compte que jo no era al meu lloc. Hauria d'haver tingut compassió de mi i dels meus errors i haver dictat una condemna justa. No crec que existeixi la justícia (**Luci G.**).

Ironia inflable

El dia 26 d'abril, un enorme i sarcàstic globus amb l'efígie capgirada de Felip V presidirà la manifestació amb què el Bloc Jaume I reivindicarà els drets perduts amb els decrets de Nova Planta. El rei Borbó és, de nou avui, centre de polèmica.

Allunyada de sensibilitats autonòmiques, la Fábrica Nacional de Moneda y Timbre ha emès una nova moneda de cinquanta pessetes encunyada amb l'absolutista faç de Felip V. És l'últim contenciós que les terres de parla catalana mantenen amb el monarca Borbó. Plasmar el rostre del rei que va abolir els furs de Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears, ha estat interpretat per distintes organitzacions com un insult directe. La primera reacció va venir de la Joventut Nacionalista de Catalunya, que ha demanat la seua retirada immediata.

Al País Valencià, tots els grups de l'oposició parlamentària i Unió Valenciana (UV) s'han mostrat contraris a la decisió del Banc d'Espanya de traure aquesta moneda. Amb el silenci del PP com a fons (el grup popular a l'Ajuntament d'Almansa volia commemorar l'abolició dels furs), també Jóvens d'UV, i Unitat del Poble Valencià (UPV), entre altres formacions, han considerat que és un fet "greu". Els joves d'UPV varen ser els primers a indicar que les responsabilitats de la circulació de monedes són de l'ex-ministre socialista d'Economia, el valencià Pere Solbes, qui va signar l'ordre d'emissió de la polèmica moneda al desembre del 1995. Joves d'UPV mantè reunions periòdiques amb Carles Campuzano, diputat de CiU al Parlament Espanyol i en la darrera van tractar el tema per trobar alguna estratègia política que impedira la distribució de la moneda. El grup municipal d'UPV a Xàtiva, ciutat arrasada per Felip V, ha presentat una moció perquè l'ajuntament de la vila es manifeste contra l'encunyament.

L'artefacte inflable d'Artur Heras s'erigirà sobre la manifestació del 26 d'abril. Farà 20 metres d'alt per vuit d'ample. (foto, arxiu / Artur Heras)

Els actes del 26 d'abril. El Bloc de Progrés Jaume I ha manifestat també que no vol que "el destructor de les nostres llibertats circule entre nosaltres en monedes d'ús diari". El 1997 marca el 290 aniversari de la pèrdua dels furs com a conseqüència dels decrets de Nova Planta i de la derrota d'Almansa esdevinguda el 25 d'abril de 1707, i per aquest motiu el Bloc de Progrés Jaume I organitza una sèrie d'actes reivindicatius que es desenvoluparan el proper 26 d'abril, dissabte. El més decidit serà una manifestació que travessarà el centre de València, i que començarà en la plaça de Sant Agustí per acabar en la plaça d'Amèrica. Aquesta manifestació estarà presidida per un enorme globus que representa la figura capgirada de Felip V, segons ha estat projectada per l'artista plàstic Artur Heras.

Les Corts valencianes acordaren per unanimitat demanar el passat octubre l'abolició simbòlica dels decrets de Nova Planta al rei d'Espanya Joan Carles I, descendent de Felip V. Aquest consens inspira directament el Bloc per demanar els drets perduts fa tres-cents anys. Autodeterminació, major presència valenciana a la Unió Europea, normalització lingüística i major confederació amb Catalunya i Balears són exigències que el Bloc considera reforçades per dos motius: per l'acord recent del Parlament de Catalunya –excepte els representants del PP– de reclamar el derogament dels decrets de Nova Planta i la proposició no de llei feta en el mateix sentit al parlament de les Illes Balears pel Partit Socialista de Mallorca (PSM). Així, el globus sobre la manifestació serà el colofó a diverses activitats (conferències, edició de llibrets, etcètera) que precediran el dia 26. La mateixa jornada tindrà lloc l'estrena de la cantata de Carles Santos *La veu de la terra*, un espectacle a la plaça de bous que es preveu desbordant i que obrirà l'Any Fuster.

Una visio lúdica. El giny inflable i vertical d'Heras es basa en la pintura de José Amorós que retrata el rei castellà i que es conserva al museu municipal de Xàtiva. El rector Francesc Gil, amb el vist-i-plau del conservador del museu, Carles Sarthou, va capgirar la pintura com a càstig al monarca que va cremar la ciutat. Heras diu que va dissenyar el globus "amb una intenció irònica i desdramatitzadora, una mena de càstig sense dolor que reflectesca la part lúdica d'unes reivindicacions serioses. No és un globus aerostàtic, sembla més una falla mòbil però sense barroquisme."

Les mesures del globus són de 20 metres d'alt per 8 d'amplària, i descansarà sobre un vehicle que el desplaçarà. "El mecanisme que el manté dret és una turbina en la base del cap seccionat de Felip V que llança l'aire fred a pressió per tot el cos del ninot". Les seues dimensions exigeixen que unes quantes persones supervisen el moviment de la figura, i procuren que salve obstacles com els cables d'alta tensió. "Però no faran falta més de cinc o sis, incloent-hi els conductors del vehicle", diu Heras, que recorda que la seua voluntat amb el monumental dirigible és "modificar el mobiliari urbà per tot arreu de la ciutat, i captar l'atenció fins i tot d'aquells que no tenen idea de qui era Felip V".

Quim Guixà, especialista en construcció d'espectacles monumentals que ha treballat per a La Fura dels Baus i per a l'Expo de Sevilla i que va projectar l'espectacle de cloenda de les Olimpíades del 92, és l'encarregat de plasmar el disseny d'Artur Heras. Guixà, que ara treballa en el modelat de la mascota Gul per a la propera Exposició Universal de Lisboa, apunta que "els materials del Felip V són molt resistents i lleugers. La base és d'un element anomenat poliamida, que podíem comparar al nilon, però amb molt poc de pes. El problema –continua Guixà–, és que la figura està cap avall, i els punts d'equilibri són difícils. És molt original, però exigeix bastant feina."

Per ajudar a sufragar el globus, i perquè implique directament els valencians, el Bloc Jaume I ha llançat 10.000 bons amb la reproducció del quadre d'Antoni Miró *Felí-Felip*, que fusiona al rei amb un tigre. Es vendran al preu de 1.000 pessetes, i també es poden trobar 150 serigrafies del mateix quadre, signades per l'autor, que es vendran al preu de 15.000 pessetes. El globus també serà exhibit en aquelles poblacions des de les quals s'haja contribuït al finançament, i es preveu que l'Onze de Setembre torne a aparèixer a Barcelona, on també es podran adquirir els bons. És previsible que en aquesta data, encara es mantinga la decisió de la Casa Reial de respondre negativament a la petició de les Corts valencianes de derogar els Decrets de Nova Planta.

ARXIU

El portaveu que va transmetre el missatge era molt apropiat: el vescomte d'Almansa.

Joan M. Oleaque

El quadre d'Antoni Miró 'Felí-Felip'. Il·lustrarà els bons del Bloc Jaume I.

Els cabells d'Absalom

Vicent Josep Escartí

Autobiografia fantàstica de Melcior Agramunt, personatge valencià del segle XVI que va nàixer a Gandia i que fou acusat de fetiller davant del tribunal de la Santa Inquisició.

1.750 pessetes

Editorial 3i4
"Narratives 3i4", 53

Poesia, 3
Obra Completa

Josep Maria de Sagarra

El poema de Nadal
La rosa de cristall
Àncores i estrelles
Entre l'Equador i els Tròpics
Poemes satírics
Poesies disperses i inèdites

Editorial 3i4
"Obra Completa de J. M. de Sagarra", 3

Històries d'amor Overbooking

Toni Cabré

Una aportació argumental i temàtica d'una originalitat de què està mancada la literatura dramàtica catalana dels vuitanta ençà.

1.200 ptes

Editorial 3i4
"Teatre 3i4", 41

Larry Flynt, màrtir de la pornografia

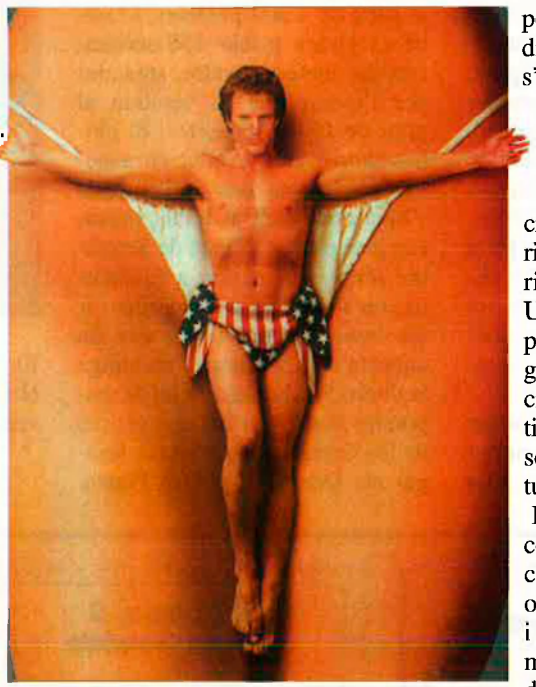
L'estrena de 'El escándalo de Larry Flynt', la pel·lícula biogràfica de Milos Forman sobre Larry Flynt ha contribuït a popularitzar internacionalment la figura d'aquest excèntric editor de revistes porno que ha fet un negoci de la provocació.

Abans de l'aparició de *Hustler*, eren *Playboy* i *Penthouse* les publicacions eròtiques que dominaven el mercat dels Estats Units amb els seus sofisticats reportatges de models nues que començaven a mostrar tímidament la pilositat del pubis. *Hustler* creà una concepció més directa i crua de l'erotisme fotogràfic amb la publicació de fotografies de dones grosses, velles o sense cap atractiu físic i reportatges centrats en diverses modalitats de l' activitat sexual. Quan la revista aparegué l'any 1974, el cinema X iniciava el seu creixement comercial després d'haver estat legalitzat l'any anterior. L'èxit editorial de *Hustler* provocà l'aparició de noves revistes amb continguts eròtics similars com *High Society, Swank* o *Club International*.

L'atrevida proposta eròtica de *Hustler* no podia comparar-se, però, amb el contingut explícit de les revistes pornogràfiques escandinaves. Des de Suècia i Dinamarca, aquestes publicacions, de gran qualitat formal, eren exportades clandestinament a la resta d'Europa i als Estats Units.

El *boom* de les revistes eròtiques a França, Alemanya o Itàlia va coincidir amb la legalització de la pornografia al principis dels setanta. La italiana *Playmen* i la francesa *Lui* copiaren el model de revista eròtica amb continguts d'informació general creats per *Playboy*.

A l'estat espanyol, la lenta desarticulació de la censura del règim franquista va ajornar l'aparició de les primeres publicacions per a cavallers. Amb la transició, van aparèixer nombroses revistes eròtiques amb una forta càrrega de sàtira política com *Lib*, *Papillon*, *Macho* i *El Papus*. Una publicació paradigmàtica d'aquesta època fou *Interviú*, que va combinar la informació general amb nombrosos reportatges de famoses nues. Les edicions en castellà de *Playboy* i *Penthouse* sortiren al carrer a la fi de la dècada dels setanta, aprofitant el fenomen social de febre eròtica conegut com "*el destape*".

L'edició espanyola de *Hustler* va aparèixer a l' abril de 1992, i el seu primer director fou el periodista i realitzador de cinema porno José María Ponce. Durant la seua etapa com a director de *Hustler* i *Chic* (una filial de *Hustler*), Ponce va proporcionar abundant informació sobre l'actualitat del cinema X i va captar un públic fidel entre els pornòfils. Actualment, les edicions de *Hustler* i *Chic* s'han centrat en els tradicionals reportatges eròtics que proporcionen les revistes nord-americanes originals.

La biografia de Larry Flynt, creador de *Hustler* i propietari d'un dels principals emporis pornogràfics als Estats Units, ha estat marcada sempre per l'exaltació del mal gust, el desafiament quasi suïcida als valors morals, polítics i religiosos de la puritana societat nord-americana i una turbulenta vida privada.

Larry Flynt no ha volgut ser com Hugh Hefner, el sofisticat editor de *Playboy*, amb opinions polítiques liberals i una filantròpica actitud de mecenatge cap a les arts. L'editor de *Hustler*, en canvi, ha buscat de forma deliberada la més ferma condemna dels mitjans de comunicació i de la justícia nord-americana. Des dels seus inicis dins del negoci de sexe com a propietari d'una cadena de locals de *strip-tease* a les zones industrials del centre dels Estats Units, Larry Flynt ha estat fidel a la seua condició de *redneck*, és a dir, un proletari de raça blanca sense educació

ARXIU

Larry Flint és un exhibicionista perpetu. Posa amb cadira de rodes després de patir un atemptat.

i cultura, nascut l' 1 de novembre de 1942 als suburbis rurals de Kentucky. Fill d'un granger, el rei de la pornografia fou un adolescent problemàtic i va passar per l'exèrcit, la marina i la General Motors abans de trobar la seua vertadera vocació.

Flynt va iniciar la seua pròspera carrera com a editor de publicacions eròtiques amb un butlletí informatiu on apareixien nues les models del seus locals de *strip-tease*. Poc temps després, al juliol de 1974, editava *Hustler*, una publicació que volia establir una línia de periodisme sensacionalista i d'investigació que atemptara directament contra el poder polític, els costums sexuals i les creences religioses dels nord-americans. En el primer editorial, Flynt ironitzava sobre els directes competidors i definia els seus propòsits: "Qualsevol pot ser un seductor (*Playboy*) i tenir un àtic (*Penthouse*) però fa falta tot un home per poder ser un desvergonyit macarró (Hustler). Amb aquesta filosofia, posem a la seua disposició la revista per a homes més avançada del segle."

En els primers dos anys d'existència, la revista va aconseguir escandalitzar l'opinió pública nord-americana amb jocs explícitament eròtics entre dones, pubis rasurats, l'interior d'una vagina amb una malaltia venèria, la portentosa erecció de l'actor porno John Holmes o escenes de zoofília protagonitzades per Linda Lovelace. Hustler també va publicar en exclusiva les fotografies de Jaqueline Kennedy Onassis prenent el sol nua en una illa grega. Aquests reportatges fotogràfics generaren les protestes dels moviments socials més conservadors i de les feministes, però contribuïren a augmentar la venda de la revista. A la fi dels anys setanta, Hustler aconseguia superar els tres milions d'exemplars mensuals i Larry Flynt consolidava el seu imperi amb la creació d'una xarxa de publicacions eròtiques i la producció d'incomptables pel·lícules classificades "X".

Més enllà de la provocació eròtica, Hustler va publicar reportatges d'investigació periodística sobre la

ARXIU

'Hustler' acostuma a fer bromes salvatges sobre la política. En la imatge, es burla sexualment de George i Bárbara Bush.

corrupció dels funcionaris i polítics de Washington i sobre els escàndols sexuals de certs líders religiosos integristes i magistrats ultraconservadors.

Les pàgines d'humor paròdic i d'acudits s'han caracteritzat sempre per l'apologia del mal gust, l'escatologia i d'altres conductes políticament incorrectes com el racisme, la xenofòbia, el masclisme o l'homofòbia. Els muntatges fotogràfics d'una monja defecant creus o del Pare Noel practicant la masturbació foren motius de diverses demandes judicials. L'any 1983, el predicador integrista Jerry Falwell fou protagonista d'un paròdic anunci de licor Campari

La redempció de la vídua 'grunge'

El escándalo de Larry Flint donarà a conèixer majoritàriament a l'estat espanyol Courtney Love, fins ara objecte de culte minoritari per part dels afeccionats als sons de l'últim rock *underground* americà. La seua biografia concorda amb un mite molt volgut pels nord-americans: el d'aquell que viu el descens als inferns per aconseguir després la redempció.

Nascuda el 1965 al si d'una comuna *hippy*, Love Michelle Harrison (el seu nom vertader) va conèixer prompte les conseqüències d'una família desestructurada. Amb un caràcter agressiu, des de petita va inclinar-se cap a activitats poc recomanables, que la dugueren a un grapat de reformatoris i al món de la droga.

Als setze anys ja treballava com a ballarina de *strip-tease*, fins que va recalar a Londres, on va viure el *punk way of life* i va participar en els films d'Alex Cox *Sid i Nancy* i *Straight to hell* (*Directos al infierno*), en el qual ja va fer de protagonista.

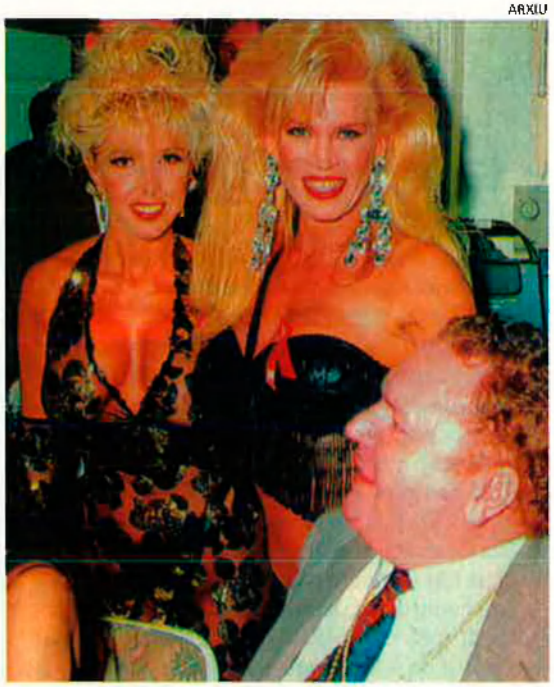
Després d'algunes temptatives més, Courtney va dirigir els seus esforços cap al rock. Després de breus intents *amateurs*, i un pas fugaç per Faith No More, va formar el seu primer grup amb Jennifer Finch (L7) i Kat Bjelland (Babes in Toyland). Juntes no van arribar a res, i Courtney es traslladà a Nova York, on va fundar Hole, que va debutar amb el *single Retard girl* (1990), i el 1991 editaren l'LP *Teenage whore*. Aquest treball els va catapultar al primer lloc de promeses del rock alternatiu americà.

Poc després, Courtney es casà amb Kurt Kobain, líder de Nirvana, i la parella es va convertir en carnada per a la premsa groga. Un malson que va arraconar els seus mèrits musicals. Poc va importar que temps després apareguera el seu segon LP amb Hole, *Live through this*, un dels millors discs de rock dels noranta: Courtney portava l'etiqueta posada.

Totalment neta de drogues, el 1996 va gravar amb Hole una cançó ("Gold dust woman") per a la banda sonora d'*El Cuervo, Ciudad de Ángeles*, mentre que es va prodigar de nou al cinema amb xicotets papers, encara que la redempció definitiva ha arribat amb el film de Milos Forman. La seua interpretació de la terminal esposa de l'excèntric Larry Flynt ha estat nominada a un Globus d'Or. **Eduard Guillot**

(autor de *Hole*, d'edicions la Màscara)

ARXIU

Larry Flint sempre ha aparegut envoltat de les més exhuberants estrelles del cinema X. Ací ho fa amb Victoria Paris (esquerra) i la avui mítica Amber Lynn (dreta), especialista en disciplines lèsbiques i anals.

on confessava el seu alcoholisme i les seues relacions sodomites amb la seua mare. Falwell va denunciar Flynt per calúmnia i exigí una indemnització de quaranta-cinc milions de dòlars, però tan sols en va obtenir 200.000.

La trajectòria professional de Flynt ha estat marcada per una implacable persecució judicial. L'any 1977, el rei de la pornografia fou processat per obscenitat i sentenciat a vint-i-cinc anys de presó que no va complir.

Cinc anys després, l'indòmit editor passava sis mesos a la presó per haver publicat un reportatge on es denunciava l'existència d'una xarxa de tràfic de drogues, extorsió i proxenetisme relacionada amb alts càrrecs de l'administració Reagan. Malgrat la dura condemna, la seua opinió sobre la justícia del seu país no va canviar: "El Tribunal Suprem està format per vuit cretins i un cony."

Al principi de la dècada dels vuitanta, Hustler s'interessà per les notícies sobre la pròspera indústria del cinema X. Les principals figures del porno de les últimes dues dècades han estat protagonistes dels reportatges de la revista.

Després de més de vint anys de polèmica, Hustler manté un públic fidel majoritàriament masculí. La procedència social i el nivell acadèmic dels lectors és diversa, com Flynt posava de manifest en una entrevista: "Sempre he pensat que *Hustler* hauria de ser una publicació dirigida als obrers de la construcció que viuen a les zones marginals, però quan començàrem a fer estudis sobre el nostre públic, descobrírem que els lectors de *Hustler* era gent amb estudis secundaris o llicenciats universitaris."

L'exhibicionisme com a estratègia publicitària. Larry Flynt no ha tingut cap prejudici a fer servir els tràgics esdeveniments de la seua vida privada com a material per als reportatges sensacionalistes de *Hustler.* Un dels episodis més increïbles fou la revelació divina que va tenir l'editor quan viatjava en direcció a Colorado al principi de 1997. Jesucrist i l'apostol sant Pau van aparèixer a la cabina del seu avió privat per recomanar-li un canvi d'orientació editorial cap a continguts més socials i un major respecte de la sexualitat femenina. La resposta de Flynt a aquest missatge diví fou publicar una portada de Hustler amb el cos d'una dona nua passant per una trituradora de carn amb la següent consigna: "No tornarem a penjar dones com si foren trossos de carn".

"Qualsevol pot ser un seductor (Playboy) i tenir un àtic (Penthouse), però cal tot un home per a ser un desvergonyit macarró (Hustler)."

El 1978, Larry Flynt fou víctima d'un greu atemptat comès per un francotirador desconegut a la ciutat de Georgia. L'editor va rebre tres trets a l'espina dorsal i va quedar paralític. Tres mesos després, les fotografies de Flynt mostrant les seus ferides encara obertes foren publicades per *Hustler.*

Reduïda la seua mobilitat a una cadira de rodes, Flynt va patir diverses depressions i persistents dolors a la columna vertebral que intentà mitigar amb el consum de narcòtics fins convertir-se en un addicte a les drogues. Després de l'atemptat, la seua dona Althea va fer-se càrrec de la direcció de totes les seues empreses. Althea era una jove ballarina d'*strip-tease* i model de *Hustler* que Flynt va conèixer en un dels seus locals d'espectacles eròtics. La difícil situació personal de l'editor s'agreujà encara més quan la seua dona s'afeccionà a l'heroïna i va agafar la sida al principi de la dècada dels vuitanta. Després d'anys de patiment i malaltia, Althea va morir l'any 1987 en un accident a la banyera de la seua mansió de Hollywood.

Flynt havia tornat a dirigir el seu multimilionari negoci al 1982 després de ser operat amb una innovadora tecnologia làser que va eliminar els dolors crònics causats per l'atemptat. L'any 1984, l'editor desafiava novament el sistema polític nord-americà anunciant la seua candidatura a la presidència pel Partit Republicà amb la següent declaració: "Sóc ric, blanc i pornogràfic. Tinc els mateixos drets que l'embogit vaquer nuclear de Ronald Reagan. Com ell, jo també he patit un atemptat per defensar les meues creences."

En els últims anys, el creador de *Hustler* ha viscut reclòs a la seua mansió de Los Angeles intentant superar l'addicció a l'heroïna i als calmants. Amb l'estrena del film biogràfic *The People vs. Larry Flynt*, el veterà editor ha tornat a la vida pública concedint entrevistes per a diversos mitjans de comunicació com la revista *George* o el programa de Larry King en la CNN. Malgrat el tractament crític de la seua biografia, Flynt sembla encantat amb el film de Milos Forman perquè li reporta publicitat gratuïta per a les seues publicacions eròtiques i complau la seua personalitat exhibicionista i egòlatra.

Lluc Soler

Jaume I retorna pel sud

El Bloc de Progrés Jaume I ha inaugurat el seu casal d'Alacant. És el primer d'una sèrie que pretén estabilitzar amb locals permanents les activitats de l'associació.

FERRAN BOLTA

FERRAN BOLTA

Eren les dotze de la nit passades però la gent continuava xarrant i xarrant i no semblava que la inauguració del local haguera acabat feia ja més de tres hores. L'adreça: Alacant, carrer d'Elda núm. 17. El local: Seu del Bloc Jaume I. La inauguració del primer centre logístic del moviment cívic que més ha animat la vida social (i política) valenciana dels últims anys va ser tot un èxit.

Més de cinc-centes persones es van reunir la nit del divendres 21 per donar obertura pública al casal. L'acte, a més de servir per inaugurar la seu, va convertir-se també en un homenatge a Vicent Gonzálvez, Vicent d'Alacant, una figura que durant els anys seixanta, gairebé en solitari, continuava reivindicat que la llengua natural d'Alacant era el valencià. Vicent va ser l'encarregat de tallar la cinta inaugural, content de veure, "qui ho podia imaginar!", tanta gent al voltant d'una causa que abans era tan minoritària. Entre els presents, a més dels diputats autonòmics d'Esquerra Unida Pasqual Mollà i Manuel Alcaraz, hi havia el secretari del Bloc, Eliseu Climent, i l'escriptor Enrique Cerdán Tato, que van fer sengles discursos inaugurals. Cerdán Tato va realitzar una primera part del seu parlament en català, i es va referir en concret a la figura de l'artista Josep Renau, una exposició del qual es troba a les parets del local i continuarà fins al 4 d'abril. El crític Josep Lluís Peris va arrodonir la presentació de l'obra de Renau i un recital de poesia valenciana va cloure, oficialment, l'acte. Però el públic, que es trobava en el seu ambient, no volgué anar-se'n fins molt de temps després perquè un espai per a conversar és cada dia una troballa més rara.

FERRAN BOLTA

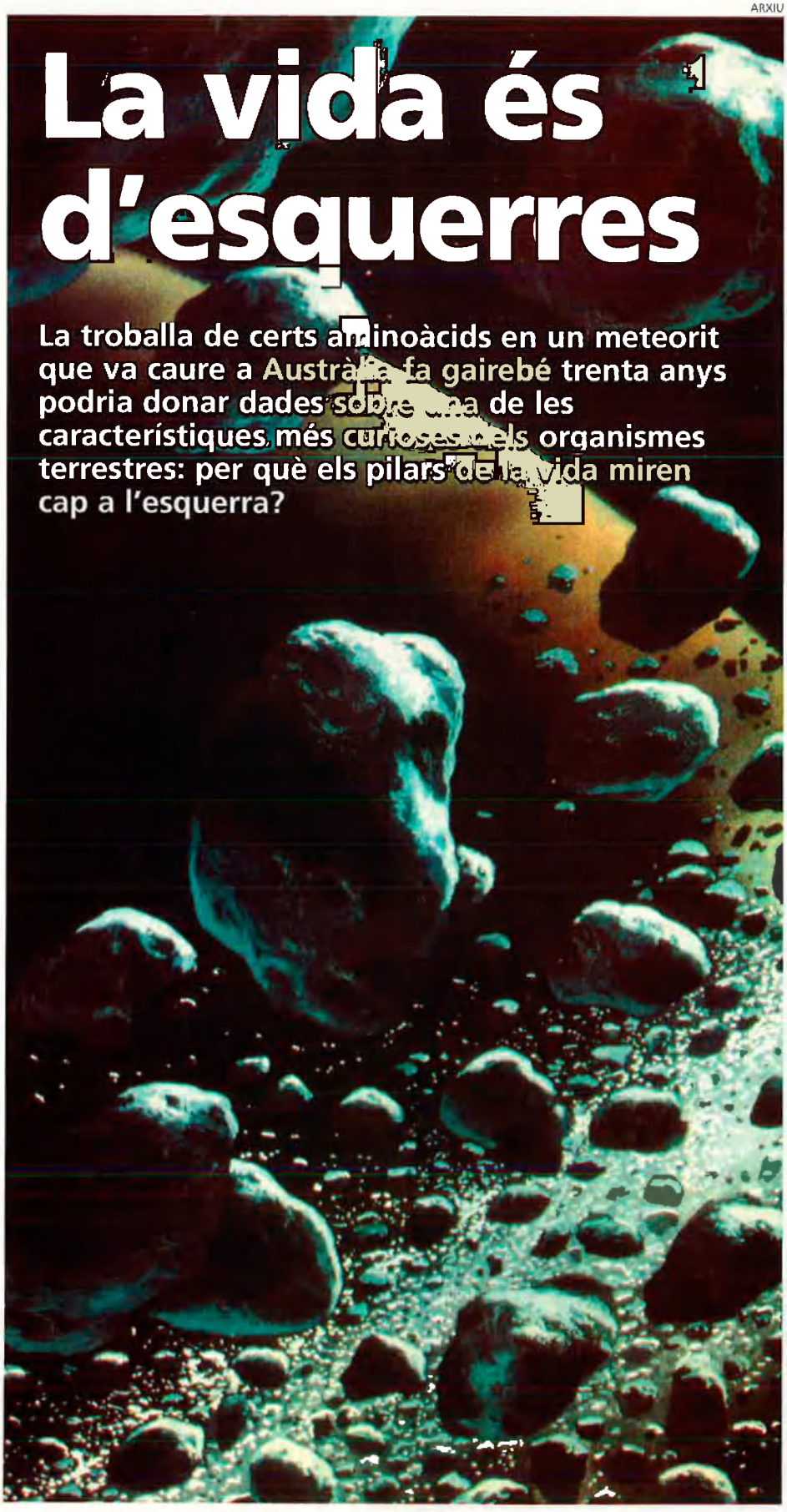

Després de la inauguració vindrà la part més difícil: la continuïtat. Els promotors ja han presentat una llista d'actes, tertúlies i debats, i cursos molt variada: ceràmica, bonsais, pintura, italià, francès, i, fins i tot, valencià.

Jordi Sebastià

A l'esquerra, Vicent d'Alacant talla la cinta inaugural amb Eliseu Climent i Cerdán Tato, al darrere. A la dreta i baix, dos aspectes del local durant la inauguració. 110 metres quadrats pel país i pel progrés.

ARXIU

La vida és d'esquerres

La troballa de certs aminoàcids en un meteorit que va caure a Austràlia fa gairebé trenta anys podria donar dades sobre una de les característiques més curioses dels organismes terrestres: per què els pilars de la vida miren cap a l'esquerra?

Com sabríem si un ésser viu és extraterrestre? Al marge de les dades que ens aportés el seu aspecte, una prova bioquímica ens en podria donar la resposta: per a ser dels nostres, els seus aminoàcids han de ser "d'esquerres". Es tracta d'una afirmació que pot sorprendre, però que respon a una de les característiques més curioses de la vida terrestre.

Efectivament, a la Terra, la vida es distingeix per la asimetria dels seus components bàsics. Tant els aminoàcids –components de les proteïnes– com els nucleòtids –components dels àcids nucleics que porten el missatge genètic– tenen una estructura que revela una tendència curiosa. Ve a ser com si d'una immensa capsa algú n'hagués tret només els guants de la mà esquerra, tot i que, lògicament, n'hi ha el mateix nombre que de la mà dreta.

Els aminoàcids, com els sucres i alguns altres compostos, tenen la propietat de desviar cap a costats diferents la llum polaritzada que els travessa. Això es produeix perquè poden existir en dues formes diferents, idèntiques en tot, però una de les quals és la imatge especular de l'altra. Per això s'anomenen enantiòmers (d'*enantíos*, oposat). És el mateix que passa amb les mans: la seva forma és la mateixa, però només les encaixem si les situem oposades. Per això, de la propietat d'aquestes substàncies, se'n diu quiralitat (del grec *cheír*, mà).

Els aminoàcids poden desviar la llum cap a la dreta o cap a l'esquerra i per això s'anomenen, respectivament, dextrogirs o levogirs. Les barreges d'aquestes dues formes quirals no desvien la llum, com sigui que hi ha una quantitat semblant de cada estructura i l'efecte s'anul·la –s'anomenen barreges racèmiques–. Però, curiosament, totes les proteïnes del nostre cos i de la resta d'éssers vius són formades d'aminoàcids que miren cap a l'esquerra i que anomenem L-aminoàcids. Això requeriria un matís, perquè, en realitat, la divisió no es basa en la desviació de la llum cap a l'un costat o l'altre, si-

nó en la comparació amb l'estructura d'un sucre anomenat L-gliceraldehid. Però sense aprofundir en certs detalls, podem simplificar tot dient que els aminoàcids dels éssers vius es troben orientats cap a l'esquerra.

Això no impedeix que aprofitem compostos dextrogirs. Podríem dir que a l'hora d'alimentar-se l'organisme ho aprofita tot, però que els L-aminoàcids són els únics acceptats per a l'estructura del cos –tret d'alguns casos–. A les nostres proteïnes, un D-aminoàcid hi encaixaria tan malament com el guant de la mà dreta posat a la mà esquerra.

Distingir entre els compostos d'un tipus o d'un altre pot ser molt important. Fa uns anys un tranquil·litzant anomenat talidomida va provocar greus malformacions en els fills de dones que en prengueren durant l'embaràs. Després es va saber que, de la talidomida, n'hi ha dos enantiòmers i que l'un és perjudicial, però que l'altre té efectes positius. La síntesi química permet d'obtenir només un dels enantiòmers i per això la talidomida podria utilitzar-se sense riscos.

Tornant a les molècules de la vida, la raó per la qual els aminoàcids utilitzats només són del tipus L és desconeguda. Hi ha unes quantes hipòtesis, però la comunitat científica no s'inclina clarament per cap. La síntesi d'aminoàcids dóna una barreja de L i D i no es coneix cap raó per la qual la vida no s'hagués recolzat en D-aminoàcids. Per això, hom pensa que tot va ser qüestió d'atzar.

El moment decisiu. Però al marge del perquè de la tria dels L, hi ha unes altres preguntes. N'és una: en quin moment la vida va decidir-se per aquests aminoàcids? Les primeres teories afirmaven que els primers organismes podien tenir barreges racèmiques i que l'evolució va portar, d'alguna manera, a aquesta tria. Més recentment s'ha dit que la asimetria ja quedava definida en les molècules que van permetre de formar els primers organismes autoreplicants.

Quan Staley Miller va aconseguir, el 1952, de reproduir les suposades –en aquell temps– condicions dels mars i de l'atmosfera de la Terra primitiva i va produir-hi descàrregues elèctriques durant uns dies, obtingué diversos compostos, entre els quals hi havia barreges racèmiques d'aminoàcids. Això indicaria que potser la vida s'originà a partir d'una barreja d'aminoàcids L i D i que més endavant es produí el predomini dels L.

Però és probable que la matèria que va donar lloc als primers organismes vius arribés de l'espai. Aleshores, seria important de saber si en alguns altres punts del sistema solar els aminoàcids també se sintetitzen en barreges racèmiques.

Els aminoàcids del meteorit de Murchison podrien indicar que la vida en altres llocs del sistema solar és, bioquímicament, d'esquerres.

El 28 de setembre de 1969 va caure a Murchison (Austràlia) un meteorit. Les anàlisis van revelar que contenia, entre més compostos, aminoàcids. Fins aleshores, quan se'n trobaven en un meteorit, hom pensava que potser provenien de contaminació, afegida a la Terra mateix. Però del meteorit de Murchison no es podia dir això, perquè contenia barreges racèmiques. La contaminació terrestre només hi hauria aportat L-aminoàcids.

Significa això que fora de la Terra els aminoàcids se sintetitzen també mesclats? Vol dir que a la Terra les primeres formes de vida varen haver de sorgir a partir de barreges racèmiques? El recent treball publicat per John R. Cronin i Sandra Pizzarello, de la Universitat de l'Estat d'Arizona, a la revista *Science* pot aportar un nou punt de vista. Aquests dos investigadors han analitzat precisament el meteorit de Murchison i, en uns compostos concrets, hi han trobat una certa preponderància de L-aminoàcids.

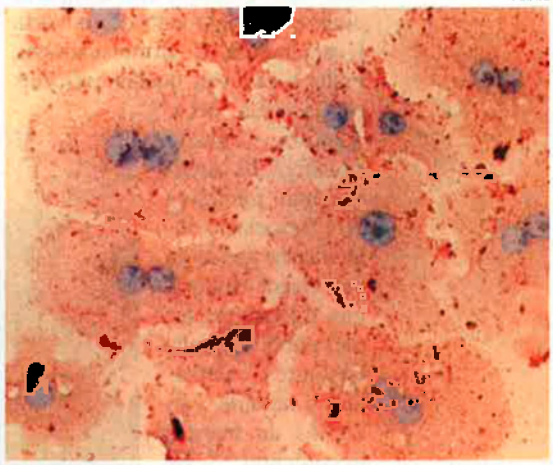
Naturalment, podríem pensar que això indica contaminació terrestre. Però, per al seu estudi, Cronin i Pizzarello han triat, entre els aminoàcids presents en el meteorit, els més rars –o fins i tot desconeguts– a la Terra. Per tant, és obvi que aquests aminoàcids els va portar el meteorit.

A l'espera de noves recerques i hipòtesis, aquest treball sembla indicar que, d'alguna manera, certes condicions de l'espai comporten una major abundància de L-aminoàcids que no de D-aminoàcids. Per a Cronin i Pizzarello, això es produiria en el medi interstel·lar i per això la matèria procedent de l'espai podria haver tingut un paper determinant perquè la vida a la Terra utilitzés només els L-aminoàcids.

Queden encara moltes respostes per trobar. Però la troballa al meteorit de Murchison podria indicar que en alguns altres llocs del sistema solar la vida també ha hagut de basar-se en els L-aminoàcids. Això impediria de distingir les traces dels organismes terrestres primitius dels marcians, posem per cas. El nostre extraterrestre del principi seria –bioquímicament– d'esquerres, com nosaltres.

Xavier Duran

ARXIU

Les proteïnes de tots els éssers vius, des dels més petits, estan formades per L-aminoàcids. La raó per la qual els aminoàcids utilitzats només són del tipus L encara és desconeguda.

L'Associació Joan Fuster prepara una petició als ajuntaments de Sueca i Palafrugell per tal que els dos municipis s'agermanen en un any com aquest on coincideixen les celebracions dels seus fills més il·lustres: Joan Fuster i Josep Pla.

Paisatges units per la lletra

Dos escriptors: Josep Pla, el viatger, i Joan Fuster, el sedentari, que tenen en comú molt més que la llengua i el calendari vital. Ambdós van compartir molts i bons moments de conversa i camaraderia i, afortunadament, molts d'ells van quedar reflectits en la seua obra. Aquesta relació fructífera ha motivat una iniciativa de l'Associació Joan Fuster, presidida per Vicent Ventura, que tractarà de fer més públics aquells encontres, personals o literaris, i fixar-los de manera documental. Es tracta, senzillament, d'agermanar els pobles natals dels dos escriptors, Sueca (la Ribera) i Palafrugell (l'Empordà).

Els dos municipis es preparen per celebrar un any de promoció i homenatge als respectius escriptors. L'Any Pla commemora el centenari del naixement d'aquest escriptor, i l'Any Fuster, el 75 aniversari del naixement i el cinquè de la mort de l'assagista de Sueca i l'agermanament seria l'excusa ideal per crear una línia de col·laboració.

De moment, només hi ha hagut contactes informals de membres de l'associació amb els dos alcaldes, Salvador Gil, de Sueca i Francesc Suné, de Palafrugell, que han acollit molt bé la proposta. L'associació elabora actualment un document, per concretar totes les activitats que es derivarien de la iniciativa, que serà presentat en breu als dos ajuntaments. Els promotors pretenen que en les respectives commemoracions es dedique una part a recordar la relació entre els dos escriptors i aprofundir així les comunicacions entre els dos pobles. Com a memòria escrita del fet, Maria Josep Cortès, professora d'Història a la Universitat de València, ha començat a recopilar els textos dels dos autors on cadascú d'ells parla de la figura, l'obra i el poble de l'altre. Són molt diversos. Segons la pròpia Maria Josep Cortès: "s'aprecien molt bé les diferències entre els estils i les preocupacions dels dos escriptors. Fuster té molts textos on fa crítica literària de l'obra de Pla, i en canvi, fins ara, no he trobat cap referència a Palafrugell, o els paisatges que envolten l'univers de Pla. Tot i que Fuster, que era poc viatger, sí que va anar a Palafrugell. Al contrari, Pla té moltes descripcions de Sueca i els seues paisatges". El periodista Vicent Martí, fundador de la Societat d'Amics, Coneguts i Saludats de Josep Pla, coincideix en les diferències: "Pla és qui descriu i conta. Fuster no. Pla és un narrador, amb preocupació pels paisatges i el detall, que fa un treball molt diferent del de Fuster."

ARXIU

Josep Pla i Joan Fuster van tenir una relació intensa que es reflecteix en molts escrits sobre les obres i les personalitats respectives. La iniciativa pretén de recopilar-les.

L'Associació Joan Fuster té previst publicar després aquesta recerca en un mateix volum. Entre els fragments, EL TEMPS n'ha seleccionat un (Veg. requadre) on els dos escriptors comenten un mateix moment, des de perspectives ben diferents. Es tracta d'una visita de Pla a Sueca feta durant l'estiu del 1953. Ell i Fuster recorren el trajecte que separa la ciutat de la Ribera, de València. El paisatge impressiona Pla, que el qualifica de "realment magnífic". I són les qualificacions de Pla les que pro-

Impressions d'un panorama

Així, deia que els tarongers m'agradaren, perquè em semblà que el paisatge que formaven era útil, positiu, reditici –des del punt de vista dels diners, s'entén– i concret. Quan vaig dir a Joan Fuster aquesta meva manera de veure les coses, em mirà sorprès. Aquesta sorpresa em demostrà, per primera vegada, que Fuster era un pur intel·lectual. Quin paisatge li agradava, al senyor Fuster? Jo he conegut i tractat intel·lectuals, poetes, escriptors, persones importants, a qui agradaven els paisatges estèrils, o sigui el Sàhara. El seu punt de vista era, naturalment, estètic. Ara que s'escau, declararé que no he sabut mai el que és l'estètica, ni l'art, ni totes aquestes impressionants collonades, que només poden tenir el valor de sortir un moment de la vulgaritat universal i general i que després d'aquest esglaó ja no es pot passar. L'estètica, l'art, la filosofia de l'art, ha destruït la tradició artística, perquè sempre l'art havia estat utilitari: la utilitat religiosa, política, patriòtica, senyorial, feudal o monetària. Jo crec que l'art, com totes les coses d'aquest món, ha de ser utilitari, és a dir, alimentari, i en aquest moment, que hi ha tanta gent, ha de contribuir als ideals actuals. Quin paisatge defensa el senyor Fuster davant el paisatge utilitari dels tarongers? No ho vaig saber mai. Llavors Fuster era un jove, alt, sec, esvelt, que tenia un tic al nas que semblava –quan se li produïa– que bufava.

ARXIU

Paisatge de Sueca. Els arrossars, els tarongers, les hortes, provoquen en Fuster i en Pla opinions dispars.

Josep Pla (*Direcció Lisboa*)

Quan Josep Pla vingué al meu poble, va passar-se l'estona elogiant-me el paisatge. Davant l'arrossar pulcre, davant les hortes fines i arreglades que travessàvem camí de València, Pla em repetia: "És bonic! I és bonic perquè és ric!". Sentint-lo, jo pensava en un vell paper de don José Ortega y Gasset, una remota pàgina d'*El espectador*. No vaig gosar recordar-la a Pla, que precisament acabava de reprotxar-me "un excés de cultura germànica passada per Madrid"–o, dit d'una altra manera: massa reminiscències de formació amb el segell de la *Revista de Occidente*. Citar Ortega aleshores, encara que només fos a títol "documental" hauria estat com donar-li la raó, i la veritat és que jo no estava disposat a tant. Però les paraules d'Ortega em ballaven pel cap i per contrast, naturalment. Josep Pla m'havia formulat una "interpretació econòmica del paisatge" –"és bònic perquè és ric"–: allò que el senyor Ortega escrivia era tot el contrari. (...).

Confesso que el tema, en ell mateix, no arriba a apassionar-me. Mai no he estat massa sensible als encants del paisatge: això és una de les moltes limitacions que em reconec. Per *paisatge* entenc una concepció de la terra –en el sentit més ampli del vocable *terra*– basada en el pur plaer visual: un simple objecte de contemplació. Un tros de geografia es converteix en "paisatge" quan l'apreciem "només" amb els ulls.

Joan Fuster (*L'home mesura de totes les coses*)

voquen l'estranyesa de Fuster, i l'estranyesa de Fuster la que provoca la intriga de Pla. Pla acabarà considerant Fuster "un nyicris. És un home que no menja res, que fuma, beu, sent música i llegeix". I Fuster ratificarà la seua idea que Pla amaga sota el treball d'escriptor la figura d'un pagès profundament preocupat pel rendiment agropequari: "Pla no s'enganya: no negligeix mai la constatació del diner, *deus ex machina* de la nostra societat. En té plena consciència, i aquesta consciència irriga tots els seus escrits. A escala de pagès –i dins la seva temàtica rural–, el factor econòmic pren, en Pla, la figura de la propietat rústica. No és ell un *kúlak?* Un pagès té sempre "la mirada fixa sobre el rendiment", diu Pla. Un *kúlak* –i tot pagès si no és un *kúlak* és aspirant a *kúlak*– fixa la mirada en el rendiment i en el títol jurídic que li permet d'apropiar-se'l. Qualsevol pàgina descriptiva de Pla, observada a contraclaror, com observaríem un full de paper de barba, hi deixa veure, en filigrana, el Registre de la Propietat".

Des del paisatge de Sueca una reflexió sobre l'estil, sobre la propietat o el mateix sentiment del paisatge. Només un exemple d'una relació que pot reportar alguna sorpresa, sempre enriquidora; una excusa perfecta per ajuntar esforços, al nord i al sud del Sénia, en un any de celebracions.

Jordi Sebastià

'Faust' o l'inici del centenari Villalonga

El Teatre Principal de Mallorca presenta 'Faust', de Llorenç Villalonga, la primera activitat que el Consell Insular de Mallorca ha programat per commemorar el centenari de l'escriptor.

ARXIU

Llorenç Villalonga, de qui es commemora enguany el centenari del seu naixement. 'Faust' és la primera activitat del centenari.

La representació teatral, que estarà en cartell fins el proper dia 9 de març, va ser estrenada el dijous passat, dia 27. L'obra, escrita per Villalonga el 1956, és una reinterpretació del mite de Faust, situat a la Mallorca de mitjan segle XIX, en un ambient social aristocràtic, rural i profundament religiós. De fet és un drama que, en paraules del biògraf de Villalonga, Jaume Pomar, "escenifica una part de *Bearn*, obra que l'autor sempre considerà punt àlgid de la seva producció. Sens dubte és oportú posar a l'abast del gran públic el triangle Maria Antònia-Xima-Tonet. L'autor que mai no pogué estrenar en el Teatre Principal en vida, ara sens dubte se sentiria complagut si ho pogués veure, ocult entre les ombres de qualsevol llotja. Hom pot considerar aquesta representació com a primera estrena de *Faust*..." El muntatge, dirigit per Josep Pere Peyró, és una adaptació molt fidel a l'obra villalonguiana, tot i que s'han introduït elements de la dramatúrgia més moderna. En aquest sentit el director del Teatre Principal, Pere Noguera, explicava que "amb *Faust* serà la primera vegada que s'utilitza en un muntatge escènic tota la profunditat i l'alçada que permet l'escenari del Teatre".

El paper protagonista, el Senyor, va a càrrec de l'actor mallorquí Simó Andreu. Altres noms del repartiment són Aina Frau –Na Maria Antònia–, Caterina Maria Alorda –Na Xima–, Rafel Ramis –senyor Rector–, Maria Reus –Madò Francina–, Mercè Guitart –La Loca–, Enric Garcia –El Majoral– i Pablo López –un valet–.

El director de l'obra, Josep Pere Peyró, explica –en el tríptic de presentació de l'obra– com es trobà amb el Villalonga dramaturg i com es decidí a portar endavant el projecte: "Honestament i amb molta vergonya vos he de fer una confessió: en Llorenç Villalonga no era un autor de la meva *nòmina* i era, fins i tot, un dramaturg desconegut per a mi. Coneixia el Villalonga novel·lista, fins que aquesta obra, *Faust*, va caure a les meves mans i em vaig trobar amb un dramaturg brillant, una obra sòlida i ben estructurada i sobretot, amb un gran creador de personatges..."

Miquel Payeras

L'home de l'aigua

Francesc de Paula Burguera

És una història d'un home que lluita amb la terra i la natura amb què conviu i estima, com ho fa també amb els seus veïns i les seues supersticions.

Int. de Josep Palomero
112 pàgs. 900 ptes.

Bromera
"Bromera/Teatre", 15

Criteris lingüístics

Aquests Criteris lingüístics, dirigits per Josep Lacreu, pretenen indicar l'opció mes adequada per a l'ús del valencià en l'àmbit de les dependències administratives de la Generalitat Valenciana. Són, a més, un punt de referència molt útil per a qualsevol usuari de la nostra llengua.

Denes 10 Editorial
"Propostes lingüístiques", 1

Olaia es desmaia i altres contes

Vicent Palatsí

Marta ha rebut una carta, Verònica s'ha quedat afònica, Olaia es desmaia... Quinze contes amb quinze protagonistes que tenen la teua edat, que van a escola i que viuen situacions tan reals que et podrien passar a tu.

Dibuixos d'Àngels Comella

Editorial Tàndem
"La bicicleta groga", 15

"El decret assegura el bilingüisme"

Joan Flaquer (Palma, 1965) és el conseller d'Educació i Cultura del Govern balear i, per tant, responsable de l'aprovació de l'anomenat 'decret de mínims' que instaura el 50% de l'ensenyament en català a les Balears.

JOAN CELIÀ

Què és el decret de mínims que ha aprovat el seu Govern?

—Fonamentalment és la demostració de la voluntat clara i decidida del Govern d'impulsar el procés de normalització lingüística. Això no pot oferir cap tipus de dubte per a ningú. Per altra banda, el decret pretén garantir que els ciutadans d'aquesta comunitat autònoma siguin capaços de viure en una situació de bilingüisme. És a dir, conèixer, estimar, respectar i usar indistintament, en funció de l'àmbit en què es trobin, qualsevol de les dues llengües oficials de la comunitat. El millor mecanisme per aconseguir això és aquest decret de mínims que garanteix el mínim d'ensenyament en llengua pròpia perquè és aquesta la que està en desavantatge, i assegura a l'administració educativa –nosaltres, a partir de l'any que ve– el control de l'equilibri en l'aprenentatge de les dues llengües. Assegura, en defintiva, el bilingüisme.

—Es plantegen la possibilitat de crear sistemes coercitius per aquelles escoles que puguin mostrar-se reticents a acceptar els mínims?

—No crec que sigui necessari. A mi m'espanten aquestes paraules. Estic convençut que els centres d'ensenyament són conscients i accepten perfectament el caràcter oficial de les dues llengües i que han d'existir uns mínims d'ensenyament en llengua pròpia. Estic convençut que no serà necessari posar cap tipus d'element coercitiu.

—S'ha sentit pressionat, a l'hora de fer el decret, per les manifestacions en favor d'una major defensa del català, o bé per aquells que no accepten la unitat lingüística?

—No. Nosaltres tenim una legimitat democràtica, expressada per les urnes, que ens autoritza plenament a dur endavant el nostre projecte lingüístic. Per tant no em sent objecte de pressió ni d'uns ni dels altres. Aquest decret –preparat pel meu equip amb el vist-i-plau del president– és el que entenem que s'ajusta i respon a les demandes d'aquesta societat.

—Li ho demanaré més concretament, com avalua les mobilitzacions populars en favor de la llengua que s'han viscut els darrers dos anys i que s'iniciaren contra un altre decret del Govern, l'anomenada Ordre Rotger?

JOAN CELIÀ

"Si hi ha un col·lectiu que ha fet molt per la normalització lingüística, ha estat el dels escriptors en llengua catalana."

—Crec que són molt respectables, amb independència del fet que jo crec que no responien totalment a una oposició a l'Ordre Rotger sinó a un rerefons molt més ample... però li puc assegurar que el present decret no sorgeix per res que tengui a veure amb aquestes mobilitzacions. El decret s'aprova perquè el govern creu que és necessari.

—El decret és del Govern i del PP, però sembla que en el seu partit hi ha reticències a l'hora, per exemple, d'acceptar la unitat lingüística

—Jo no les he apreciades. El PP està compost per molta gent, de sectors molt amples. Quan hi ha una normativa d'aquest tipus és normal que pugui haver-hi gent que hi estigui més o manco d'acord. Però per damunt d'això sí que puc assegurar que, en general, està molt ben vist dins el PP.

—Passem a un altre tema. Ha sobtat que un conseller de Cultura reunís un grup d'escriptors per parlar de temes de cultura, una iniciativa inèdita fins ara.

—Ha estat la primera reunió, però no serà la darrera. Ho hem fet perquè entenem que si hi ha un "gremi" –amb perdó per l'expressió perquè pot ser que no s'ajusti a la realitat– que ha fet molt per la normalització lingüística, ha estat precisament el dels escriptors en llengua catalana. Patint i sofrint les dificultats d'un mercat no massa ample han estat fermes en les seves conviccions. Des d'aquest punt de vista crec que han fet una gran tasca per la normalització. Per això m'interessava escoltar les seves opinions sobre aspectes diversos de la cultura i de quina manera pensen ells que nosaltres podem ajudar a la seva tasca. Per mi va ser molt positiva l'experiència, malgrat que ja sabia que és un col·lectiu molt heterogeni. Però per això mateix crec que aquesta diversitat dóna riquesa perquè s'expressen opinions múltiples.

—Concretem. Una de les qüestions estrella és la famosa subvenció a la creació, que si bé s'ha plantejat a Catalunya, també a Mallorca és reivindicada per algun creador. Què en pensa?

—És molt perillós perquè significa entrar en un terreny complicat pels greuges i discriminacions que es poden crear. Som molt poc partidari d'aquest tipus d'actuació. En qualsevol cas si es produís crec que seria fonamental actuar a partir d'uns criteries objectius, rigorosos i que evitassin la discriminació.

—Passem a un altre bloc: l'educació. Si no hi ha res que ho impedeixi, les competències han d'arribar de manera immediata

—Sí, el dia 1 de gener de 1998

—... per tant, no seran efectives fins el curs 1998-1999?

—La veritat és que precisament aquest és un dels problemes que tenim plantejats. En el moment en què tenguem les transferències, estarem a mitjan curs 1997-98. Això em preocupa molt. Volem aconseguir que el curs no es ressentesqui gens per un fet administratiu, com és una transferència. Crec que aquí ens hi jugam molt. Per això caldrà que ens coordinem estretament amb el Ministeri d'Educació i Cultura.

"Serà un conseller del PP qui farà les passes per aconseguir l'obligatorietat del català per als docents vinguts de fora quan els ministres del PSOE no n'han feta cap durant dotze anys. Evidentment jo estic a favor de la catalogació bilingüe."

—Té la sensació que hi ha sectors que l'esperen amb les armes parades?

—No, no veig cap motiu. Els problemes que pugui tenir aquesta comunitat autonòma no es resolen en un, dos o tres anys. Han passat ja molts anys des de la democràcia, el partit socialista ha estat dotze anys governant i si aquest partit ha tengut aquest marge... estic convençut que els sindicats sabran que també han de donar un termini ample a una nova administració.

—A pesar de les seves bones paraules, el fet és que en els sindicats ja s'han sentit veus contràries als criteris que inspiren la política educativa del seu partit

—De Madrid

—Efectivament, el mateix que li espera a vostè quan tengui les competències. Posem per cas que ja

les té. Què opina de la polèmica sobre l'ensenyament privat o el públic?

—Això són cortines de fum. La qüestió és donar el servei, sigui l'estat o la comunitat autònoma. Això vol dir que s'ha de garantir l'ensenyament obligatori de qualitat per a tots els al·lots. Això es pot fer mitjançant l'escola pública –que és la més important i la que més importa al Ministeri– i també es pot fer a través de col·legis privats, els quals reben unes subvencions per facilitar l'accés dels al·lots a aquests col·legis. Per altra banda, jo no veig que en els pocs mesos transcorreguts des que la nova titular, Esperanza Aguirre, va accedir al càrrec hi hagi hagut un canvi dràstic quant a la política del partit socialista. Si el descontentament que es pugui manifestar respon no a una qüestió de filosofia –que no ho crec– sinó a una qüestió de dèficits d'inversions i d'infrastructures... doncs, hi ha hagut dotze anys per manifestar-se i ningú no ha fet ni dit res.

—Un altra qüestió referida a l'educació, que és bastant important a les Illes: l'obligatorietat d'exigir el català als professors que es desplacen de la Península a Balears, que encara no s'ha aconseguit.

—En aquests moments el catàleg laboral –que marca el perfil de cada plaça i que diu si s'ha de ser competent lingüísticament en castellà o en castellà i català– el confecciona el Ministeri. Torn a insistir que hi ha hagut molts anys en què el Ministeri hagués pogut incloure la competència en català i castellà, i no s'ha fet. Què passa? Que el Ministeri –sigui gestionat pel PP o pel PSOE– manifesta un cert temor a catalogar com a bilingües les places perquè tenen el principi constitucional de la mobilitat gogràfica dels funcionaris i l'Estatut dels Treballadors garanteix a un treballador del Ministeri que pugui venir a treballar aquí. Però això no és una forma de pensar només del Ministeri, sinó que els mateixos sindicats, que aquí demanen la catalogació, a Madrid no la volen. No és el mateix veure el problema des d'aquí que des de Madrid. En el moment en què nosaltres siguem competents jo sí que vull fer passes decidides per aconseguir la catalogació

JOAN CELIÀ

bilingüe. I serà un conseller del PP qui farà les passes, quan ministres del PSOE no les han fetes durant dotze anys. Evidentment jo estic a favor de la catalogació bilingüe.

—Com van les relacions entre el seu govern i els de Catalunya i del País Valencià?

—Existeix una relació fluida i positiva que crec que s'ha d'impulsar més. A banda, hi ha relacions bilaterals que són molt positives i estam a punt d'intercanviar exposicions i acords de tipus esportiu amb la Generalitat de Catalunya...

—Creu que el conflicte lingüístic al País Valencià pot enterbolir la col·laboració a tres bandes i, si fos així, quina és la seva opinió?

—Seria un error reduir la col·laboració entre les tres comunitats únicament a qüestions de llengua. Ara, és cert que seria una llàstima que es pogués trencar per la qüestió de la llengua, aquesta col·laboració. Però repetesc que seria un error reduir-ho tot a la llengua, perquè hi ha molts més aspectes que ens poden ajuntar. Però insistesc en el fet que seria una vertadera llàstima que la qüestió lingüística pogués ser motiu d'un trencament, i en tot cas, aquest no es produirà mai de la nostra part.

Miquel Payeras

"Seria un error reduir la col·laboració entre les Illes, Catalunya i el País Valencià únicament a qüestions de llengua, perquè hi ha molts més aspectes que ens poden ajuntar."

Al voltant del color

L. Wittgenstein
J. Bouveresse

Aquest llibre aculli dos textos, el primer, **Observacions sobre els colors**, és un recull d'anotacions de Wittgenstein, i el segon, **La pregunta "què és el color", la ciència, la filosofia i la resposta de Wittgenstein** mostra la posició de Jacques Bouveresse.

Universitat de València
"Col·lecció estètica & crítica", 7

Un segrest per tot el morro

Josep Gregori

Albert està preocupat perquè ha d'anar a Itàlia, amb els seus germans, per passar uns dies a casa d'uns familiars. Sense ordinadors, sense amics i amb els germans el viatge promet ser un martiri.

Edicions del Bullent
"Esplai", 8

La dona discreta

Maria Jaén

Dues germanes nascudes d'una parella humil d'immigrants, fan vides paral·leles fins que les diferències de caràcters i d'ambició les separen bruscament. A **La dona discreta** Maria Jaén basteix una viva trama de sentiments i experiències.

Edicions 62
"El Balanci", 302

'TVC on line', en ple creixement

Televisió de Catalunya va ser una de les primeres a apuntar-se a la revolució d'Internet. Va ser a finals de 1996 quan, després d'un primer període de proves, el projecte es va consolidar amb *TVC on line*,

disponible en l'adreça: **http:// www.tvc.es**. Des d'aleshores hi ha hagut un constant creixement dels programes que obren una *web*.

Actualment els internautes poden consultar els continguts de dotze programes amb *web* pròpia: *Club Super 3; Diners; Illa del Tresor; L'escola a casa; Fem empresa; Informatiu Cinema; Millenium; Notícies 33; Onoff; La revista de l'espectacle; Sense Títol 2 i Sputnik.*

A més, des del passat dia 22 de gener, els serveis informatius són presents a la *web* TVC on line. L'edició en text del *Telenotícies Matí* i del *Telenotícies Migdia de TV3*, de dilluns a divendres, les mateixes que la redacció d'informatius prepara per al Teleservei, estan disponibles en Internet sota l'enunciat *Notícies del dia*.

Cridant els fantasmes

'60 Minuts' presenta un estremidor reportatge sobre les conseqüències de la guerra de Bòsnia a través del testimoni de dues supervivents.

ARXIU / EFE

Una de les conseqüències més dramàtiques de la guerra de Bòsnia van ser les tortures, els abusos i les violacions que van patir moltes dones innocents. Dues víctimes d'aquell horror, Jadranka i Nusrenka aporten un esborronador testimoni de la seva experiència. Més que no pas un nou programa sobre la guerra de Bòsnia, es planteja una denúncia frontal de com, gairebé sempre, les dones, pel fet de ser-ho, es converteixen en víctimes propiciatòries en qualsevol guerra.

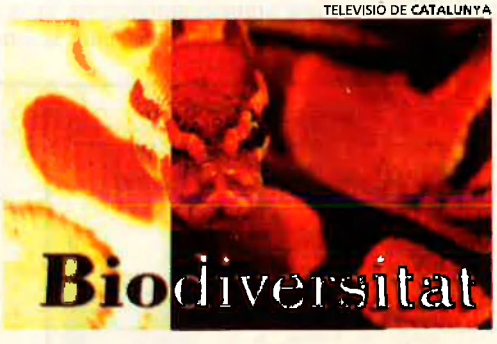
"Cridant els fantasmes" és el títol d'aquest reportatge que presenta aquesta setmana *60 minuts*. Un reportatge que ha tingut una bona acollida en els certàmens internacionals en què ha participat, on destaca el Premi de Drets Humans Watch International 1996, al Néstor Almendros Film Festival i una menció especial al Festival de Cinema de Toronto.

Les dues protagonistes del reportatge van ser detingudes per les milícies sèrbies per la seva condició d'intel·lectuals, ja que cap de les dues havia destacat per la seva implicació política. Més tard, van ser portades a un camp de concentració on van haver d'assistir impotents a les tortures i assassinats de bona part dels seus amics i veïns. Després elles mateixes van ser víctimes de les violacions. Ara, acabada la guerra, totes dues han pres part com a acusadores en els processos que el Tribunal de l'Haia duu a terme contra els criminals.

Més ecologia a TV3

TV3 celebra el cinquè aniversari d''El Medi Ambient', un programa que ara cada diumenge compta amb un complement ideal: 'Biodiversitat'

TELEVISIÓ DE CATALUNYA

Cada diumenge, just abans del *TN Cap de Setmana*, TV3 presenta en el programa *Biodiversitat* temes relatius a aquest àmbit. L'espai té només cinc minuts de durada i un format de petit documental on el predomini de les imatges és total amb l'acompanyament ideal de la narració de Jordi Novellas i on el paper del so ambiental i la música seran rellevants.

Aquest mes de març fa cinc anys (i 1.300 programes) que TVC va començar a emetre *El Medi Ambient*, un espai diari dels Serveis Informatius –amb el suport de Gas Natural– destinat a convertir-se en un complement especialitzat dels *Telenotícies*, però pensat també per promoure la divulgació de la temàtica ambiental. *Biodiversitat* estarà també elaborat pels Serveis Informatius de TVC, però oferirà material de producció aliena entre el qual destaca la sèrie *Animals del país*, dirigida pel naturalista Jaume Sañé i emesa per Granollers TV, i que va ser guardonada l'any passat pel Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya.

Els protagonistes d''El joc de viure'

Són els protagonistes dels vespres de TV3. Cada dia els telespectadors els retroben a 'El joc de viure', una sèrie que, entre el melodrama i la comèdia, aposta per les emocions quotidianes.

A primera hora del matí comença cada dia l'activitat als platós de TV3 a Esplugues. Una quarantena de professionals –realitzadors guionistes, productors, il·luminadors, maquilladores i, per descomptat, actors– es posen en marxa per seguir l'estricte pla de rodatge del dia. Com en totes les sèries d'emissió diària, no hi ha temps per assajar. Es roda pràcticament un capítol per jornada.

En poc més de 700 metres s'han instal·lat tots els escenaris de la sèrie i el que a la pantalla és la immensa torre del Poble Sec, al plató es redueix a un petit lavabo, una escala que no porta

TELEVISIÓ DE CATALUNYA

enlloc i petites habitacions decorades segons l'estil dels personatges.

La Laia Costajussà, una noia de 22 anys sortida de l'Institut del Teatre de Terrassa, és la protagonista d'aquesta sèrie que porta ja dos mesos d'emissió diària i que a poc a poc va fent-se un forat en l'audiència catalana. *El joc de viure* és una sèrie que no aposta pels assassinats ni pels grans escàndols, sinó per "les històries petites d'un grup de personatges", explica Jordi Frades, realitzador de la producció i encarregat de posar en marxa alguns dels èxits de la cadena com *Poblenou o Estació d'enllaç*.

La majoria dels actors d'*El joc de viure* no depassen els 25 anys i han debutat a la televisió amb aquesta producció. Alguns, com l'Adrià Collado,

TELEVISIÓ DE CATALUNYA

han tingut la sort d'obrir el seu currículum fent un paper a *Evita*, la multimilionària producció d'Alan Parker. D'altres, com l'Àngels Molner, la Dolors a la sèrie, han acabat els seus estudis a L'Institut del Teatre de Barcelona i aquesta és la seva primera experiència en una producció dramàtica.

"De fet, si jo pogués triar, m'agradaria fer teatre, però la televisió arriba a molta gent i si tens l'ocasió de treballar-hi, l'has d'aprofitar. Jo em vaig assabentar que estaven fent càstings i em vaig presentar amb tres amigues. Ara interpreto el paper d'una noia que arriba a Barcelona i comparteix pis amb altres joves", explica l'Àngels.

TELEVISIÓ DE CATALUNYA

No tots són novells, però, a l'hora de donar la cara davant el públic. El Joan Masdeu, el Lleó, és també cantant del grup tarragoní Whisky'ns Cullons i ha aparegut a la pantalla gran en el film *Un cos al bosc*, i la manresana Cristina Serra va debutar a TV3 de la mà de Puyal a *Per molt anys* i ja ha pujat a dalt d'un escenari de teatre amb l'obra *Les dones d'en Jacke*.

"De fet, en aquella obra interpretava dos papers, el d'una noia de 22 anys i el d'una dona de 35 anys amb un fill. Jo prefereixo papers de gent de la meva edat, perquè pots fer servir la teva experiència personal a l'hora de treballar", explica la Cristina Serra, que compagina el seu paper a la sèrie amb l'últim any de la carrera de periodisme.

"La majoria dels protagonistes són joves, però no tant. No estem fent una sèrie de *teenagers*", puntualitza Xesc Barceló, el cap del grup de guionistes que dia a dia donen forma a aquesta producció d'èxit, i afegeix que "gairebé tots els personatges estan acabant la universitat i a punt d'incorporar-se al món laboral. A més la història mostra també els problemes de tot un seguit de personatges adults". Entre aquests adults hi ha Joan Massotkleiner, Carme Sansa i Jordi Boixaderes, rostres bastant coneguts dels telespectadors catalans.

Jornades sobre l'obra de Miquel Batllori al IEC

Mentre el món intel·lectual i acadèmic reconeix la figura de l'historiador Miquel Batllori, la Conselleria de Cultura valenciana entrebanca l'edició de les seves obres completes.

ARXIU / RAFA GIL

Miquel Batllori. L'editorial Tres i Quatre treballa en l'edició de la seva obra completa.

Dilluns i dimarts es fan a Barcelona unes jornades sobre l'obra de l'historiador Miquel Batllori, organizades per l'Institut d'Estudis Catalans (IEC). Durant els dos dies, els participants de les jornades analitzaran la trajectòria i el treball d'aquest historiador.

L'obra de Batllori, centrada principalment en àmbits d'història cultural i eclesiàstica, està feta a partir de la recerca sistemàtica de fons europeus i americans. Com a membre de l'Oficina Internacional de Ciències Històriques (1970-1980), ha promogut sempre els contactes i intercanvis entre historiadors de procedència geogràfica i ideològica diferents per aconseguir arribar a noves síntesis.

Albert Balcells, de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i membre del IEC, serà el moderador de les jornades. En elles, el vice-president de la Societat Catalana de Llengua i Literatura del IEC, Josep Massó, parlarà de la trajectòria vital de Miquel Batllori. Joaquim Molas, de la Universitat de Barcelona i membre del IEC, serà l'encarregat d'explicar la trajectòria intel·lectual de l'il·lustre historiador. A part de les trajectòries de Batllori, també s'analitzaran els continguts de la seva obra. Eulàlia Duran, de la Universitat de Barcelona i coordinadora de l'edició de l'obra completa de Miquel Batllori, farà una conferència sobre el Renaixement, i Antoni Mestre, de la Universitat de València, parlarà del segle del despotisme il·lustrat. Albert Hauf, de la Universitat de València i membre del IEC, analitzarà els estudis medievals de Miquel Batllori. Albert Blecua, de la UAB i membre de la Reial Acadèmia de Bones Lletres, examinarà els estudis sobre Baltasar Gracián i el Barroc. L'historiador Hilari Raguer farà un recompte dels estudis sobre els segles XIX i XX.

L'obra de Batllori ha contribuït a la reinterpretació de personatges i èpoques i ha aportat noves vies de recerca. Però tot i el rigor, la magnitud i el reconeixement internacional de l'obra de Batllori, la Conselleria de Cultura de la Generalitat valenciana ha decidit suspendre els ajuts destinats a l'edició de l'obra completa (que publica l'editorial Tres i Quatre) d'aquest gran historiador, tot i que era una de les poques col·laboracions que feien els governs de les Illes, el Principat i el País Valencià.

Enric Rimbau

Un erudit de luxe

Miquel Batllori va néixer a Barcelona el 1909, estudià història i dret a la Universitat de Barcelona. Després ingressà a la Companyia de Jesús. És membre del IEC i de l'Acadèmia de les Bones Lletres. La seva obra abraça una gran diversitat d'èpoques i qüestions: estudis de Ramon Llull, d'Arnau de Vilanova, del cardenal Vidal i Barraquer, les relacions entre l'església i l'estat durant la Segona República, estudis sobre el papa Borja, sobre el barroc, etc., formen part de més de 200 títols, molts d'ells traduïts a diverses llengües. El 1990 va rebre el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. **E. R.**

Detectives, de l'A a la Z

La detectiva Lònia Guiu és un personatge humà. És a dir: ni massa fleuma ni superdona. Llegir-ne les aventures, escrites per Maria Antònia Oliver, és llegir la història d'una persona vulnerable, però amb caràcter. Encara és una de les excepcions en el món de les novel·les detectivesques, farcides de detectives castes i enemigues de la violència, o de dones fatals, gairebé sobrehumanes. Xulio Ricardo Trigo i Patrícia Hart analitzen a "Llibres" la **literatura de dones detectives**, i fan també un **diccionari** amb els personatges més rellevants del gènere.

ARXIU

80 **Pensant en el 8 de Març, Patricia Hart i Xulio Ricardo Trigo fan un recorregut per la literatura de les dones detectives.**

i a més...

Fa pocs anys, una pel·lícula de sang i fetge va escandalitzar els benpensants i es va convertir en un títol de culte per als amants del *gore*: *Re-Animator*. Ara, el creador d'aquesta cinta, **Stuart Gordon**, ha decidit de fer una incursió en el gènere de les aventures espacials, amb *Space Truckers*. A la "Guia", **l'hem entrevistat**, i ens explica de quina manera vol trencar la seriositat de la majoria de films de l'espai, i també ens manifesta la seva opinió sobre la clau de l'èxit de *Re-Animator*.

Pel que fa a les exposicions, la majoria de les que s'inauguren aquests dies són d'art contemporani. A Gandia, les fotografies de Pérez Siquier; a Barcelona, les de Joaquim Gomis –que més tard aniran a l'IVAM–; a Bellreguard, una exposició compartida de Carmen Calvo i Carme Vidal. I a la sala Vinçon de Barcelona, que no és una sala de grans exposicions, n'hi ha, tanmateix, una de les més curioses: les *Manipulacions Piemonteses*, d'un grup d'artistes **neofuturistes italians**, que representen elements naturals de maneres artificials.

De música, també n'hi ha. Per exemple el **concert** que faran Gossos, Ja T'ho Diré i Los Secretos en benefici de Depana, dijous. O l'**estrena** de l'espectacle de **Dropo**, *La veu d'un poble*.

JOAN VIDAL

93 **Entrevistem Stuart Gordon, l'autor de 'Re-Animator'.**

ARXIU

90 **Ja T'ho Diré, Gossos i Los Secretos (foto) fan un concert en benefici de Depana.**

ARXIU

91 **Menjar artificial dels neofuturistes.**

Quan les dones investiguen

Per commemorar el 8 de març, dia de la dona treballadora, Patrícia Hart ens parla de la seva situació en relació amb la novel·la detectivesca. En les pàgines que segueixen aquest article, trobarem les principals detectives femenines ordenades de la A a la Z i comentades pel nostre col·laborador Xulio Ricardo Trigo.

W. H. Auden, gran poeta i assagista creient en esquemes patriarcals (encara que en el terreny personal els invertia alegrement quan li convenia), va insistir a dir que la novel·la policíaca no era ni més ni menys que l'encarnació moderna de la novel·la de cavalleries, i que el detectiu era l'heroi ètic que retornava l'ordre a un univers posat de cap per avall per una transgressió greu –normalment un assassinat–. Al seu torn, Raymond Chandler va afirmar que el seu Marlow era un Galaad de capa caiguda, una estatueta de cavaller errant saforejada per massa clients en una botiga barata.

ARXIU

A la literatura cavalleresca anglesa li falten figures femenines tan multiorgàsmiques com Plaerdemavida i Carmesina. Així els papers femenins en la novel·la anglo-detectivesca comencen per víctimes, vídues cridaneres i secretàries fidels.

Si tot això és veritat, pot ser la mar de reconfortant per a un lector masculí (o una lectora "addicta" al patriarcat) que s'identifica amb el detectiu cavalleresc i experimenta un plaer catàrtic veient el seu heroi pegant puntellons al cul dels vils enemics de l'*statu quo*. Però a la literatura cavalleresca anglesa li falten figures femenines tan emprenedores i alhora multiorgàsmiques com Carmesina i Plaerdemavida, de manera que no és estrany que els papers per a dones en la novel·la anglo-detectivesca moderna comencen dividint-se en tres categories tan inalterables com buides: víctima o vídua cridanera; secretària fidel engolint-se l'apetit sexual del detectiu en una orgia de taquimecanografia histèrica; o la favorita de Chandler, la dona fatal. En les paraules inoblidables d'un personatge de *Carote aguarda*, de Fernando Savater, aquestes *femmes fatales* acolloneixen els lectors masculins amb la seua temuda i viscosa "embafositat vaginal". En la tradició *cosy* britànica, i de manera similar, emergeix la fadrina, tipus Miss Marple, que deu la seua lucidesa panòptica precisament a la seua negació vitalícia a participar en la refocil·lació.

No és sorprenent, per tant, que quan comencen a sorgir en la novel·la nord-americana figures d'investigadores, siguen més que res una inversió dels esquemes anteriors, és a dir, una Kinsey Milhone de Sue Grafton que s'entén a punyades amb sicaris de tota casta, i presumeix de gaudir pegant claus intranscendents a l'estil no ja de personatges de Dashiel Hammett o Ross MacDonald, sinó també dels d'Ian Fleming, o quasi, de Henry Miller. El cas de Sara Paretsky és més complicat, però acaba igual. Que conste que la novel·lista en persona és una santa femella, que coixeja per culpa d'una pallissa brutal que va rebre de mans d'uns Rectes Defensors de la Moral Pro-Vida que li caigueren a sobre quan pretenia escortar una xicona a una clínica perquè avortara. Això no obstant, la seua heroïna, V. I. Warshawski, és excessivament bona encaixadora de colps, i el seu *alter ego* cinematogràfic, Kathleen Turner, ens va regalar una caricatura grotesca i insultant de la dona que aconsegueix tapar

amb quatre gotes de Clinique els efectes de les hòsties rebudes a la cara.

Algun intent primerenc de dona-detectiva en llengua castellana va pecar del mateix. Vegeu, per exemple, *Picadura mortal*, de la normalment brillant Lourdes Ortiz. O millor, vegeu *Urraca*, i oblideu *Picadura Mortal*, llevat que vulgueu veure una detectiva obsessionada amb la seua roba, la bona presència, els embolics sentimentals i les altres dones que li poden fer la competència.

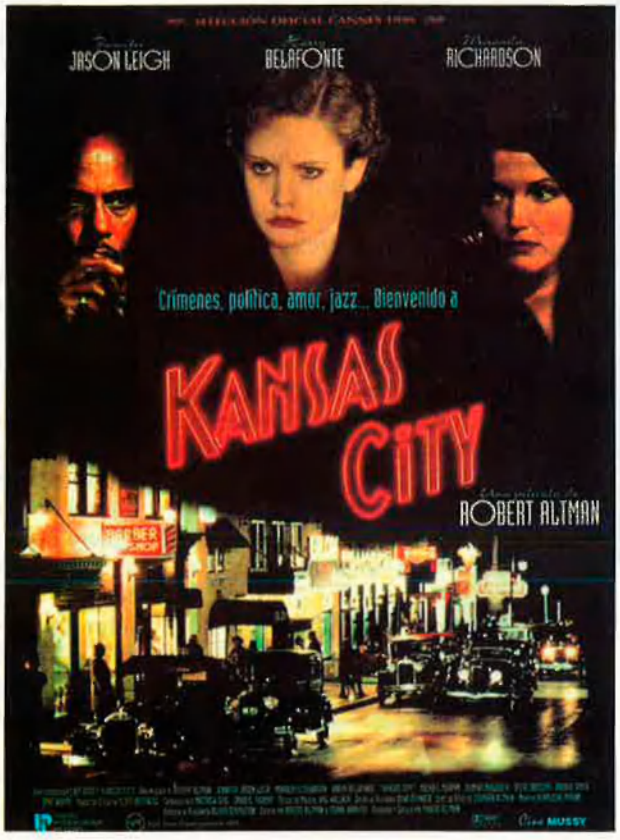
Realment no és fins l'emergència de la detectiva catalana que les coses canvien. Ja en *El chaqué de la democràcia*, Maria Aurèlia Capmany havia demostrat que hi havia dones capaces de tractar assumptes enigmàtics sense masclismes ni femellismes. Però és Maria-Antònia Oliver, la primera a arribar a un públic internacional amb les aventures de Lònia Guiu, mallorquina bregadora. Traduïda admirablement a l'anglès per la professora Kathleen MacNerney i editada per la feminista Seal Press, Oliver està considerada com una escriptora de primera importància per l'acadèmia nord-americana, i és estudiada sempre que es menciona la novel·la detectivesca internacional (encara, desafortunadament es desconeixen pràcticament les seues obres en altres gèneres). A diferència de Milhone i Warshawski, Guiu és humana i vulnerable, i continua investigant fins al final, encara que és més petita i dèbil físicament que els pinxos amb qui se les ha d'heure. En aquest aspecte Lònia és una revelació per nosaltres als EUA, en el mateix sentit que ho va ser el Tirant lo Blanc per Cervantes: una heroïna ètica que això no obstant obeeix les lleis naturals.

La ficció d'Isabel-Clara Simó afegeix una altra dimensió commovedora al gènere. En *Una ombra fosca, com un núvol de tempesta* (que jo vaig traduir a l'anglès no sense picardia amb el títol *A corpse of One's Own*), l'heroïna no és jove, ni guapa ni postuniversitària, sinó el contrari. Sara Costa, la protagonista, aconsegueix la seua oportunitat de llibertat i detecció quan ja ha estat deformada durant més de mig segle per la societat masclista en què li toca viure. La referència a Virginia Woolf en el títol és cruelment encertada, perquè per alliberar-se, Sara requereix no solament una habitació particular, ans també el mateix cadàver del seu marit asfixiant. La descripció detallada de la lluita de Sara per traure's el permís de conduir representa clarament els factors socials que l'oprimeixen: primer ha d'esquivar el control econòmic paternalista d'un marit que no vol que conduesca. Però a més, a Espanya, les autoscoles són privades, no estatals, i les classes són molt cares. Així la llicència representa un privilegi de classe i, a més, de sexe. Segons Simó, Sara és una dona deformada pel seu entorn com els reduïts peus de les aristòcrates xineses de l'antiguitat –peus castigats per saciar la set masculina de seductora passivitat femenina–. Quan Sara s'adona que els diners que li va deixar el seu marit procedeixen de la venda d'armes il·legals, està condemnada a mort abans de començar la seua investigació, perquè la seua vida no l'ha preparada per a enfrontar-se a criminals masculins sense escrúpols.

ARXIU

ARXIU

Altres novel·les de Simó –les negres i les d'altres colors– han estat traduïdes a diferents idiomes, especialment *La salvatge*, però el seu ple reconeixement a Gran Bretanya i a Nord-amèrica encara haurà d'arribar.

El 1997, moment en què un dels llibres de major venda a Nord-amèrica és *Las Reglas* (*The Rules*), un manual que explica a la dona soltera com caçar un marit amb "possibles" (és a dir, fingint, manipulant i mentint), les *ovarudes* detectives catalanes poden causar por en més d'una lectora incauta. Que ens espanten molt i prompte. Per favor.

Patrícia Hart
(Universitat de Purdue, Estats Units)

Diccionari de les detectives

Boardman, Jane. Col·laboradora de l'inspector Francis X. Kerrigan en les novel·les de l'escriptor nord-americà Joseph Harrington. Destaquen títols com *The Last Known Adress* (1965) o *Dernier Domicile Connu* (1969).

Claire. Co-protagonista de la sèrie Parker, de l'escriptor nord-americà Donald E. Westlake. Fent parella amb Parker se la pot trobar a partir de la novel·la *The Rare Coin Score* (1967).

Costa, Sara. Personatge de la novel·la d'Isabel-Clara Simó *Una ombra fosca, com un núvol de tempesta* (Columna, 1994). Lluny de romanticismes, antiheroïna per excel·lència, Sara Costa és un dels tipus humans més durs que hagi creat la literatura catalana recent. La perícia de la Simó com a narradora i com a creadora d'ambients hi fa la resta.

Delicado, Petra. La inspectora Delicado neix en la primera novel·la de gènere d'Alícia Giménez-Barlett, *Ritos de muerte* (Grijalbo, 1997), i s'estrena tot investigant un cas de violació. Atesa la projecció literària de l'autora, s'espera molt d'aquest personatge.

Fansler, Kate. Enginyosa i lletraferida, Fansler és la investigadora de les novel·les d'Amanda Cross, un pseudò nim de la professora de literatura anglesa a Nova York Carolyn G. Heilbrun. El tipus d'històries que ens planteja la Cross tenen a veure amb la tradició d'Agatha Christie, nombrosos personatges embolicats i una veu cantant, la Fansler, que fa i desfà al seu antull. El diàleg és un plat fort a les seves novelles on la trama esdevé arrabassadora per al lector. D'altra banda, hi ha un munt de retòrica buida a la Kate Fansler que ens allunya del personatge. Una de les novel·les més conegudes és *The James Joyce Murder* (1982, *El cas James Joyce*, Edicions 62, 1996).

ARXIU

Gray, Cordelia. La complexitat i una escriptura ferma, reflexiva, de vegades massa abastadora, són els punts de partença de l'anglesa P. D. James, també anomenada la "Reina del Crim", a l'hora d'enfrontar-se a les seves novel·les. Cordelia Gray, una jove detectiva que ha heretat una minúscula agència d'investigació, és una dona una mica despistada, però efectiva. Els casos es compliquen sobretot pels desigs d'exhaustivitat de la James i fan que calguin molt de temps i una atenció lliure per introduir-se al seu món. La "Reina" s'esforça en cada novel·la per demostrar que és una gran escriptora –ho és, sense dubte!–, però oblida sovint que el lector actual del gènere espera alguna cosa a cada pàgina més enllà de prolixes explicacions. Malgrat tot, és un "crim" no llegir-la, sobretot a *An unsuitable Job for a Woman* o *The skull beneath the skin*. Tota P. D. James ha estat traduïda al català per l'editorial Columna.

Guiu, Lònia. Aquest personatge de la mallorquina Maria Antònia Oliver és el

ARXIU

punt d'inflexió que buscava la novel·la policíaca catalana –i fins i tot l'espanyola– per respirar una mica del seu masclisme irredempt. Un lema l'acompanya sempre: "Val més enginy que força" i així ho demostra als llibres publicats fins ara: *Estudi en lila* (Edicions de la Magrana, 1985) i *Antípodes* (Ídem,1991). *Estudi en lila* ha estat traduïda fins i tot a l'anglès i és molt possible que les dives del gènere d'aquell país s'hagin sentit tocades per l'efectivitat i el sentit del ritme de l'Oliver. La reflexió i la deducció marquen els mètodes de na Lònia Guiu, i encara que alguns hi han volgut veure la petjada de Sherlock Holmes, l'actualitat i la credibilitat del personatge li atorguen una entitat pròpia.

Jakowicz, Inspectora en cap. Personatge de la novel·la futurista de Philip Kerr, *A Philosophical investigation* (1992, *Una investigación filosòfica*, Anagrama, 1996), obra tan fascinant com, de vegades, excessiva. La inspectora en cap Jakowicz juga, encara en l'any 2013, en un món de mascles que no confien gaire en les seves habilitats. No obstant això, la seva empemta i la seva intel·ligència són superiors a les dels seus companys en el cos de policia. És massa alta per a ser ballarina, com hauria volgut, i el seu problema, greu, amb els homes la converteix en un oponent temible. Malgrat veure's una mica eclipsada per la densitat de la novel·la, la Jakowicz esdevé un personatge més real, molt més dur també, que altres contemporànies seves, com la Kinsey Millhone o la Cordelia Gray.

Joan, La germana. Un dels personatges més reeixits de la novel·la policíaca recent, la germana Joan, creació de Veronica Black, és una monja immersa sempre en complexes històries que l'enfronten a les regles del sever orde religiós a què pertany, les Germanes de la Compasió. Joan fa també de mestra en una petita comunitat a Cornualla i el seu passat es presenta amb clarobscurs. Resulta fascinant el contrast entre la filosofia de la novel·la criminal –en la línia de Chesterton o Christie– i l'àmbit reduït de la seva existència. L'observació i la deducció són les seves armes en novel·les com *Vow of Chastity* (1991, *Voto de castidad*, Ediciones Península, 1996) o *Vow of Silenci* (Ídem, 1995). Veronica Black és el pseudònim d'un escriptor que viu a Anglaterra i el seu model narratiu porta el lector fins a la fi de les novel·les sense gaires aldarulls, però aconseguint un interès creixent.

ARXIU

Marple, Miss. Si algú té dubtes sobre l'encant personal de Miss Marple potser és massa jove i no ha tingut accés encara a la bondadosa, i temible per la seva perspicàcia, protagonista de moltes novel·les d'Agatha Christie. El cas més difícil, el misteri més extrem, té alguna sortida en la desbordant imaginació que ella posa per a resoldre l'embolic més pervers. Miss Marple ha esdevingut un mirall per a molts escriptors posteriors que han begut dels seus dots: un acusat sentit de la lògica deductiva i una aparença personal inofensiva que xoca sovint amb l'esperit confiat dels seus oponents. L'escriptora anglesa va escriure 79 novel·les que li van valdre el reconeixement del seu nom per damunt del dels seus personatges, Miss Marple i Hercules Poirot, la qual cosa no ha estat gens freqüent dins la novel·la d'aquest gènere. Tot aquell que desitgi trencar-se el cap gaudirà d'allò més amb les suggestives aventures de Miss Marple. Si encara no ho ha fet, l'editorial Columna ha començat l'edició de les obres completes de l'escriptora anglesa.

McCone, Sharon. L'escriptora de Detroit Marcia Muller és la creadora d'aquest personatge en la línia dels millors detectius dels EUA. McCone resulta agradablement quotidiana, valenta però sense deixar de banda la seva vessant d'ésser humà. Les fonts americanes de l'autora alimenten una prosa detallista però sense excessos, precisa però sense la retòrica que llasta les novel·les de les seves contemporànies angleses. Sharon McCone vesteix pantalons texans i jaqueta d'ant i podem llegir les seves aventures en *Games to keep the dark away* (1984, *Juegos para ahuyentar la oscuridad*, Península, 1995), entre altres.

Millhone, Kinsey. L'*Alfabet*, de Sue Grafton és una de les sèries policía-

ques més ambicioses d'aquest final de segle i, potser per això, ha tingut uns resultats irregulars. Millhone és una dona independent i amant d'arribar fins al moll dels ossos de les seves obsessions, que en són moltes: els divorcis, la solitud, l'aversió als fills propis, els homes... Li agrada fer-se la simpàtica i ho aconsegueix sovint. Aquest sentit de l'humor ajuda el lector a passar les pàgines d'unes històries que incideixen en la doble moral dels nostres contemporanis. La Kinsey Millhone –tot i resultar-nos de vegades una mica feble per la ingenuïtat que acompanyen les seves ironies– és un personatge de gran impacte dins la novel·la policíaca. La sèrie de novel·les que comencen cadascuna per una lletra de l'alfabet ha esdevingut un bon punt d'inflexió del gènere. Es recomanable *"L" is for Lawless* (1995, *L de ley o fuera de ella*, Tusquets Ed. 1996), entre altres.

Mund, Jenny. El nord-americà Marc Behm és un escriptor esplèndid que no ha tingut la sort que mereix amb les seves obres. Jenny Mund és una detectiva de rang inferior del Departament de Policia de Los Angeles, tendra, subtil i d'una ingenuïtat no exempta de bones intencions. Ella s'enamora d'*El Carnisser*, un assassí en sèrie que llegeix les germanes Brönte (sic). Aquest és l'original argument de la novel·la *Off the Wall* (*Un hombre al margen*, Thassalia, 1995), una joia d'aquest gènere que convida a fer-se un seguidor incondicional de Marc Behm.

Page, Lorraine. Protagonista de la novel·la *Cold Shoulder* (*Desdén*, Seix Barral, 1996), de l'anglesa Lynda La Plante. Especialitzada en dones fortes que han de lluitar en un món d'homes, La Plante ha aconseguit un personatge excel·lent, d'extrema duresa, en una novel·la potser excessiva però que el lector arriba a devorar. La Page és alcohòlica, ex-prostituta; si vol redimir-se no es pot permetre fer concessions.

Starling, Clarice. Entre les dones policia que s'han deixat veure pel cinema, *The silenci of the lambs* (Jonathan Demme, 1992), potser una de les més significatives sigui aquest personatge de *The silence of the innocents* (*El silencio de los corderos*, Ultramar, 1992) de Thomas Harris. La Sterling és una dona brillant però vulnerable que es veu perseguida per un dels criminals més fascinants de la història del *best-seller*, Hannibal Lecter.

ARXIU

ARXIU

Scarpetta, Kay. La forense Scarpetta neix el 1990 amb la novel·la de Patricia D. Cornwell *Post Mortem* i més tard la trobem a *Cruel and Unusual* (1992, *Cruel y extrano*, Ediciones B) o *All that remains* (1993, *La jota de corazones*, Ídem). La intriga de les seves novel·les és trepidant, Scarpetta és una divorciada amant de la seva professió i la Cornwell, un bon exemple de l'escriptor de *best-sellers* de qualitat.

Stringe, Violet. Diuen que va ser el primer detectiu femení protagonista de novel·les policíaques. La pionera Anne Katharine Green (1846-1935) va ser l'atrevida autora. La novel·la negra americana, tan procliu a denunciar injustícies, sembla que no hi va parar esment.

Vermell, Rosa. Josep Lluís Seguí la fa protagonista de les seves novel·les *Rosa Vermell, detectiva privada* (Bromera, 1989) i *Rosa Vermell i l'amant que vingué de l'est*. Filla de guàrdia civil, *Rogeta*, com li diuen pels seus cabells de foc, assegura ser detectiva per "aquelles coses de la vida" i es passeja pel món en un 2 CV.

Warshawski, V. I. Protagonista de vuit novel·les de l'escriptora nord-americana Sara Paretsky. El seu personatge és massa prop dels herois masculins tradicionals del gènere, però l'autora escriu bé, tan bé que aconsegueix agradar, i molt, al lector. Per als amants de la vida tal qual però, alhora, amb el toc de suficiència del que tot ho pot gràcies a la intel·ligència del seu cervell i d'altres coses. Es pot consultar *Guardian Angel* (1992, *L'àngel guardià*, Edicions 62, 1996).

Xulio Ricardo Trigo

LES OFERTES DE LA SETMANA

Sector tèxtil, pell i cuir

Empresa del sector tèxtil necessita

3 MAQUINISTES DE MÀQUINA PLANA
Ref: 51445

3 TABLERISTES PREPARADORS/ES
Ref: 51447

3 TALLADORS/ES DE PELL
Ref: 51448

3 REPASSADORS/ES PLANXADORS/ES
Ref: 51450

Aturats/des.
Oficial de 1a.
2-3 anys d'experiència en el sector.
Residència a la comarca d'Osona.
Jornada intensiva.
Contracte de 6 mesos.
Retribució anual bruta: 1.400.000-1.710.000
Lloc de treball: Sentfores.
Incorporació immediata.

Administració oficines

Empresa d'automoció de Molins de Rei cerca
ADJUNT/A RESPONSABLE
del departament tècnic

Edat mínima: 32 anys.
Enginyeria superior o tècnica (industrial o mecànica).
4 anys d'experiència com a projectista en el sector.
Anglès a nivell de traducció i alemany, valorable.
Coneixements de CAD com a usuari.
Dots de comandament i d'organització.
Contracte de 12 mesos.
Retribució anual bruta: 4.000.000-4.500.000
Ref: 41275

Marqueting, vendes i publicitat

CONDUCTOR/A REPARTIDOR/A
per al'autovenda de productes congelats d'alimetació a bars, restaurants, petits comerços, col.legis, etc.

Edat: de 25 a 35 anys.
5 anys d'experiència en la conducció de camions i en la venda de productes congelats.
Carnet C1.
Contracte de 6 mesos.
Retribució anual bruta: 2.250.000-2.745.000 (+ incentius).
Zona de treball: comarques de Tarragona.
Incorporació immediata.
Ref: 49116

Sector de muntatges, instal·lacions, manteniment i reparació

Empresa de fabricació d'equips elèctrics cerca
TORNER/A FRESADOR/A

Edat: de 20 a 35 anys.
Oficial de 2a.
FPII (màquines eines).
1 any d'experiència en lloc similar.
Residència al Vallès Oriental.
Jornada completa.
Contracte de 6 mesos.
Retribució anual bruta: 1.500.000-1.830.000
Lloc de treball: Granollers.
Incorporació immediata.
Ref: 47918

Sector de la indústria pesada i de construccions metal·liques

CONSTRUCTOR/A
d'estructures metàl·liques

Edat: de 22 a 38 anys.
1 any d'experiència en lloc similar.
Coneixements de soldadura.
Carnet B1 i vehicle propi.
Jornada completa.
Contracte de 6 mesos.
Retribució anual bruta: 1.450.000-1.770.000
Lloc de treball: Tortosa (Baix Ebre).
Incorporació immediata.
Ref: 48220

Sector fusta, mobles i suro

DELINEANT/A PROJECTISTA
S'encarregarà de dibuixar els projectes quan ho sol·licitin els clients, en funció de la distribució del mobiliari escollit.

Edat: de 20 a 30 anys.
FPI (delineant).
Residència a l'Alt Empordà.
Jornada completa.
Contracte de 6 mesos prorrogable.
Retribució anual bruta: 1.500.000-1.830.000
Lloc de treball: Fortià.
Incorporació immediata.
Ref: 50454

Sector fusta, mobles i suro

Empresa de pintures i vernissos cerca
OPERARI/ÀRIA
per envernissar amb pistola

Edat: de 25 a 40 anys.
Oficial de 1a.
Residència al Baix Llobregat.
Horari laboral de 9h a 13h.
Contracte d'1 mes.
Nivell de sou brut anual: 1.800.000-2.195.000
Lloc de treball: Sant Andreu de la Barca.
Incorporació immediata.
Ref: 50483

Administració oficines

TÈCNIC/A DE PROGRAMACIÓ
Edat màxima: 25 anys.
1 any d'experiència en lloc similar.
Diplomatura en enginyeria tècnica informàtica de gestió.
Es valoraran coneixements de banca.
Alt nivell de VISUAL BASIC, C++ i CLIPPER.
Bon nivell d'anglès.
Carnet B1 i vehicle propi.
Residència al Baix Llobregat.
Jornada completa.
Contracte en pràctiques de 6 mesos.
Retribució anual bruta: 1.960.000-2.390.000
Lloc de treball: Abrera.
Ref: 50713

Administració oficines

2 TECNICS/QUES DE PROGRAMACIÓ
D'ACCESS I VISUAL BASIC
Treballaren des del seu domicili.

Edat màxima: 25 anys.
Enginyeria tècnica de telecomunicacions o informàtica.
1 any d'experiència en lloc similar.
Anglès elemental.
Carnet B1 i vehicle propi.
Residència a Olesa de Montserrat.
Contracte de 3 mesos.
Retribució anual bruta: 1.120.000-1.355.000
Incorporació immediata.
Ref: 50714

Serveis a la comunitat i personals

2 PERRUQUERS/ES

Edat: de 22 a 30 anys.
Oficial de 1a.
FPII (perruqueria).
1 any d'experiència.
Residència al Baix Llobregat o a Barcelona.
Retribució anual bruta: 1.500.000-1.830.000
Lloc de treball: Gavà i Castelldefels, respectivament.
Incorporació immediata.
Ref: 50805 (Castelldefels)
Ref: 50807 (Gavà)

Administració oficines

Centre de formació cerca
PROFESSOR/A D'OFIMÀTICA
Ha d'ésser expert en WINDOWS'95, MICROSOFT OFFICE, correu electrònic, Internet i gestió integrada.

Batxillerat o equivalent.
2 anys d'experiència en la docència d'ofimàtica.
Jornada completa.
Contracte de 6 mesos.
Retribució anual bruta: 3.500.000-4.270.000
Lloc de treball: Sant Feliu de Llobregat.
Incorporació immediata.
Ref: 50873

Sector fusta, mobles i suro

Fusteria de Riudellots de la Selva necessita
FUSTER/A
per a la fabricació i col.locació de mobiliari

Edat: de 25 a 40 anys.
FPII (fusteria i ebenisteria).
5 anys d'experiència.
Residència al Gironès o a la Selva.
Contracte inicial de 6 mesos.
Retribució anual bruta: 1.400.000-1.600.000
Incorporació immediata.
Ref: 50899

Serveis a les empreses

Empresa de disseny cerca
AJUDANT/A DE DISSENYADOR/A

Edat: de 20 a 40 anys.
Imprescindible tenir coneixements dels programes Macromedia Director, Freehand i Premiere.
Jornada completa.
Contracte de 12 mesos.
Retribució anual bruta: 1.820.000-2.220.000
Lloc de treball: Barcelona.
Incorporació immediata.
Ref: 51034

Artesania

2 MARMOLISTES
Han de saber tallar, fer acabats i muntatges.

Edat: de 23 a 40 anys.
Oficials de 1a o 2a.
5 anys d'experiència.
Carnet B1.
Jornada completa.
Retribució anual bruta: 1.600.000-1.960.000
Lloc de treball: Lleida.
Incorporació immediata.
Ref: 51141

Sector de muntatges, instal·lacions, manteniment i reparació

2 LAMPISTES

Edat mínima: 25 anys.
Oficial de 1a.
5 anys d'experiència.
Carnets E (imprescindible) i B1, i vehicle propi.
Contracte de 12 mesos.
Retribució anual bruta: 2.500.000-3.000.000
Lloc de treball: Sant Boi de Llobregat.
Incorporació immediata.
Ref: 51217

Administració oficines

Empresa de fabricació d'articles de perfumeria necessita
AUXILIAR ADMINISTRATIU/IVA
Haurà de tenir disponibilitat per assistir a fires nacionals i internacionals.

MP2 (auxiliar d'administració i gestió).
Bon nivell d'alemany i italià.
Jornada completa.
Contracte de 3 mesos prorrogable.
Retribució anual bruta: 1.500.000-1.830.000
Lloc de treball: L'Hospitalet de Llobregat.
Incorporació immediata.
Ref: 51293

Sector tèxtil, pell i cuir

TÈCNIC/A TÈXTIL
Es farà càrrec del control de producció i de qualitat, dels càlculs tècnics, dels escandalls i de l'anàlisi i creació de mostres.

Edat: de 23 a 50 anys.
Enginyeria tècnica o FPII.
3 anys d'experiència en lloc similar.
Bon nivell d'anglès i francès.
Contracte de 6 mesos.
Retribució anual bruta: 2.500.000-3.000.000
Residència i lloc de treball: Gelida (Alt Penedès).
Incorporació immediata.
Ref: 51402

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball

FONS SOCIAL EUROPEU

Servei Català de Col·locació

En aquest apartat publiquem ofertes de treball del Servei Català de Col·locació que, per la seva complexitat, per l'especialització dels seus requeriments o per la seva localització geogràfica, exigeixen un tractament especial. Si està interessat en alguna d'aquestes ofertes, ha de telefonar dimarts als telèfons següents: **902 22 11 11** o **902 22 10 44** (*).

En cas que ja sigui usuari del Servei Català de Col·locació només s'haurà d'identificar facilitant el seu NIF i la referència de l'oferta.
Si no és usuari del Servei, sol·liciti la seva introducció urgent i doni també el número de referència de l'oferta per la qual s'interessa.

Les empreses poden passar ofertes de treball als telèfons ***902 22 11 11*** i ***902 22 10 44*** o a qualsevol centre col·laborador del Servei
Els demandants per donar-se d'alta al Servei es poden adreçar a qualsevol punt d'informació o Servicaixa
(*) L'àmbit d'actuació del SCC legalment se cenyeix a Catalunya

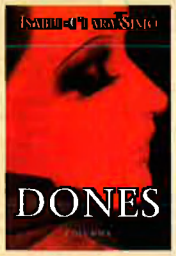
Dones o persones

A través de disset narracions i sense oblidar el sentit de l'humor i de la ironia, Isabel-Clara Simó reivindica la condició de la dona.

NARRACIONS

DONES
Isabel-Clara Simó

Il·lustracions de Núria Pompeia. Editorial Columna. Barcelona, 1997.

180 pàgines
1.850 ptes.

Isabel-Clara Simó és un dels escriptors (no pas *escriptores*) més interessants de la literatura catalana actual.

Al meu parer, ho podem avalar amb dos fets: d'una banda, la seua gràcia a l'hora d'arraconar els personatges en situacions psicològiques problemàtiques, i, d'una altra banda, la força i la frescor de l'estil d'aquesta escriptora, innovador manta vegades en el difícil camp de la metàfora –sobretot cal tenir en compte les obres de la dècada dels anys noranta com ara *Històries perverses* o *La salvatge*.

Sens dubte, *Dones* ens confirma el bon moment d'Isabel-Clara Simó. Es tracta d'un recull de disset narracions independents que tenen la dona com a protagonista. Diverses dones, no sols en circumstàncies diferents, sinó també amb personalitats ben distintes, afronten algunes experiències vitals o hi reflexionen. No s'hi fa, però, cap mena d'aproximació psicològica a la naturalesa femenina entesa en abstracte. Les diferents situacions, els contextos, ço és, el medi és el que fa reaccionar les dones –com als homes– d'una determinada manera.

Hi trobem des de la dona independent, alliberada, fins a la que no ho és tant, des de la puta fins a la mestressa de casa o l'empresària o l'àvia. Ara bé, en el recull de narracions *Dones* la qüestió més important no és aquesta mena de tòpics o prototipus sinó recordar-nos la complexa humanitat que se'ns planteja si parlem de dones –així com si parlem d'homes, és clar, però és que, a tocar ja del tercer mil·lenni, encara n'hi ha qui no ho sap. Així doncs, hi ha dones més madures, d'altres menys, algunes que es rebel·len, d'altres que no saben com arribar a fer-ho, d'altres que es vengen o estimen com poden...

Fet i fet, podríem dir que, a *Dones*, Isabel-Clara Simó vol *normalitzar* literàriament el personatge de la dona, tot mostrant-nos un ampli ventall de possibilitats psicològiques. Ara bé, al meu parer –i on crec que hi ha un dels principals encerts del llibre–, d'ací naix la reivindicació, ja que en el recull d'aquesta pluralitat de dones se'ns revela –de vegades més explícitament i d'altres com un fantasma– un medi hostil i d'opressió contra la dona, al qual ha hagut d'adaptar-se com ha pogut: rebel·lant-se, mentint, odiant, prostituint-se o fotent-se de tot.

Cal dir, però, que a *Dones* no manca ni l'humor ni la ironia, l'antídot contra el dramatisme de llauna que, a hores d'ara, és el que més ens ajuda a pensar. D'altra banda, Isabel-Clara Simó encerta de ple a utilitzar un estil narratiu que poa de la col·loquialitat i la representació: expressions del llenguatge oral, monòlegs, diàlegs unilaterals, etc. De fet, és aquesta mena d'*oralitat* el que condueix la tensió narrativa i el que ens va revelant –de vegades molt a l'estil de Doroy Parker– els conflictes plantejats. Al capdavall, un estil literari ple de lucidesa a què ja ens té acostumats Isabel-Clara Simó. **Ramon Ramon**

FITXES DE NARRATIVA

KHADJÍ-MURAT
Lev Tolstoi

Trad. V. Izquierdo i À. Margarit. Pròleg H. Bloom. Ed. Destino i Universitat Pompeu Fabra. Col·l. "Sunion", 6. Barcelona, 1996. 244 pp. 2100 ptes.

Lev Tolstoi descriu la lluita aferrissada dels pobles del Caucas per defensar la seva llibertat reconstruint alhora la història de Khadjí-Murat, un guerrer txetxè que el 1851, després d'haver lluitat contra els russos, decideix canviar de bàndol.

UN ESPORT NO GENS PERILLÓS
Nigel Barley

Edicions de La Magrana. Col·l. "Tròpics", 4. Barcelona, 1997. 295 pp. 2.500 ptes.

Després de garantir-li que l'antropologia és un esport no gens perillós, Nigel Barley narra amb una irreverència punyent i divertida la seua experiència en aquest tipus de treball durant la seua estada a Indonèsia.

QUAN JO ANAVA A ESTUDI
Josep M. Ainaud de Lasarte i altres

"El Serrat". Col·legi Públic . Siurana, 1996. 183 pp. 1.200 ptes.

Aquest llibre és un recull de col·laboracions de diferents personalitats que narren els seus records de col·legi. Certes col·laboracions van ser publicades del 1915 al 1918 a la revista de pedagogia *Quaderns d'estudi*, i d'altres són encara inèdites.

Nou raons per sentir-se viu

Amb un punt crític, però sense perdre el bon humor, Edmund White ens presenta diferents personatges que transmeten una determinada filosofia de la vida.

NARRACIONS

ESCORXAT VIU
Edmund White
Trad. Ernest Riera. Edicions Destino. Col·l. "L'Àncora", 98. Barcelona, 1996.

368 pàgines
2.900 ptes.

Si a la seua anterior novel·la autobiogràfica *La bonica habitació és buida* –un sincer llibre de memòries– l'escriptor Edmund White hi narrava amb certa intensitat i emoció la vida de l'homosexual que s'accepta i aprèn a conviure-hi, al llibre sota el títol d'*Escorxat viu*, tot i ser un recull de nou narracions curtes, l'homosexualitat dels personatges deixa de ser aquella "voluntat malaltissa" per passar a ser el condicionament de la mirada dels altres: "en George també tenia mal geni, imposava amb tossuderia les seves idees, i no era atractiu: tres coses més que el definien com a hétero per als altres héteros."

Xafarder de mena (tot bon escriptor ha d'ésser bon xafarder), d'irònic esguard i tremp comprensiu, Edmund White hi fa servir, en aquest llibre, la seua millor prosa, no exempta de crítica i trets de bon humor, per treure'n a la llum tot un món –personal, sens dubte– d'una extraordinària varietat de personatges, abocats a un determinat sentit de la vida: "no sabia què fer amb la seva vida. Vivia com viuen els homes joves, ambiciosos i sans, que tenen llargues panoràmiques de temps al davant: desesperadament". En altres moments, és la subtilesa aguda del narrador que, amb un estil cru, directe i sense constrenyiments, assenyala els comportaments d'una societat desequilibrada i que deixa entreveure com un rerefons sobre el qual s'hi belluguen els personatges: els productes i les marques de fàbrica poden determinar el destí de tothom. O bé, per altra banda, les sovintejades lúcides reflexions que l'autor va escampant per ací per allà, amb una naturalitat difícilment repetibles: no hauríem de morir tal com hem viscut? Malgrat tot, però, els millors moments d'aquest llibre broten quan l'estil de l'autor imprimeix al text una rica i brillant matisació dels diferents i sobtats estats psicològics dels personatges, de llurs delers i fal·leres, tot plegat, però, contemplat des d'una generosa comprensió.

Fet i fet, a *Escoxar viu*, l'escriptor Edmund White hi recull nou narracions curtes, on hi barreja amb intel·ligència bones dosis d'humor, de drama, i encertats bocins de comèdia, i on cada una d'aquestes breus narracions s'hi presenten amb una forta i determinada vocació de novel·la. **Antoni Zaragozà**

Sec i tallant

POESIA

ALLÒ QUE ES FÉU PARAULA EN MI. TRIA PERSONAL 1962-1993
Claes Andersson
Trad. Marc Granell i Francisco J. Uriz. Edicions de la Guerra/Denes. Col·l. "Poesia", 31.

118 pàgines
1.350 ptes.

Andersson, finès d'expressió sueca, escriu en un estat on la nació sueca representa sols un 9% de la població. Aquesta circumstància, però, no impedeix que actualment siga ministre de Cultura a Hèlsinki. Com a poeta encarna un determinat tipus d'escriptor combatiu que concep la literatura com un servei més a la lluita política, en la línia encetada per Erich Fried, i que ha gaudit de gran acceptació a Escandinàvia i Alemanya. D'altra banda, a Finlàndia, aquest fet s'ha concretat en la poesia d'expressió sueca, molt més combativa i compromesa que la d'expressió finesa. A l'obra d'Andersson aquestes característiques apareixen molt marcadament; així, les qüestions socials, la protesta solidària amb els més desprotegits o l'angoixa lluitadora davant el perill nuclear ocupen un paper preponderant. Malgrat açò, també qüestions més concretes encara, com la deshumanització de les ciutats modernes o els problemes de convivència en la parella, ocupen un lloc significatiu als seus escrits.

L'estil resulta d'un contudent realisme, fruit de l'elevat compromís que guia públicament la seua producció. De vegades, però, aquest estil es ressenteix per la immediatesa dels fets i situacions representades, que potser amb el transcurs dels anys perden determinada vigència en l'anècdota, mai, però, en els plantejaments de base. La implicació personal del poeta no defuig qualsevol mètode per a manifestar-se, ni tan sols l'aspra cruesa que en alguns poemes dibuixa, com ara a *Hamlet 66*, realment esgarrifosa. La tècnica d'Andersson apareix acurada, amb metàfores bellíssimes i dures com un cristall romput, alhora que tallants. En altres ocasions, igualment, sembla presidir els seus versos una pura geometria ideològica, sense concessions; sobretot quan recrimina als poetes no conscienciats sobre la relació amb el tercer món. Tot i això, el clímax de la poesia combativa sembla tenir lloc entre els anys 1970 i 1974; car amb el transcurs dels anys i de les pàgines de l'antologia advertim un asserenament i una major profunditat en els plantejaments poètics. **Alexandre Navarro**

LES NOTES DE VICTOR RIPOLL

Uniformes i cotilles

M. Teresa Cabré Castellví, directora de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada (IULA), diu a la segona frase del pròleg del *Llibre d'estil de la Universitat Pompeu Fabra* que els llibres d'estil "per a alguns són uniformes innecessaris que encotillen la llibertat d'expressió". Els uniformes, si no són cenyits, no encotillen, unifiquen, uniformen.

Quatre en un

La cronologuista del Noucentisme Vinyet Panyella (Abadia de Montserrat) diu que el mes de desembre de l'any 1912 el Parlament espanyol aprova la constitució de la Mancomunitat de Catalunya. Una. El Parlament espanyol mai no va debatre la constitució de la Mancomunitat de Catalunya, sinó la llei espanyola de mancomunitats. Dues. El Parlament espanyol mai no va arribar a aprovar la llei de mancomunitats. Sancionada pel Congrés, va quedar encallada al Senat. Tres. El govern va aprovar les mancomunitats per decret. I quatre. El decret es va publicar el mes de desembre de 1913.

Dormen a la palla

El *DIEC* diu que *dormir a la palla* és "no tenir la menor sospita d'un mal que ens afecta, d'un perill que ens amenaça". Tan sols hi dormen els afectats per un mal i els amenaçats per un perill? Que dormim a la palla? El *Fabra* hi afegia un "etc" que englobava, suposem, el que quedava per completar de la definició. L'*Alcover-Moll* no dorm a la palla: "Estar descuidat, badar, ignorar el perill". El *Diccionari de locucions i frases fetes* (Eds. 62) de Joana Raspall i Joan Martí, tampoc no hi dorm: "Ignorar".

"La Catalunya del XVIII és vençuda, però no desfeta"

Ernest Lluch, catedràtic d'història de les doctrines econòmiques a la Universitat de Barcelona, ha publicat a Edicions 62 l'estudi d'història cultural i política *La Catalunya vençuda del segle XVIII. (Foscors i clarors de la Il·lustració)*. Nascut a Vilassar de Mar (Maresme) l'any 1937, va ser professor a les universitats de Madrid i València.

—D'on sorgeix el vostre interès pel segle XVIII?

—Per una via indirecta. Volia fer una tesi doctoral sobre Laureà Figuerola, ministre de Finances durant el 68, amb el president Prim, un dels grans moments de l'economia liberal. És un català que contradiu la fama dels catalans proteccionistes, perquè va obrir el mercat espanyol a l'exterior. Al ministeri vaig veure que no quedaven papers de l'època, perquè es van destruir, i vaig haver de canviar de tema. I vaig decidir de recular i estudiar tot el segle XVIII. El primer resultat va ser l'estudi sobre el pensament econòmic del 1760 al 1840. Al voltant de l'estudi quedaven moltes preguntes enlaire i ara he intentat de contestar-les.

—Preguntes com ara?

—Que a final del segle es demanessin lleis perticulars per a Catalunya, cosa que contrasta amb la idea de la desaparició de la personalitat política de Catalunya. I que els diputats catalans de Cadis demanessin el retorn dels furs. I una tercera pregunta és que els membres de la Renaixença miren amb molta atenció el segle XVIII i fan, per exemple, Antoni de Capmany català il·lustre. O bé que els literats que escriuen en català fan servir el diccionari de Torres Amat.

—Es a dir, que no tot és decadent, en aquest segle. Que és difícil d'etiquetar el segle amb una sola idea.

—Molt difícil. Ha estat un segle menystingut des de final del XIX, i que fins fa poc no s'ha revisat. Per exemple, en l'àmbit polític he trobat fins a nou projectes de petició de substitució d'una Espanya borbònica per una d'autonomista. Molts catalans continuen maldant perquè s'implanti un mecanisme polític més territorialitzat. En parlo en un capítol, "L'austriacisme persistent i purificat", que és nou. Un dels projectes proposa de dividir Espanya en tres zones. L'una, Portugal i Galícia. Després, fer una llenca d'Astúries i Cantàbria fins a Andalusia i Múrcia, passant per les Castelles. I una tercera amb el País Basc, Navarra i la Corona d'Aragó, sota les proteccions anglesa, francesa i austríaca, respectivament. El pla, el presenta un grup desconegut en l'escrit *Via fora*. S'havia dit que n'hi havia una versió francesa, la llengua diplomàtica de l'època. Publicat el llibre, l'he trobada en una biblioteca d'una universitat americana.

ARXIU / RAFA GIL

Ernest Lluch ha estudiat la Catalunya del XVIII.

—Sembleu discrepar de la imatge pessimista de Ferran Soldevila sobre el segle.

—Crec més encertada la visió de Jordi Rubió que no la de Ferran Soldevila. Això no priva que admiri molt Soldevila.

—Potser perquè Rubió descriu els fets culturals i Soldevila, historiador polític, tendeix a caracteritzar el segle.

—D'acord. Rubió és d'una espècie que es perd, l'historiador de la cultura, com Batllori i Riquer. A vegades la història es politit-za massa. La gent creu que després de les Corts de Cadis, Catalunya no va continuar existint. Malgrat tenir poques atribucions, la Diputació Provincial de Catalunya, amb una província única, va ser acusada de federalisme. Les Corts de Cadis no porten les províncies. Va ser posterior.

—La Catalunya vençuda del XVIII continua existint. Aquesta és la vostra tesi?

—Sí. No es desfà. És vençuda perquè perd una guerra i perd moltes de les seves atribucions polítiques, però, malgrat la derrota, malgrat la fortíssima opressió de la llengua, hi ha més voluntat de permanència que no el que s'ha dit posteriorment. **Lluís Bonada**

Neix "Arxiu d'Etnografia d'Andorra"

Amb l'edició del llibre *Andorra, un país de frontera. Estudi etnogràfic dels canvis econòmics, socials i culturals*, de Dolors Comas d'Argemir i Joan Josep Pujadas, s'obre una sèrie de publicacions destinades a presentar els resultats de l'"Estudi etnogràfic de les Valls d'Andorra: canvi social, patrimoni cultural i identitat", encarregat pel govern d'Andorra. Gràcies a la recerca es va crear l'Arxiu d'Etnografia d'Andorra, que conté la documentació etnogràfica recollida durant dos anys de feina. Aquest volum, primer de la col·lecció "Arxiu d'Etnografia d'Andorra", té caràcter general i presenta la metodologia de l'estudi, els principals eixos interpretatius i els grans temes tractats. La col·lecció és una coedició del govern d'Andorra i de l'editorial Atla Fulla de Barcelona.

Jardí analitza l'error de Companys el 6 d'Octubre

Lluís Companys no va resoldre bé el dilema que el seu govern li va plantejar el 6 d'octubre, diu Enric Jardí.

Enric Jardí, el biògraf d'Eugeni d'Ors, Cambó, Prat de la Riba, Puig i Cadafalch, Macià, Companys i el doctor Robert, defensa la tesi que la decisió del president Lluís Companys de revoltar-se contra Madrid el 6 d'Octubre va ser un error. "Companys no va saber resoldre –apunta– el dilema que li plantejaven uns membres del seu govern, que no volien desentendre's del moviment subversiu que havien atiat –principalment a Astúries– els polítics espanyols despitats per la desfeta de les eleccions generals del novembre anterior, i un altre conseller, independentista, que no pogué controlar les forces d'ordre públic que depenien d'ell". Jardí exposa

ARXIU

Lluís Companys, objecte d'un nou estudi històric.

aquest punt de vista en el llibre *Companys i el 6 d'Octubre*, de Proa. Els editors, en fer la nota de la contracoberta, van pensar, sense consultar el text del llibre, que s'hi havia escolat una errata. No és possible, van pensar, que el president Companys fos incapaç de resoldre un dilema i, per tant, el "no" havia de ser un cos estrany i el van treure de la citació de la contracoberta.

"Companys no va estar a l'altura de Macià –opina Jardí–. Es va moure entre dues forces, l'espanyolista i la independentista, i li va ser molt difícil de mantenir l'equilibri".

Es la tesi de Josep Tarradellas, Carles Sentís i molts més: "Va ser un error gravíssim perquè no es va saber deseixir del moviment de la política espanyola. No teníem per què anar lligats a la política espanyola. Tot plegat va ser una cosa una mica trista i ridícula". Segons el biògraf, era un republicà que no tenia les idees polítiques gaire clares, sobretot el seu catalanisme.

Després dels grans llibres d'investigació de la col·lecció "Monografies" de Proa, el del periodisme de Josep M. Casasús, el de Francesc Cabana sobre els industrials i el d'Albert Balcells sobre la Mancomunitat, Jardí s'hi incorpora amb un llibre de divulgació que es basa en la bibliografia existent i en els articles i entrevistes apareguts a la premsa, actual i de l'època. **Ll. B.**

QUÈ FA

Joan Solà

"He acabat de corregir les darreres proves d'una obra que fem en Pere Marcet i jo des de fa més de vint anys, una bibliografia lingüística del XX comentada i anotada, amb descripcions i extrets, i quatres índexs, que es titularà *Repertori per a la història de la lingüística catalana 1775-1900*. Farà dos volums a doble columna. L'editarà Eumo amb un ajut de la CIRIT. En algunes fases de la recerca vàrem rebre uns ajuts de la Caixa de Sabadell".

LLIBRES MÉS VENUTS AL FEBRER EN CATALÀ

FICCIÓ	AUTOR	EDITORIAL
1. *Guadalajara*	Q. Monzó	Q. Crema
2. *Anima mundi*	S. Tamaro	Seix Barral
3. *L'ombra de l'eunuc*	J. Cabré	Proa
4. *Mural del País Valencià*	V. A. Estellés	3 i 4
5. *Les mil i una nits*	Autors diversos	Proa
6. *Aplec de rondaies mallorquines. Vol I*	A. M. Alcover	Moll
7. *Vagons robats*	J. Ll. Lluís	La Magrana

NO FICCIÓ	AUTOR	EDITORIAL
1. *Seduccions de Marràqueix*	J. Piera	Ed. 62
2. *Viatge a Itàlia*	W. Goethe	Columna
3. *Cuines TV3*		
4. *Josep Pla, biografia del solitari*	C. Badosa	Ed. 62
5. *A peu pel Matarranya*	J. M. Espinàs	La Campana
6. *Falles i franquisme a València*	G. M. Hernández	Afers
7. *El Canigó*	J. Ribas	Eumo

FONTS: Gremi de Llibreters de Barcelona i Catalunya, Llibreries 3 i 4, Mallorca i Catalana de Perpinyà

Dropo canten els poetes a 'La Veu d'un Poble'

MÚSICA

ARXIU

La Veu d'un Poble no és ben bé rock. Ni ben bé teatre. És el nou projecte de Dropo, un grup de rock del País Valencià que ha creat un espectacle basat en la musicació, amb instruments acústics, de textos de diversos poetes catalans, i amanit amb tocs teatrals gràcies a dos actors.

L'espectacle va sorgir com a homenatge al sisè centenari d'Ausiàs Marc, i per això inclou els poemes *Si com un rei* i *Fantasiant, amor, a mi descobre*. Però Dropo va voler ampliar la selecció de textos a poetes d'altres èpoques, i així n'hi ha des d'Al Waqaxí, del segle XI, fins Fuster, Estellés o el jove Vicent X. Contrí, per acabar amb peces escrites pels mateixos Dropo.

La veu d'un poble s'estrena aquesta setmana a València, on actuaran fins diumenge a la Sala Xerea.

Festival de Jazz. Terrassa acull fins el 21 de març la setzena edició del seu festival de jazz. La programació inclou unes 25 actuacions, que representen per sobre de tot el jazz més clàssic, i que es faran tan a la Nova Jazz Cava com al carrer. Els músics són europeus i nord-americans. Informació: [http://www.ilimit.es/jazzterrassa]

Gossos, Ja T'ho Diré i Los Secretos, per l'ecologia

ARXIU

Ja T'ho Diré tocaran el dia 6.

Gossos, Ja t'ho Diré i Los Secretos es mullen per l'ecologia. I per això, dijous dia 6 seran dalt de l'escenari del Zeleste de Barcelona celebrant amb un concert triple el vintè aniversari de Depana (Lliga per la Defensa del Patrimoni Natural).

El mateix 6, Pegasus també celebra el seu aniversari; en aquest cas el 15è. I ho fa presentant el nou disc, *Selva pagana* a l'Espai, fins diumenge.

Uns dies abans, dimarts, George Winston actuarà al Mercat de les Flors. Ell diu que el seu univers és el jazz, però molts el consideren *new age*. Segurament és molt més.

Divendres, la sala Bikini rebrà la visita del *rolling stone* Mick Taylor.

A València, fora del rock i del jazz, actuarà al Palau de la Música el Concert des Nations de Jordi Savall. El concert es farà dimecres, i es basarà en l'obra de Haendel.

ES COU

El Tirant de Rock ja té data i noms. Amb tota probabilitat, es farà el dissabte 26 d'abril a València. La manifestació del 25 d'Abril acabarà a la Plaça de Bous, on Carles Santos té previst un espectacle multitudinari amb 1.000 músics tocant alhora. Després d'una pausa per sopar, a la Plaça de Bous arribarà el rock: Gramoxone Ska, Munlogs, Brams, Ocults i Elèctrica Dharma.

Raimon i Ausiàs

NOVETATS

Raimon
Cançons de mai

Després de deu anys sense editar noves cançons, Raimon torna amb força. *Cançons del mai* és un disc ambiciós, amb arranjaments musicals i direcció de Manel Camp. Pel que fa a les lletres, sis les signa Raimon i set Ausiàs Marc, un autor que el cantant mai no ha deixat de banda i que ara està d'actualitat. Raimon explica que va titular el disc *Cançons de mai* per distingir-les de les "cançons de sempre". Caldrà veure si algun dia "Viure junts" o "Soliloqui solipsista" canviaran de condició.

Xeremiers de sa Calatrava

Els Xeremiers de sa Calatrava gravaren aquest disc l'any 1988, i ara s'ha reeditat en CD. Pep Toni Rubio –de Música Nostra– i Pep Rotger interpreten 14 temes populars i un de propi, el morisc "Isam Al-Hawlani". La música es basa en el so de les xeremies, el flabiol i el tamborí, però toquen molts instruments tradicionals més.

CKT3
CKT3

Aquest compacte és el fruit d'un intercanvi musical que va permetre el treball comú de quinze joves procedents de Sant Boi de Llobregat, Berlín i Lisboa. L'experiència, com es pot comprovar, va ser prou profitosa, i la mostra són aquests minuts de rock contemporani enregistrat mitjançant tècniques minimalistes.

Els neofuturistes italians exposen a Barcelona

La sala Vinçon de Barcelona acull set instal·lacions dels neofuturistes italians, un moviment que posa en qüestió la frontera entre els productes de la naturalesa i els artificials. Fins el 15 de març es pot visitar 'Lo spaccio dell'arte-Manipulacions piamonteses'.

Una esplanada de ciment no és més artificial que la gespa cultivada en un parterre situat enmig del trànsit urbà". Aquesta és una reflexió de Cristina Morozzi, historiadora, crítica de disseny i una de les organitzadores de l'exposició d'art neofuturista italià "Lo spaccio dell'Arte-Manipulacions Piamonteses". Segons Morozzi "els límits entre els productes de la naturalesa i els artificials cada vegada són més ambigus a causa del desenvolupament tecnològic". La mostra reflecteix aquesta ambigüitat per mitjà de la creació d'aliments artístics artificials partint de primeres matèries més pròpies d'una fàbrica de cotxes que d'un restaurant. És el que els antics futuristes deien "una orgia carnplàstica italiana".

El resultat és suggeridor: aliments elaborats segons receptes industrials, amb metalls, plàstics i tota mena d'elements considerats poc naturals, però que conviden a una reflexió. Algunes carns "siderúrgiques" plenes de pintura roja sagnant tenen una inquietant semblança amb els apreciats *carpaccios*. I igualment les peces de "fruita caduca", de poliuretà expandit, resulten alhora atraients i repulsives, perquè s'assemblen molt a les reals.

ARXIU

'Cavoli sotto la neve', de Piero Gilardi (1991), és una de les obres de l'orgia carnplàstica.

Mercat de l'art. El punt de partida de tota aquesta creació té els seus orígens al Piemont de l'any 1930. Va ser aleshores quan es va publicar a Torí el "Manifest de la cuina futurista". Amb el pas dels anys, aquest moviment va continuar inspirant artistes de diverses disciplines, però no va tornar a prendre una embranzida forta fins arribada la dècada dels noranta, concretament l'any 1995. Aquell any, dins el marc de la VI Biennal Internacional de Fotografia de Torí, es va fer l'exposició "Del mercat de l'art de Torí –carns, peixos, fruita, verdura", i Manuel Vázquez Montalbán va escriure una mena de carta dirigida als "Gastròsofs del futur".

Aquella exposició va ser l'embrió de "Lo Spaccio dell'Arte– Manipulacions piamonteses", que va tenir tant d'èxit a Torí que han decidit moure-la per altres ciutats europees. I que ara podem veure a Barcelona, a la sala Vinçon, fins el pròxim dissabte dia 15 de març. **Agnès Rotger**

Sant Llorenç del Munt

Visió geogràfica

Josep M. Panareda i Josep Pintó

Es descriu la visió geogràfica de Sant Llorenç del Munt característica pel seu paisatge ferèstec però impressionant.

El llibre recull tres possibles itineraris per descobrir el massís.

Preu: **2.800** ptes. **Eumo Editorial**

Les bruixes segrestades

Lluís Orriols i Monset

Sotmeses a tortura, durant el segle XVII les dones acusades de bruixeria confessaven tota mena de successos dramàtics. La justícia baronial, a Catalunya més que la mateixa Inquisició, es va valer del fanatisme per a perseguir les.

R. Dalmau, editor
"Camí Ral", 5

Això és Ràdio Pica

Josep Roca

Un llibre que és un document divertit de la història dels setze anys de Ràdio Pica, una ràdio independent i no comercial, sense cap tipus de subvenció pública i privada.

Laertes
"Embat", 2

Temps d'art contemporani

EXPOSICIONS

Aquests dies podem veure una colla de noves exposicions d'art contemporani. A Gandia, la Fundació "la Caixa" hi ha organitzat una exposició antològica del fotògraf Carlos Pérez Siquier. Aquest fotògraf andalús, nascut l'any 1930, ha produït una obra tan diversa que hi ha qui l'ha comparat tant amb cineastes com ara Bardem i Berlanga, com amb artistes pop nord-americans o, per exemple, amb Tàpies. Fins el 23 de març, al Centre Cultural.

També de fotografies és l'exposició *Atmosfera Gaudí* que romandrà fins el 15 de març al Col·legi d'Arquitectes de Barcelona. N'és l'autor Joaquim Gomis (1902-1991), un barceloní avantguardista, vinculat amb col·lectius tals com el GATPAC, i n'és el comissari Daniel Giralt-Miracle, que també és el responsable d'una altra exposició d'en Gomis que podrem veure a l'IVAM a partir del juny.

ARXIU

'Salou, 1982', de Pérez Siquier.

A Bellreguard, dissabte, i coincidint amb el dia de la dona treballadora, s'inaugurarà l'exposició "Carmen, Carme", una selecció dels últims treballs de les valencianes Carmen Calvo, representant estatal a la biennal de Venècia, i Carme Vidal. Per primer cop pelgades, i fins el 30 de març.

I tornant a Barcelona, la fundació Joan Miró presentarà dijous una gran instal·lació de Peter Greenaway, *Volar damunt l'aigua. L'aventura d'Ícar*. L'autor hi analitza el mite d'Ícar des de punts de vista diversos i amb trenta seqüències que conviden el visitant a interpretar-lo. **A. R.**

Dr. Soler: divuit anys d'humor i reflexió

TEATRE

Dissabte, dia 8, el Dr. Soler estrenarà l'obra $E=mc^2$ a la Casa de Cultura Sant Francesc de Granollers.

Aquesta obra, dirigida per Josep Maria Parera, és, tal com diu el programa, una mena d'exposició de "divuit anys d'ofici sense benefici". És a dir, que hom hi trobarà

ARXIU

"el doctor xerraire, el doctor viatjant i venedor, el psicopatòleg conjugal" i alguns doctors més, en aspectes irònics, satírics però també tendres i fins i tot "patètics".

No som res, però fa de mal dir...

No som res, però fa de mal dir és l'espectacle que ha programat el Mercat de les Flors per sumar-se a l'homenatge de Josep Pla en el centenari del seu naixement.

Sota la direcció de Josep Montanyès, Núria Candela (a la foto) fa una lectura dramatitzada de l'obra de Josep Pla, en textos seleccionats per ella mateixa i Xavier Febrés.

ARXIU / RICARD CUGAT

L'espectacle es representarà només des de dimecres fins diumenge a la sala Ovidi Montllor.

Història dels estris domèstics

EXPOSICIONS

La sala d'exposicions de la Biblioteca Infantil d'Onda és plena de batedores, cafeteres, timbres, telèfons, cambres fotogràfiques, i de molts altres objectes d'ús quotidià, però antics: els models que utilitzaven els nostres avis i besavis. Són les peces de l'exposició *Coses d'ahir: la tècnica al servei del món domèstic*, que hom podrà visitar fins el 16 de març.

En un ambient que simula una casa, hi ha, ben endreçats, els objectes que van formar part de la nostra vida des de final del segle XIX fins els anys 50 –i la majoria cedits per particulars i comerciants d'Onda.

Volantins estrena 'Tirant a Anglaterra'

TEATRE

Dins les Festes de la Magdalena de Castelló, que duraran fins el dia 10 de març, la companyia Volantins de Xarxa Teatre estrenarà un nou espectacle, *Tirant a Anglaterra*.

Tal com suggereix el nom, l'obra es basa en la primera part del llibre *Tirant lo Blanc*. En aquesta avinentesa, els actors de Volantins es convertiran en joglars i cavallers i organitzaran una autèntica festa medieval, amb torneigs, lluites, danses, malabarismes... I el Tirant, en recompensa pel seu coratge, serà nomenat rei com a millor cavaller de les justes.

L'estrena serà dimecres, dia 5 de març, a les cinc d'horabaixa, a la plaça de Santa Clara.

"Ultrapassar els límits del bon gust agrada"

CINEMA

JOAN VIDAL

Stuart Gordon torna amb un nou film: 'Space Truckers'.

Stuart Gordon, creador de *Re-Animator*, un dels films més importants per als afeccionats al gènere de terror, torna amb un nou film, *Space Truckers*, una obra que vol revitalitzar l'oblidat gènere de les aventures espacials, el poc èxit del qual gènere segueix la línia d'escassa repercussió de la seva filmografia.

—El seu film és ple de referències als últims clàssics de la ciència ficció. Què deu Space Truckers *a films com ara* Alien *o* La guerra de les galàxies*?*

—Adoro aquests dos films i, si hagués d'indicar cap deute clar, seria d'*Alien*, per la idea de la classe treballadora de l'espai, amb obrers, com els que veiem cada dia, però entaforats en una nau espacial. Ara bé, aquesta influència a banda, el que volíem fer amb *Space Truckers* era un film de l'espai que fos original i que oferís una nova perspectiva al gènere.

—I aquesta perspectiva incloïa la vena paròdica?Ho dic perquè, a vegades, Space Truckers *fa l'efecte que sigui una versió colorista i desmitificadora d'aquesta mena de films.*

—No, el que pasa és que, la majoria de les vegades, les pel·lícules de l'espai són massa serioses. Nosaltres vam decidir de canviar una mica tota aquesta atmosfera i dotar els personatges de sentit de l'humor. A més, el guionista, Ted Mann, va treballar una colla d'anys al *National Lampoon*, que és una de les revistes satíriques amb més tradició dels Estats Units.

—D'ençà de Re-Animator *la seva carrera no havia tingut un èxit similar. És difícil de sobreviure dins el Hollywood actual realitzant productes de gènere i films de sèrie B?*

—El fet és que em puc considerar ben afortunat perquè, si bé les meves pel·lícules no han estat mai grans superproduccions ni èxits de taquilla espaterrants, sempre han tingut espectadors suficients per a resultar rendibles. De totes maneres, a Hollywood és realment difícil de fer la pel·lícula que realment desitges.

—Vista amb la distància que dóna el temps, què va fer que Re-Animator *es convertís en un film de culte i de referència del cinema* gore*?*

—Crec que la clau de l'èxit de *Re-Animator*, i allò que més va sorprendre la gent, va ser que, a banda oferir terror i sang a manta, era un film molt divertit. A més a més, ultrapassava els límits del bon gust, i això, a l'espectador, en el fons i encara que no ho reconegui, és una cosa que sempre li agrada.

—Tan Re-Animator *com a* Re-Sonator *(posterior) són adaptacions molt personals de Lovercraft. Què li agrada tant d'aquest autor?*

—La idea que més m'atreu de Lovercraft és que diu que els homes som afortunats de ser ignorants, perquè si tinguéssim coneixement ens suïcidaríem. **Manuel Romo**

El pacient anglès, amor entre dunes

Aquesta setmana s'estrenarà *The English Patient*, el film més nominat per als Oscars d'enguany. *El paciente Inglés*, el títol espanyol amb què eixirà a les nostres pantalles, és l'adaptació de la novel·la de Michael Ondaatje, un drama èpic i apassionat que narra dues intenses històries d'amor durant la Segona Guerra Mundial.

El tercer film d'Anthony Minghella (després de *Truly, Madly, Deeply* i de *Mr. Wonderful*) té un repartiment atractiu: Ralph Fiennes (el temible comandant de les SS a la *Llista de Schindler*) és el comte László d'Almásy, un explorador que recorre el Sàhara. Juliet Binoche (inoblidable a *Los amantes del Pont-Neuf*) és Hanna, la infermera que vetlla el pacient anglès. Kristin Scott Thomas

ARXIU

Juliette Binoche fa d'infermera.

(secundària a *Quatre casaments i un funeral* i a *Missió Impossible*) és Katherine Clifton, la bella aristòcrata que enamora Almásy. I William Dafoe (*Platoon*, *Crema Mississipi*, *Perill Imminent*) és Caravaggio, un lladre misteriós que visita Hanna i Almásy.

El paciente inglés és la màxima favorita de la daurada estatueta que el dia 24 de març s'adjudicarà al Dorothy Chandler Pavillion. Entre les dotze nominacions que li ha atorgat l'Acadèmia, té les cinc més importants. **B. C.**

PLOU I FA SOL ❖ Toni Mestres

Març i la guerra

A final de març el planeta Terra se situa en un punt de l'òrbita al voltant del sol que fa possible que el dia i la nit siguin de la mateixa durada a tot el món. Aquest dia rep el nom d'equinocci de primavera i és la data de canvi d'estació. A partir de llavors, a les nostres latituds el sol guanyarà terreny a la foscor. La gelor de l'hivern quedarà enrere i a poc a poc la dolçor tèrmica ho impregnarà tot. Així la vegetació es despertarà i els colors esclataran arreu.

No és estrany que, per això, en l'antic calendari dels romans, aquest fos el primer mes de l'any. A més el van dedicar a Mart, el déu de la guerra, perquè la fi de l'hivern permetia el desplaçament de les legions, que podien eixamplar els dominis de l'imperi amb importants campanyes militars.

Als Països Catalans, durant aquest mes, hi sol ploure estadísticament tant com pel febrer, val a dir, no gaire. Les quantitats van dels 25 litres d'Alacant als 54 de Girona. Pel que fa a les temperatures, la mitjana

s o l

augmentar uns dos graus respecte al mes anterior, si bé amb una notable diferència entre la costa i l'interior. Així, per exemple, si a Lleida augmenta uns tres graus, a Ciutat de Mallorca, només un.

Ara bé, aquest augment no es suau i progressiu, sinó resultat de molts alts i baixos. De fet, el març acostuma a ser un mes força "entremaliat". A voltes amb notables tramuntanades i mestralades que durant uns dies ens transporten al temps més cru de l'hivern. Per això hi ha la famosa dita "març, marçot, mata la vella vora el foc, i la jove si pot".

Acompanyant aquestes fredorades, que no solen durar gaire, hi ha nevades fins a cotes molt baixes. Així, per exemple, a la ciutat de Barcelona és pel març que hi ha hagut, històricament, més nevades, algunes d'elles força abundants.

Per tant, tot i que aquest febrer ha arribat a la fi amb temperatures molt per sobre del que és habitual, cal no desar la roba d'abric, ni abaixar la guàrdia, perquè aquest març tan "guerrer" en podria fer de les seves.

El Baix Vinalopó i Europa

El concepte d'Europa és l'eix que han escollit els Centres Públics de Formació de Persones Adultes del Baix Vinalopó per celebrar la Setmana Cultural, que enguany s'escaurà del 3 al 8 de març.

Les jornades combinaran el coneixement del país, a través de diverses rutes, amb la reflexió de l'Europa que hi ha i la que voldríem. Hi ha previstos dos col·loquis: el primer sobre el Tractat de Maastricht i el segon titulat "La otra cara del proyecto europeo".

A més, cada dia hi haurà tallers i activitats culturals diverses: exposicions, poesia, dansa i música. **A. R.**

Pla i Marc coincidiran a Gandia el 8 de març

Organitza la Societat d'amics, coneguts i saludats de Josep Pla, col·labora el Centre d'Estudis i Investigacions Comarcals Alfons el Vell. L'acte? Un sopar homenatge a Ausiàs Marc i a Josep Pla en aquest any dels centenaris, (Marc va nàixer fa sis-cents anys i Pla en fa cent) se celebrarà en Gandia el pròxim 8 de març, amb parlament de Valentí Puig i recitació de Ximo Vidal. A 3.500 pessetes les reserves, en el 96-2840079. Només el menú ja s'ho val.

ARXIU

Valentí Puig participarà en l'homenatge.

Clans, bandes i tribus a la Virreina

INEES

Dimecres començarà a la capital del Principat una nova tanda de "Converses a Barcelona". Aquesta volta, centrades en "Clans, bandes i tribus"; no seran estrictament converses, sinó una mostra d'accions de grups culturals independents de la ciutat.

En aquesta ocasió les "Converses" són sis sessions variades i heterodoxes: començant per la "circumferència" *Nem al pati* del MNAP (Museu Nacional d'Art Portàtil) i continuant amb la demostració artístico-tecnològica de l'Angelot i amb *L'envelat embalat* del col·lectiu de dansa contemporània. Tot plegat, fins al 16 de juliol al Palau de la Virreina.

la WEB la WEB la

▶ Escola Valenciana. Federació d'Associacions per la Llengua

Escola Valenciana / Federació d'Associacions per la Llengua acaba d'estrenar pàgina. El punt de partença ja és interessant: l'estètica està molt bé i s'ha plantejat de manera útil i amena: podem saber quines associacions, coordinadores i escoles en formen part; trobar-hi el calendari d'activitats, informació, escrita i gràfica, del que han fet, i fins i tot podem inscriure'ns-hi al seu II Congrés. Però encara hi ha més, gràcies als vincles amb les pàgines d'algunes entitats que tenen localització pròpia a Internet. Ah, i això només és el començament!

▶ http://www.i3d.es/ev

HISTÒRIES NATURALS ❖ Martí Domínguez

Poesia de pastor

El filòsof Aranguren en un dels seus articles escrivia: "*A mi lado hay una planta extranamente llamada 'amor de hombre'. Nombres de tan fina poesía popular ¿son todavía posibles?*". L'*amor de hombre* es el nom popular que rep en algunes zones del nord d'Espanya la dent de lleó. Els pastors solien recol·lectar-la en els moments de més penúria, per aplacar la gana oprobiosa (i d'ací l'*amor*), al costat d'altres vegetals com el plantatge, la xicòria i el lletsó. Al plantatge també se'l coneix per herbafam, un nom que ja no ens sembla tan poètic. "*Cocida con lentejas se da en lugar de acelgas*", diu Font Quer expressivament lacònic. I de postres, de vegades, es menjaven una compota de gavernes, el fruit del roser salvatge, que resulta tan astringent que a l'Alt Millars l'anomenen senzillament "tapaculos".

Fina poesia popular, doncs. A l'Alcalatén a la rosa l'anomenen "cul de matxo", a la cuscuta (un vegetal paràsit que creix damunt de moltes plantes fins matarles) "monyo de la Mare de Déu" i a la clematis, "gata rabiosa". Això no significa, és clar, que de vegades no es troben alguns noms bonics i originals. Però qui imagine un pastor extasiat al davant d'una viola s'enganya de part a part. Ja ho postil·lava Aranguren, de sobte incisiu: "*Es sumamente curioso que el oficio más bajo y duro, el de pastor, haya llegado a erigirse en arquetipo de 'vida poética'*". Els poetes romàntics varen voler descobrir en la natura l'ideal de la vida humana, i finalment ho embolicaren tot, fent del pastor una espècie de rústic "emmoriscat de les paraules", que diria Carner. De fet en molts llocs de Catalunya la dent de lleó la coneixen fonamentalment per pixallits, fent referència a l'enorme efecte diürètic (i també laxant) de les seues fulles. I en altres llocs del país se l'anomena queixals de vella, lletsó d'ase o morro de porc. I què dir-vos d'alguns noms del plantatge que expressen les seues virtuts antihemorroidals? Ah! fina poesia, amics.

El MACBA presenta vídeos de Borroughs

El MACBA ha programat per a dimarts i dimecres dues sessions de vídeo sobre un escriptor nord-americà tan carismàtic com és William S. Borroughs. Totes dues sessions començaran a dos quarts de nou del vespre, i permetran de conèixer, a través de quatre cintes, la personalitat d'aquest autor, sempre en experimentació.

Borroughs, nascut l'any 1914, ha volgut fugir sempre de les pretensions literàries i barreja crítica i dolor amb humor basant-se en les novel·les de sèrie B. Els seus escrits han begut d'una experiència vital al límit.

Tot i ser una persona solitària, ha col·laborat amb gent com Allen Ginsberg, Jack Kerouak i, més recentment, amb Laurie Anderson o David Cronenberg.

Homenatge a André Breton a Tecla Sala

IDEES !!!

El 1922 André Breton va fer pública la seva ruptura amb el moviment dadà per establir les bases del surrealisme. I ho va fer precisament a l'Ateneu Barcelonès, en una conferència titulada *Caractères de l'évolution moderne et de ce qui en participe*. Ara, en el centenari del seu naixement, Tecla Sala de l'Hospitalet de Llobregat se suma als homenatges internacionals amb una conferència de Jean-Michel Goutier, dilluns, i amb la projecció dels films de Maya Deren (dimarts) i de Man Ray (dimecres).

ARXIU

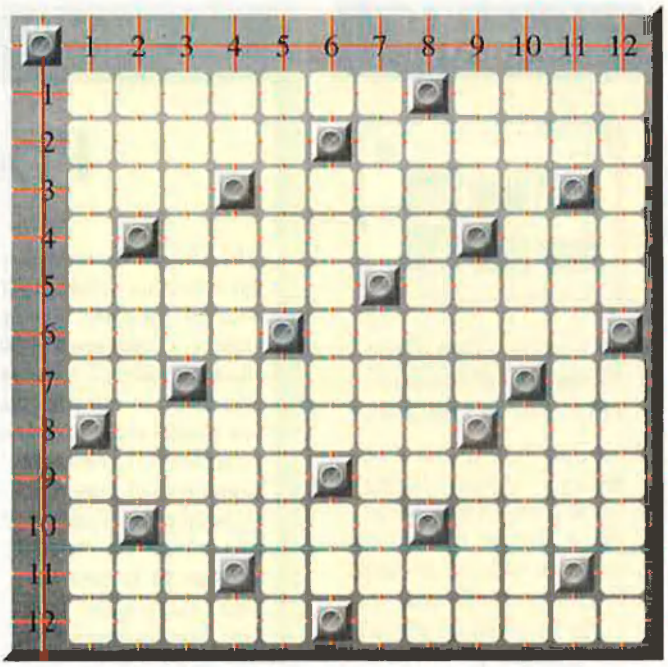

Dos per un

Mots encreuats a dos Temps

Instruccions d'ús

Per resoldre aquests dos mots encreuats en una sola graella haureu de fer servir llapis o dos exemplars d'EL TEMPS. Les dues solucions són diferents. Només comparteixen els quadres negres. Sort.

Deu minuts amb l'Anna Maria Genis

Horitzontals: 1. Petitó, xiquet, baixet... Una llàntia poc desitjable. **2.** Iracunda. Buides la bufeta. **3.** S'arrufa amb disgust. Empastifaré. Centre d'atenció. **4.** Última lletra de la hipoteca. Perdre hematíes a dojo. Donar. **5.** Contraccions excessives de les pupil·les oculars. Radià. **6.** Nociu. Recipient habitual entre les restes d'antics naufragis. **7.** Substitut de l'LP. Depressions petites en els òrgans. Posa una D i al·lucinaràs. **8.** Pintant de colors. Fibra tèxtil de Llinars. **9.** Avies. Després de remenar i abans de repartir. **10.** Triplicada per mimetisme. Un delicte d'altíssim interès. Et pot refredar d'un sol cop. **11.** Exhalació. Barregés el sucre dins la tassa de cafè. A mitjanit. **12.** Aliment que plou del cel. Posarà la pilota en joc.

Verticals: 1. Tan actiu com el duo musical més famós dels anys 60. Bisbat islàmic. **2.** Còlera. S'ha vist obligada a viure amb reserves. Article eurovisiu. **3.** Minyons que ingressen al cos policial per l'esquadra. Ensenyen cofois la nova pròtesi dental. **4.** Una col·lecció de llatines. Pronunciacions confuses de les paraules. Cap de núvol. **5.** Colpegi l'anca. Dotada d'una gran ossada. **6.** El millor número. Proveïa de nanses. Diari nocturn. **7.** Palpa la capellina. Intellectuals. **8.** Rarificada. Ocell en plena ascensió. **9.** Dispar. Una mossegada d'allò més discreta. Seglar. **10.** Dit de l'ocell adreçat a la caça de l'ànec. La mar calma, com una seda. **11.** Consonant susceptible de trencar-se. Fer drecera. La quinta del biberó. **12.** Resplendeix amb llum pròpia. Té la cua escamosa més somiada pels mariners.

Mitja horeta amb en Màrius Serra

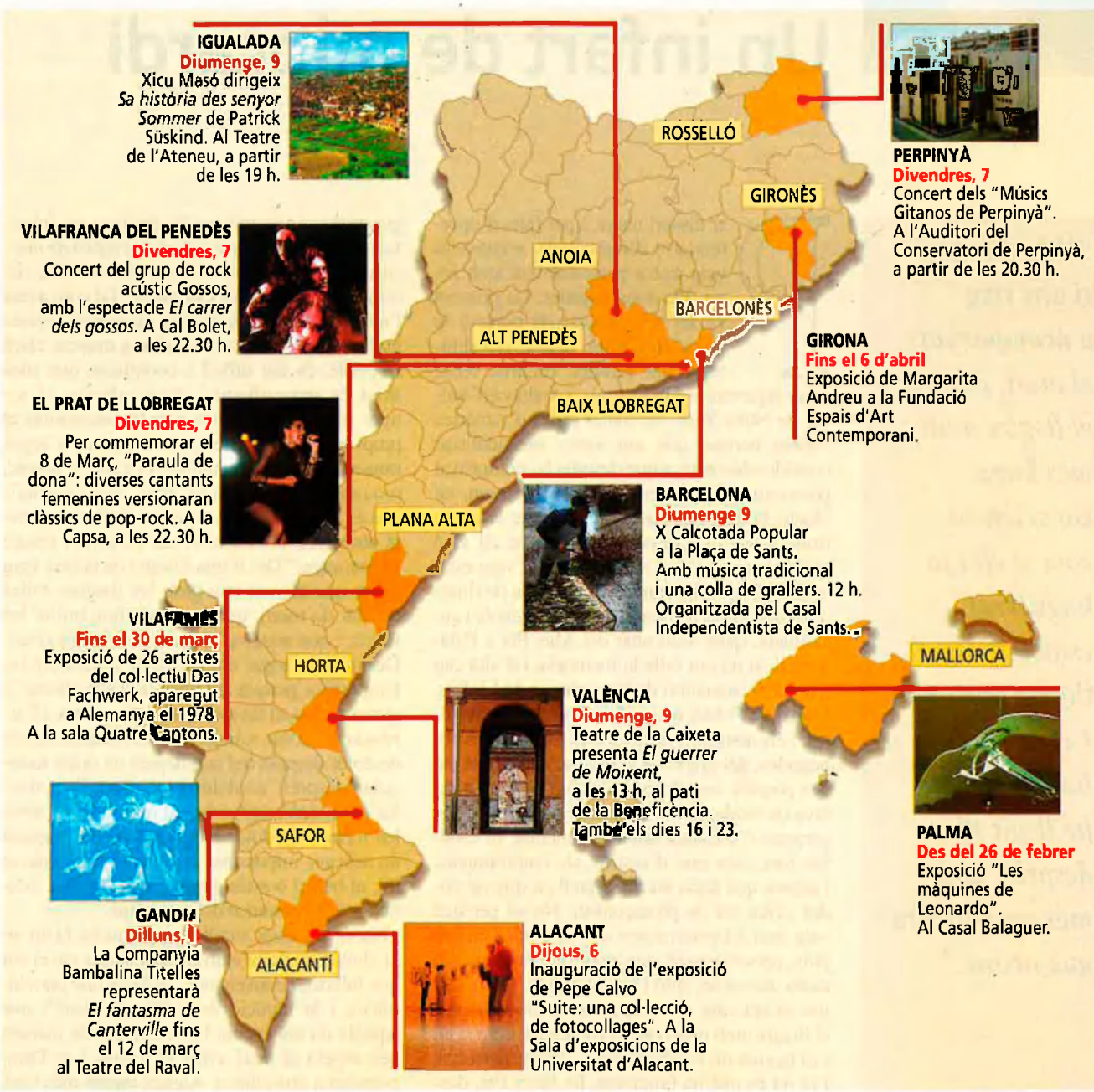
Horitzontals: 1. Garbelles. Assassino l'enganxosa venedora de mel que m'assalta a les portes del monestir de Montserrat. **2.** Té un passat. Servir o llençar. **3.** La part més negativa que tots tenim. Se sent transportat d'alegria. Pintada àcrata. **4.** Doble escaire. Carregada d'itri. Es necessari dir com es diu l'amo de la casa. **5.** Transformin el ferro en un aliatge molt útil. Els europeus que podrien fer un anunci d'Horniman's. **6.** Pregui. Malparlant sense dir mal de ningú. **7.** Després de Crist. Porguen el gra a l'era. Vip que ha perdut el cap, empès per la seva pròpia importància. **8.** No ho sabem pas. La lluna (minvant) no és al cove. **9.** Faci servir la clepsa. Embellit amb la iridiscència del nacre. **10.** Iode. Pot ser de ferris o fèrria. Estranyament poc densa. **11.** Va fent tot el que pot per transformar tot el que és transparent en translúcid. Penetren en una nova dimensió. Escaire. **12.** Relatius al forat més brut. Només ho són si costa més sortir-ne que no pas entrar-hi.

Verticals: 1. Acordarà. Poètica frontera entre la terra de la vall i l'aigua del riu. **2.** Composició lírica. Donava per no res. Anvers prosaic. **3.** Monedes hindús. Viu per sobre de les possibilitats d'una casa pairal. **4.** Mig glaçat. Aquesta agrupació d'anys és molt apreciada pels treballadors per compte d'altri. Sofà. **5.** De la matriu. Plovisqueigs. **6.** Ell ha perdut la bessonada. Teixit de vímets, llistons de fusta amb foradets, que es posava al voltant del llit per agafar-hi les xinxes. Invers prosaic. **7.** L'arbust que, ben sacsejat, suca. Coberts amb sorra de platja. **8.** Ofèn greument les creences cristianes. La nota musical que itera. **9.** Maó d'escriptor. Embarcació de cap per avall. Deixo anar l'onomatopeia més transcendent. **10.** Persegueixen amb afany. Resant. **11.** La teva. Engegar qualsevol mecanisme. El punt cardinal més assolellat. **12.** Els exàmens més temuts. Odien la poca delicadesa dels indecisos de mena.

SOLUCIONS:

DEU MINUTS AMB L'ANNA MARIA GENIS
Horitzontals: 1. Dimuinut. Taca. 2. Irosa. Orines. 3. Nas. Tacaré. T. 4. A. Sagnar. Dar. 5. Miosis. Emetè. 6. Insà. Àmfora. 7. CD. Fovees. LS. 8. Insant. Lli. 9. Iaies. Tiar. 10. M. Usura. Aire. 11. Ale. Dilluis. N. 12. Manna. Sacarà.

MITJA HORETA AMB EN MÀRIUS SERRA
Horitzontals: 1. Porgues. Maió. 2. Adult. Abocar. 3. Cap. Exulta. A. 4. T. Ilrca. Cal. 5. Acerin. Sucos. 6. Resi. Xafant. 7. Ad. Ereren. Ip. 8. Ignorem. Ove. 9. Raoni. Nacarat. 10. L. Linia. Rara. 11. Baf. Enfren. L. 12. Anals. Sectes

IGUALADA
Diumenge, 9
Xicu Masó dirigeix *Sa història des senyor Sommer* de Patrick Süskind. Al Teatre de l'Ateneu, a partir de les 19 h.

VILAFRANCA DEL PENEDÈS
Divendres, 7
Concert del grup de rock acústic Gossos, amb l'espectacle *El carrer dels gossos*. A Cal Bolet, a les 22.30 h.

EL PRAT DE LLOBREGAT
Divendres, 7
Per commemorar el 8 de Març, "Paraula de dona": diverses cantants femenines versionaran clàssics de pop-rock. A la Capsa, a les 22.30 h.

VILAFRANCA
Fins el 30 de març
Exposició de 26 artistes del col·lectiu Das Fachwerk, aparegut a Alemanya el 1978. A la sala Quatre Cantons.

GANDIA
Dilluns, 1
La Companyia Bambalina Titelles representarà *El fantasma de Canterville* fins el 12 de març al Teatre del Raval.

ROSSELLÓ

PERPINYÀ
Divendres, 7
Concert dels "Músics Gitanos de Perpinyà". A l'Auditori del Conservatori de Perpinyà, a partir de les 20.30 h.

GIRONÈS

GIRONA
Fins el 6 d'abril
Exposició de Margarita Andreu a la Fundació Espais d'Art Contemporani.

BARCELONA
Diumenge 9
X Calcotada Popular a la Plaça de Sants. Amb música tradicional i una colla de grallers. 12 h. Organitzada pel Casal Independentista de Sants.

VALÈNCIA
Diumenge, 9
Teatre de la Caixeta presenta *El guerrer de Moixent*, a les 13 h, al pati de la Beneficència. També els dies 16 i 23.

ALACANT
Dijous, 6
Inauguració de l'exposició de Pepe Calvo "Suite: una col·lecció, de fotocollages". A la Sala d'exposicions de la Universitat d'Alacant.

MALLORCA

PALMA
Des del 26 de febrer
Exposició "Les màquines de Leonardo". Al Casal Balaguer.

INTERNACIONAL

SAN FRANCISCO
Fins el 23 de març
Representació del musical *Old, Jewish and Queer*, escrita i posada en escena per Naomi Newman acompanyada per un pianista. Al Travelling Jewish Theater.

LAUSANA
Dimecres, 5
Inauguració de l'exposició d'Eduardo Arroyo "Knock Out" (1969-1996). Al Museu Olímpic, fins el 15 de juny.

Envieu les convocatòries quinze dies abans al fax 93-323 35 41.

EL TEMPS QUE CORRE per **JOAN F. MIRA**

Un infart de miocardi

"Vaig dir-me: si ara vaig a acompanyar el mort, després el llegiré amb més bona consciència, com si ell i jo haguérem establert algun lligam personal. I el fet és que ha funcionat; he llegit Pla, després, amb més gust encara que abans."

Per dissort meua, i per falta d'oportunitat o d'insistència, només em vaig trobar personalment amb Josep Pla dues vegades. La primera va ser a València, ell portava la boina fins a les celles, era d'hivern, em sembla, fumava sense parar cigarrets pre-industrials, i acabava d'arribar de Nova York. Va contar coses d'Amèrica –coses bones– que em varen escandalitzar considerablement, i que després he comprovat personalment que eren certes i que eren, en efecte, bones. La segona vegada que em vaig trobar amb Josep Pla no era ben bé ell sinó el seu cos o cadàver, a prop del qual vaig estar el dia del seu enterrament. Era un dia de finals d'abril, a mitja vesprada, una hora amable i encalmada, quan vam anar del Mas Pla a Palafrugell, si no em falla la memòria, i d'allà cap a un petit cementeri de la parròquia de Llofriu. L'abat de Poblet recità discretament les absoltes, i els assistents miràvem de trobar cares conegudes, del gremi de la ploma, i en trobàvem ben poques. Ser planista o planià encara no estava de moda, tothom era molt modern. Jo sóc persona d'escasses aficions funerals, m'estalvie tant com puc d'assistir als enterraments, i espere que tarde encara aquell en què no podré evitar fer de protagonista. No sé per què vaig anar a l'enterrament de Pla. Potser un impuls, potser perquè vaig sentir la notícia per la ràdio del cotxe, amb l'hora i el lloc, i vaig dirme: si ara vaig a acompanyar el mort després el llegiré amb més bona consciència, com si ell i jo haguérem establert algun lligam personal. I el fet és que ha funcionat; he llegit Pla, després, amb més gust encara que abans.

De tot això ja fa prop de setze anys, si no vaig errat, i aquests dies farà un segle rodó que va nàixer aquell home que acompanyí a la fossa. M'agrada així: acompanyí. Segurament es va morir en el moment que tocava, ni abans ni després. I ell ho devia saber. Almenys una cosa és certa: alguns anys abans de morir-se, quan en tenia setanta-cinc, sabia que l'hora no li havia arribat encara. I ho va saber, cosa admirable, enmig d'un infart de miocardi que, segons totes les regles de la cardiologia, la víctima no hauria hagut de poder explicar. Però la víctima era Josep Pla, i ho va explicar com segurament ningú mai no ha explicat un infart. La narració, amb aquest títol, *Un infart de miocardi*, figura al final de *Notes per a Sílvia*, volum XXVI de l'Obra Completa. Tal com avisa l'autor, "descriure una cosa qualsevol ocorreguda a la pròpia persona, d'una manera clara i simple, és tan difícil i complicat, que més aviat és arriscadíssim". Arriscadíssim, sí senyor: ningú no s'atreviria a fer literatura sobre el propi infart, i si ho feia, el resultat seria segurament retòric i lamentable. O cínic, o heroic, o qualsevol altra cosa excepte "clar i simple", que és el resultat de la narració de Pla: una curta obra mestra. Abans, el dia i l'hora, l'oratge i el paisatge: "Des d'una finestra de la casa vaig veure que el vent feia girar les llargues fulles de blat de moro, que la girada feia brillar les fulles, i que aquesta botànica anava creixent". Després, un sopar amb amics ("L'hora era intempestiva, perquè ara impera el socialisme"), tornar a casa, el llit amb un llibre a la mà, i l'arribada del dolor, minuciosament descrit: barres de dolor damunt del cor, deprés un dolor triangular, després "un dolor total, d'aixella a aixella", "un dolor opressiu, en profunditat", totes les formes de dolor ofegant. I en Pla buscant un descans impossible caminant per la sala, al llit, al balcó o estès a terra, recorda: "La infelicitat és la pesantor del cos humà".

No va demanar auxili a ningú, passà la nit així, dins d'un dolor extrem, sabent que era el cor que fallava, i convençut ("El fet és una pura intuïció, i la intuïció és molt important") que aquella no era encara la seua hora. De manera que esperà al matí, cridà el metge, i se l'emportaren a una clínica. Alguns mesos més tard, ja estava en condicions de donar consells a les possibles víctimes: "En primer lloc, facin el possible per no tenir cap deute". I a més no entreu en cap farmàcia, no mengeu gaire, tracteu de tenir alguna forma de riquesa i, si ja heu entrat en el *retour d'age*, no tingueu tracte, físic ni mental, amb cap dona, "tot i que en aquesta edat l'erotisme mental és literalment escandalós". I finalment: "Facin la vida que han heretat: la vida de la civilització, que és l'antinatural". Per fortuna, la civilització que hem heretat inclou milers de pàgines de Pla. I així, quan jo tindré el meu primer infart de miocardi, espere que siga un infart civilitzat. I poder-lo contar.

PARCS NATURALS

EL MONTSENY

SANT LLORENÇ DEL MUNT I L'OBAC

EL MONTNEGRE I EL CORREDOR

EL GARRAF

Diputació de Barcelona

PARCS NATURALS:
PER GAUDIR-NE I
RESPECTAR-LOS

Institut d'Edicions

Converses a Barcelona

BCN

Josep Pla, de lluny i de prop

Cicle de debats

Març

Dijous 6
Una qüestió d'estil
Fabià Estapé-Narcís Garolera

Dijous 13
Les dones silenciades
Arcadi Espada-Baltasar Porcel

Dijous 20
La permanent actualitat
Sergi Pàmies-Ferran Toutain

Abril

Dijous 3
La distància acadèmica
Anton M. Espadaler-Dolors Oller

Dijous 10
Narrador sense ficció
Valentí Puig-Rosa Regàs

Dijous 17
Visions del país
Biel Mesquida-Joaquim Nadal

Presentació i coordinació: Xavier Febrés

Lloc: Espai 4. Palau de la Virreina
La Rambla, 99 08002 Barcelona
Dia: els dijous a les 19 h
Informació: telèfon 301 77 75
Entrada lliure a tots els debats
Capacitat limitada

any Pla 97

Ajuntament de Barcelona
Institut de Cultura